

Vol. 8.

జనవరి 1921 వ సం. స్వయంజరు నెల 3 తేదీ శనివారము

No. 128.

సంవత్సరము. ర

అర్చనా మంత్రం బ్రహ్మ సమర్పణం.

నందిక, ౧౨౮

1921 సం॥ రఘు-ఋణముల పాన్థ్యమును దయచేసి చదివించుడు

సై బుజ్జలములకు 1921 నా రం అక్టోబరు నెల 31 వ తేది వరకు డబ్బు చెల్లించవచ్చును.

బాండ్లకు దరఖాస్తుచేసి ఈ క్రింద వివరింపబడిన ప్రజరీలలో గాని, బ్యాంకులలో గాని వానిని విక్రయమునకు తీసుకొనవచ్చును:—

- (1) మైసూరు సంస్థానమునం దుండు అన్ని ప్రజరీలు.
 - (2) మైసూరు బాంకు, దాని బ్రాంచీలు.
 - (3) ది ఇంపీరియల్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియా, కలకత్తా, బాంబాయి, మద్రాసు, బ్రాంచీలు.
 - (4) ది నేషనల్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియా, బాంబాయి. మద్రాసు.
 - (5) ది ఈస్టరన్ బాంకు, బాంబాయి, కలకత్తా.
 - (6) ది అప్రియన్ బాంకు ఆఫ్ సిమ్లా, బాంబాయి, కలకత్తా, సిమ్లా.
 - (7) ది సెంట్రలు బాంకు, ఆఫ్ ఇండియా, బాంబాయి.
 - (8) ది మర్కంటైలు బాంకి, ఆఫ్ ఇండియా, బాంబాయి, మద్రాసు.
 - (9) ది తాతా ఇండస్ట్రీయల్ బాంకు, హైదరాబాదు, బాంబాయి.
 - (10) ది బాంకు ఆఫ్ ఇండియా, బాంబాయి. [మద్రాసు.
 - (11) ది ఇండియన్ బాంకు మద్రాసు.
 - (12) ది చార్టర్డ్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియా, లండన్, బీనా,
 - (13) ది కలకత్తా ఇండస్ట్రీయల్ బాంకు, కలకత్తా. [మద్రాసు.
 - (14) ది పి. ఓ. బాంకింగు కార్పొరేషన్, కలకత్తా, బాంబాయి, కరాచి, మద్రాసు.
 - (15) ది అలహాబాదు బాంకు, అలహాబాదు, బాంబాయి, కలకత్తా.

కొద్ది వాయిదాల బదులకును, హెచ్చు వాయిదాల బదులకును కూడ వరతులు చాల అనుకూలముగ నున్నవి.

చాల హెచ్చుపడ్డి:— నెం 1 రు ఋణమునకు పడ్డి నూటికి సం॥ రము 1 కి ర్పు 7. ఆదాయపు వన్ను లేక. నెం 2 రు ఋణమునకు పడ్డి నూటికి సం॥ రము 1 కి ర్పు 6 2/3. ఆదాయపు వన్ను లేకపోవుటయే గాక అసలు తీర్పువహుడు నూటికి ర్పు 2½ లు చొప్పున బోననుకూడ యివ్వబడును.

బదులు తీర్మానపు పూచీ:— ఈ రెండు బదుల్లును తీర్చబడును. అఫలు వృద్ధులను తీర్చుటకు బోటుభర్తీ నిమిత్తము నిధులు (సింకింగుఫండు) వర్షయవబడును. యు 7 ల వడ్డీగల 10 సం॥ రముల వాయిదాగల ఋణావశ్రములకు 1931 లోను, 6½ వడ్డీగల 20 సం॥ రముల వాయిదాగల ఋణావశ్రములకు 1941 సం॥ రములోను 6½ వడ్డీగల 30 సం॥ రముల వాయిదాగల ఋణావశ్రములకు 1951 సం॥ రములోను సొంత డెలివరబడును. ఆదాయపు బడ్జెట్:— మైన తెలుపబడిన రెండు ఋణావశ్రముల వడ్డీ

మీద మెసూరు ప్రభుత్వములోను ఇండియా ప్రభుత్వములోను ఆదాయపు పన్ను ఇచ్చి నవసరములేదు.

సక్తి యివ్వబడు స్థలములు:— మైసూరు శంకానాథానామందును అన్ని ప్రాజరీలలోను, ఇండియా ప్రభుత్వపు ప్రాజరీలన్నిటిలోను, లేక బాంబాయి, మద్రాసునందుండు ఇంజీనీయర్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియాలోను సక్తి యివ్వబడును.

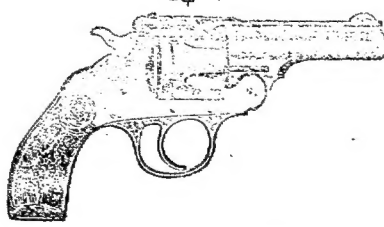
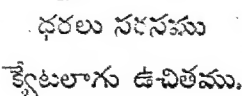
సామెతులు నమ్మకమైన హామీ:— మెసూరు దొరశనమునారి అదాయమును, అడ్డుటను ఈ బహుత్వము పూచీగా నుండును.

బనులీయ గోరువారు సామ్యిచ్చవిధము:— వై. ఋణాపత్రములకు ఇండియా ప్రభుత్వపు రీ. 6 వడ్డీ బాండ్లు సరికిసరికా, నగరము, బనులుగా పుచ్చుకొనబడును. ఇతర వివరములు తెలియగోరువారు 1921 నె. 1 రము ఆగష్టు మొదటి తేది

సం 585 | పక్షిటనను చూడవలెను. సదరు కాపీలు వెన తెలుగుబడిన అన్ని | టెజరీలోను, బాంకులోను దొరకును.

ఒంట్ నాశముతోటా తుపాకి ముఠానిద్దమగు కం వెనివారిచే
యజుడది. (308)

నానావిధములగు రివాజుద్దు. ఆరులేక విడుతొటాలు యె
నవి. [స్థాపితము ౧౮౬౩ సం.

సాశము-32, 33, 34 అంగుళములలో దొరకును.

చిన్న వి. జేబులో పెట్టుకోగలిగినవి కూడ దొరకును.

యశ్. వి. రామానుజం శైట్టి అందు కంపెని, నెం. ౧౨, బాజ్, మద్రాసు.

உதா: மோஹிநி

మీకు బంధువులను బట్టి బాధల వారా బంధువులను బంధించుట ప్రకటన చేయుట కొరకు
 ననుచున్నాను. ఈ అంశమును యింతయొకరినొకరు బంధించుట ప్రకటన చేయుట బంధించుట
 అనంతమును బంధించుట కాంతి నిజము.

రోజీ వినియా తెలము

[illegible]

శ్రీనివాస తెలంగాణ బుడి 1:1 తూర్పు 1-0-0

Shyam & Co, 9, Bander st, Madras. పియాం కంపెనీ, 6 బందరునగరి, మద్రాసు.

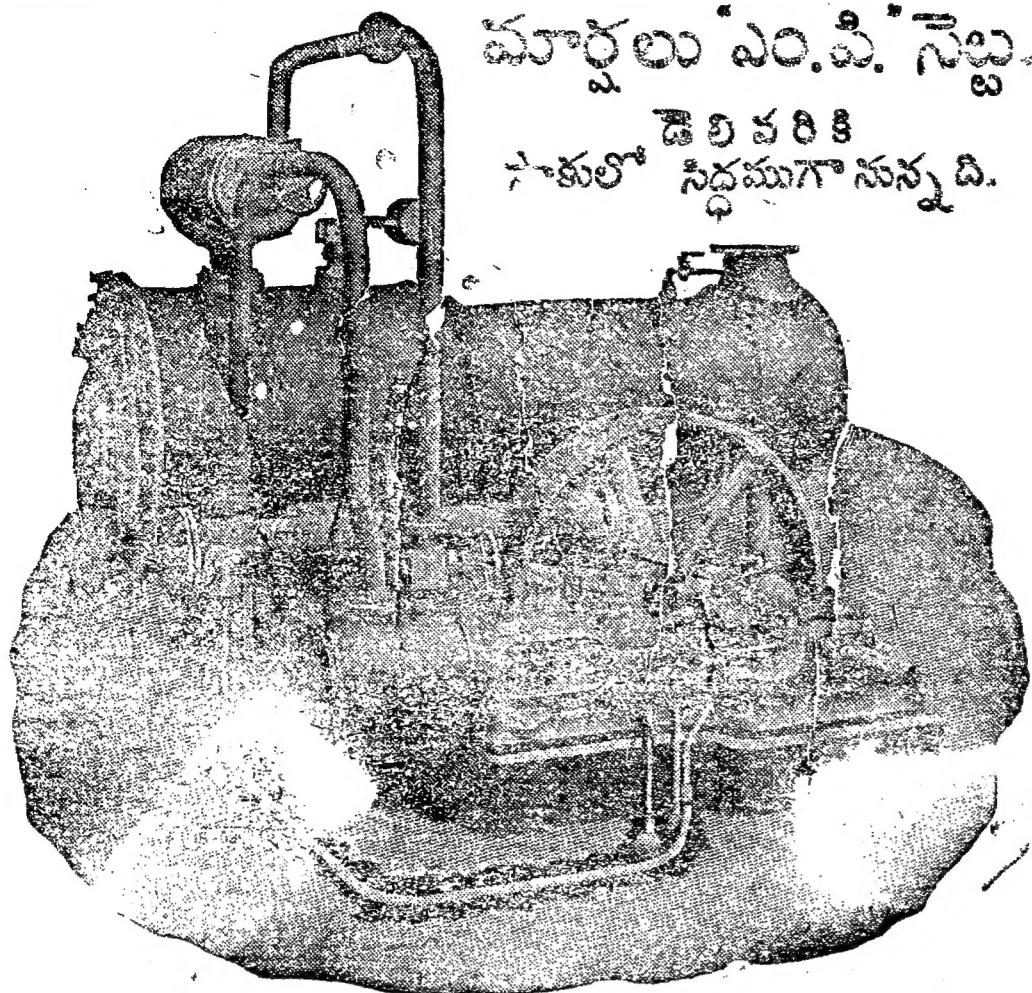
మేలగు పాఠ్య కలములు (1514)

பொது	3.0-0	தொகுப்பு	205	2-8-0
பொது	2.9-0	பொது	200	2-0-0
பொது	7.0-0	பொது		5-8-0
பொது	6-18-0	பொது		0-2-0

20. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954.

ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలము

ఈ ఆపూర్వ గ్రంథములో జర్మనీ గారడీ, యోగదృష్టి
హస్తలాఘవము, ఇంగ్లీషు ఇద్దరబాలము, మంత్రికాస్త్రము,
భూత సైద్యము, యంత్రములు, అమెరికానాటి చీట్ల పేక తమా
షాలు విచిత్ర విసోదవిద్యలు గలవు. ఇంతేగాక మనుష్యుని
మాయముచేయుట, మామిడిపెట్టను పుట్టించుట, జీవముతో
సమాధియగుట, కరీరము లేని తపకాయుచేత మాటలాడించుట,
భూమిపైన గజముఎత్తున గాలిలో మనుష్యుని నిరాధారముగా
నిలబెట్ట వెనుదలకు విచిత్రములు అనేకము లున్నవి. ఈ గ్రంథ
మాను చదివిన అత్యద్భుతముగా మేజిక్ జేయగల రసి గ్యారంటి
యిచ్చుచున్నాము. టీవెల రూ 4-0-0 లు. (2118-688)
పి. ఆర్. జనార్దనం నాయుడు, బంగ్లూ. (గుంటూరు జిల్లా)

మార్వలు 'ఎం.పి.' నెట్టు
డెలివరీకి
సాకులో సిద్ధముగా నున్నది.

బాయిలర్లు, ఎంజిను, నూవర్ హీటరు, స్టీం, వాటర్ వై పింగు
మొదలగువాటిలో వయిన ఉండునది మార్వలు 'ఎం. పి.' మార్కెట్ నెట్టు
యొక్క వివరణము ధరలకు ఇతర వివరములకు ఈ దిగువ చిరునా
మాకు దరఖాస్తు లంపుకొనవలెను. 1806

మార్వలు సన్యుక్ట్ కో (ఇండియా) లిమిటెడ్

కాన్టాక్ట్: బెంగాల్, తంజావూరు.

నెం. 9, నెకండు లైను బీచ్, మదరాసు.

అమృతాంజన

తలనొప్పిలకు ప్రసిద్ధి కెక్కినది.
ఇతర ఏవిధమైన నొప్పిలను కూడ
మా అమృతాంజనమును వాడి
నంత మాత్రమున నయముగలదు.
సులభ వెల 0-10-0 అణాలు

మోహినిలైలము

సీసా 1-8 0-12-0

తామరలైలము

డబ్బి 1-8 0-6-0

నంద్యాల

డబ్బి 1-8 0-2-0

అమృతాంజనం డిపో,

బొంబాయి - మదరాసు.

మిక్కిలి పుష్కలమగు యిండియా కేశమునందు మెదడునకు చాలా గొప్ప
బలమును నడుపుటకు వాడకకే హెచ్చుటకు కలపెండుకల పరిమళ
ముగ నిగనిగలాడుచుచుటకు ప్రతిష్ఠియును పులిపుకడుము ముఖ్యముగా

కామినియా ఆయిలు (రిజిస్టర్డ్)

తల వెండ్రుకలకు నూతన సౌందర్యమును కలిగించి దానిని బాగుగా పెంచుటకు
తగిన కేంద్రీ తలనూనెయందు కలవు. చుండును పోగొట్టును. కేశములకు పట్టు
వంటి మెత్తదనము నిచ్చును. మెదడునకు చాలవల్లదనమును కలిగించును. పని మొద
గుటవలన కండ్లకు కలుగు మార్పును పోగొట్టి నూతన కాంతిని కలిగించును

కామినియా ఆయిలు తలనూనె అన్ని దేశాల్లో శ్రేష్ఠమైనది. స్త్రీలకును పురుషు
లకును, పెద్దవారికి మనోహరము మొనరించినది.

నేడు వీని నుపయోగించుచుండు.

తల ఒకబుడ్డి 1.0-0 చి. పి. చార్జి 0.6-0 అణాలు.

చూడులుడ్డు 2-10-0 చి. పి. చార్జి 0-12-0 అణాలు.

సోప్ ఏజెంట్లు.

చి. పి. మణియార్లదర్ కమిషను రూ. 0.2-0 ప్రత్యేకము.

ఆంగ్లోయిండియను డ్రాగ్ అండు కెమికలు కంపెనీ.

D 126 W 100.

155 బామ్బాయ్, బొంబాయి.

ఇదే మంచినమయము

సీనుకమలాల పుష్పరాగములకెంపుల బం
గారునగులున్న వెల సరసముగాను పని శుద్ధ
ముగాను దొరుకును. ఒకసారి కొనిచూడండి.

కొటా మునిరత్నం శెట్టి అండు సన్యు,
8078 217, వైసాబాదు - మదరాసు.

ఆరోగ్యములకు గాను

మీరు-

219

తక్షణమే

ప్రాసిన కపాళా ఖర్మలకు కూడన అపేక్షించక ఇప్పుడే మీకు
ఒక ప్రతి "కామ శాస్త్రము" పంపెదము.

త్వరకడుడు!

వైద్యశాస్త్ర మణిశంకర్ గోవిందజీ,
ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ వైద్యము, 28, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

నమకము

(1842)

బంగారు, పెండ్లిరత్నముల

నగలును ఇతర పస్తువులును

వాపసు యిచ్చిన పుచ్చుకొని వైకము ఇవ్వబడును

ఉమిడి-రామయ్య శెట్టి

గురుసామి శెట్టి కంపెనీ

25, వైసాబాదు రోడ్, మదరాసు.

నగలు వాణ్యముగాను పూచీవోడక సరియైన ధరలకు
తయారుచేసి విక్రయించుటకు వచ్చుచున్నాము. తయారుచేసిన
తలవాటిని అతిక్రమముగా ఆర్డరుమీద తయారుచేసి
యివ్వబడును. ఒకసారి ఆర్డరు యిచ్చి నగలు తయారు
చేసికొన్నవారి వలన మా నమ్మకము తెలిసికొనవచ్చును.

"అమృత భవిష్యత్ ఫలదర్శిని"

ఇది మంచి ఆశ్చర్యకరమైన పుస్తకము. ఈ పుస్తకము
ప్రతి మనుషునకును ప్రతిదినమును మిక్కిలి పుష్కలముగా
ఇది చూచుకొనుటకు వాడకము, పుట్టికెడి, నక్షత్రము,
మొదలగునవి అవసరములేదు. గులభమైన తెలుగులో వ్రాయ
బడినది. గొప్ప శక్తిపిట్టులను పొందినది. పెం 1 రూ.
ప్రస్తుతం ఏలూరు సబ్ జడ్జిగారకు అరీ వారాణసిరావు.
పంతులు బి. పి. బి. ఎల్. గార్లు వ్రాసిరి. "రాగల దానిని
తెలిసికొన గోరువారికి యీ భవిష్యత్ ఫలదర్శిని సంతోషము
కలిగించునని నా నిశ్చయము." పుస్తకములు కలయువారు యీ
దిగువ చిరునామాకు వ్రాయవలయును.

తాతా జ్యోతిషవిద్యాలయము.

బోడవరం, వికాఖమ్మం, జిల్లా

2868

మొదటి పం

మోద్యము

డి.బి.మొదటి మహాంతిగారు యమ్-వ-

డి.బి.మొదటి మహాంతిగారు యమ్-వ-

డి.బి.మొదటి మహాంతిగారు యమ్-వ-

డి.బి.మొదటి మహాంతిగారు యమ్-వ-

డి.బి.మొదటి మహాంతిగారు యమ్-వ-

డి.బి.మొదటి మహాంతిగారు యమ్-వ-

పుత్తర్య

చోడవరంగ్రామ మునసబుయిన విక్రమి కంకటరత్న

చోడవరంగ్రామ మునసబుయిన విక్రమి కంకటరత్న

చోడవరంగ్రామ మునసబుయిన విక్రమి కంకటరత్న

చోడవరంగ్రామ మునసబుయిన విక్రమి కంకటరత్న

చోడవరంగ్రామ మునసబుయిన విక్రమి కంకటరత్న

చోడవరంగ్రామ మునసబుయిన విక్రమి కంకటరత్న

గమనించినపు కమలాబిమలామహాకారముపొందియున్నాడు.

గ్రామోద్యోగియలకు ఓంతుటకుమికాధికార మిచ్చు

ఈవైసంగతులు గమనించిన మితు నేనొసంగినను

అనురావలి

ఈగ్రామమున ౨౩-౨-౨౦ వ తేదీని ఆసహాయోద్యమ

ఇట్లుండ ఈ గ్రామమునకు చేరువనున్న వైకంఠ పుర

ధర్మవరం వార్తలు

కల్లూరి సుబ్బరాయలుగారికి 1 నెలకితా విధించుట

మహాశయలారా! సోదరులారా! నేను, మిమ్మదయ

అమూల్య గ్రంథములు (849)

(1) ఆర్థికాశ్రమము వెల రూ 1-4-0; (2) స్వరాజ్య

స్వదేశవాస్తవికత వస్తువులు

గట్టి వని! వెల సరసము!!

ప్రశస్తమైన ఉత్కృష్ట తయారీచేయబడు చున్న

దరఖాస్తులు ప పిన ధరలు తెలుపబడును.

వర్తకులకు సరసమైన కమీషన్ నీయబడును

కంటి చిరునామా: బి. వెంకటేశ్వర్లు

సహాయనిరాకరణ పద్ధతులు

వైశ్ణవ క్రైస్తవ శ్రీ మేధావీ పరమహంసాచార్యులు వ్రాసిన నివేదికలో, అసహాయాద్యమునకు పాటుపడుచున్న యవధులు తొందరపాటుతోను అతి ఉత్తేజభావముతోను ఉద్వేగావలంబములు కాని పద్ధతుల నిరసించుచున్నా రనియు అట్లు చేయుట, చాల పొరపాటునయన, దౌర్జన్యరూపితమై ధర్మపద్ధతులమీద సాధారణమైన అసహాయాద్యమునకు భంగపరచుచును వీరు హితోపదేశమును చేయుచున్నారని యవధులయొక్క నిరసనభావము తప్పదు అనియు చెప్పియున్నాడు. యవధులయొక్క అట్టి హితోపదేశము చేసినందులకు యవధులందరు వారికి కృతజ్ఞులై యుండవలసినదే. కాని వీరు గాంధీ మహాత్ముని పద్ధతులలో కొన్ని పాశ్చాత్యపద్ధతులనియు, అట్లుండుట తోచనియే మనియు వ్రాయుచున్నాడు. మహాత్ముని పాశ్చాత్యపద్ధతులు ఇవి ప్రాక్షేప పద్ధతులు, ఇవి మనకు లాభము, అవి మనకు నష్టము అని పాశ్చాత్యులతో అలాచింతక భర్మమైన దాని నెల్లము అరలించివారు. మహాత్ముని దేవలంబించిన పద్ధతులు పాశ్చాత్యపద్ధతులే యనుకొనదు. పాశ్చాత్యపద్ధతులు కూడవని చెప్పే మనుషుడే పాశ్చాత్య త్యక్త వ్యాపారమునందు ముగియున్న సంగతి మరువదగదు. 150 వత్సరములు పాశ్చాత్యప్రభుత్వముక్రింద వెరిగిన మన అందరిలోను కొద్దిగనో, గొప్పగనో పాశ్చాత్యవ్యాపారము వ్యాపించి యుండుటలో ఆశ్చర్యములేదు. ఇందుకు తార్కాణముగా ఈ పీఠయ్య పంతులుగారి (బి. ఏ. బి. యల్) ఆశు పాశ్చాత్యవిరుదుడు చిరం జీవించుకొని పాశ్చాత్యపద్ధతి ప్రకారము వ్యాయాపాదవృత్తిని చేయుచున్నాడు. అలాగునే గాంధీ మహాత్మునిలో కూడ కొంత పాశ్చాత్యపద్ధతి యుండిన నుండవచ్చును.

కాని పంతులుగారు మహాత్ముని పద్ధతుల నన్నిటిని మొదలుకొనుచు ఒక్క అంటరానితనమును పాశ్చాత్యపద్ధతి యని గర్హించుచున్నాడు. అట్లు గర్హించుటయేగాక, పంచములను ఇకముందు నూతులదగ్గరకు క్రమములవానికి దేవాలయములలోనికి రానిచ్చుట గుఠించుచునయిన, అట్లు చేయుట వలన అసౌక్యములైన కలుగు ననియు చెప్పుచున్నాడు. స్వరాజ్య మనెడిది ఎవరో నలుగురు పీఠేంద్రకొరకు, నలుగురు అగ్రజాతులవారికి కాదు. దేశములో నుండెడు గమ్య ప్రజలకు నది తెలిసికొనవలెను. గాంధీ స్వరాజ్యోద్యమము ప్రారంభించుట అగ్రజాతుల ఒక్కరినియే కాదు. ముఖ్యముగా తిమ్మవరజాతుల యొక్క యజ్ఞులను తిమ్మవరే యని అందరకును తెలిసిన విషయమే. పంతులుగారు అంటరానివానిని చూచినాడని చెప్పడు నీరును త్రీసికొనుటకే అధ్యంతరము చెప్పుచున్నాడు. భగవంతుడు సృష్టిసౌఖ్యములను వీడకుండా భాగ్యవంతులకు నీచులకు గోచరమగుట అందరకు సమముగా నేర్పరచినాడు. కాని బలవంతుడైన మనుషుడు బల హీనుని అణచి వారి నట్టి సౌఖ్యము నొందనీయకుండును. దేవాలయములు మన అగ్రజాతుల కొరకే గాక సీచజాతులకు కూడ కావలెను. భగవంతునికి బ్రాహ్మణునియం దెంత దయయో, ఒక సంఘముమీద కూడ నంతే దయ యనియు అట్టిదేవుని జాలమునైన దేవస్థానము అందరకు సమాన హక్కునియు తెలిసికొనుట మన విధియైయున్నది. అదిగాక మనము తక్కులను, పిల్లలను, గాడిదలను, పందులను సహజముగొనుచు, తోడి మానవులై మనతోపాటు సమ ప్రపథకులను అవలంబించి మనల వారించి మనతోనే స్నేహముతో మెలగదలచిన పంచములను సీచజాతులనియు, అంటరానివా రనియు, చెప్పురానివా రనియు, దూషముగా నుండుట కను అపరాధము. ఇది అనాదినుండియన్న పద్ధతికూడ కాదు. తన తపోమహిమచేత కనిష్ఠు దంతటివానిని ముప్పుతిప్పలునెట్టి మొదలురాబిడ్డయై తనవార బ్రాహ్మణునిపించుకొనిన విద్యా విత్తముని మరంగకన్యలను మహాలేఖగా స్వీకరించి యున్నాడు. రామాయణమును దేవభాషను రచించిన వాల్మీకి మూడవసంగతికూడ ప్రతివారికిని తెలిసినవిషయమే. ఇక అరుంధతీ శంకరుని అయ్యప్పటికి అట్టిదానియొక్క నుగుణములకు బ్రాహ్మణుడైన వీరప్పడు వివాహ మాడెనుగా. వీరప్పలుగారైన అరుంధతీని మనదేశమునందలి చారుర్య వాదులను వివాహకాలమునందు ఆపేరీటున్న నక్షత్ర సీమను గౌరవించుచున్నాడు. మతకర్తయైన రామా గారునగిగొర్రడు చూర్మపురంపల్లెయొక్క తామ్రపర్ణమున ముగాను దొరుకున

కోటా మునిరతి

జనియించినను పంచములను అదరించి వారిని వైష్ణవపుత్ర ప్రతిష్ఠలను చేసినట్లు చరిత్రలు చెప్పుచున్నవి. అదిగాక వైష్ణవ మతగురువులైన ఆశ్చర్యలలోని పంచములసహా అగ్రజాతులకు అందరికి పూజనీయుమైన దేవస్థానములందు పూజనంబడుచు వ్చారుగదావిద్యావిత్తులకు,వీరపుడు, రామానుజుడు మొదలగువారు అంగమానసపుత్రులగుదురా? వారంగమానసపుత్రులైన గాంధీమహాత్ముడుకూడ అంగమానసపుత్రుడే అగును.

పంతులుగారు ప్రమాణముగా చెప్పిన భగవద్గీత యందు గుణకర్మవిభాగములనుబట్టి చారుర్యములను సృజించిరిని శ్రీ కృష్ణుడు ఈ నాలుగుజాతుల సంగతులే పురాణములలో కనిపించునుగాని అంటరానివా రనియెడుజాతి ఉన్నట్లు కనుపించదు. ఇందంతయు అగ్రజాతులు అనాంభావముగొనిన చేసినవనియు గుప్తముచుచున్నది. ప్రతివారు జాతి అధికరము కొరకు తమక్రింద లోకులగానున్న వారిని అణగద్రొక్కచున్న యీ సమయమునందు పూర్వకాలమున ధర్మము నుద్దరించుటకు మహాపురుషులు జన్మించినట్లే, హిందువులను, పంచములను, కూరీలను ఉద్ధరించుటకు గాంధీమహాత్ముడు జనియించినాడని నా అభిప్రాయము.

పంచములను మట్టుకొనినంతమాత్రమున పరిపథక వారి కంటె వారు పదిత్రులు కాజాలరుగాని అట్టి అమానుషమైన అంటరానితనమును పాటించుట మనకే కళంకము. వారి సంపర్కము నునకిచ్చి మేనా, కాకున్నా, కలుగుచు నేయున్నది. వైష్ణవ మనము మదికట్టుకొని కూర్చుండుటలేదగదా! బ్రాహ్మణులలో ఒక పంచముతోనున్నయెడల ఆకవివర్ణన బ్రాహ్మణ వ్యాయవాది కూర్చుండుటలేదా? అంటరానివారితో అన్న పానములను స్వీకరించుచున్న, అంగైదు అధికారులతోను, విత్తులతోను, కలిసి మెలిసి తిరుగుట పీఠయ్యపంతులుగారి వంటి అంగైదువ్యాధికులు చేయుచున్న పనియే. ఇవన్నియు నాలోచింపక మనకు వ్యవసాయముచేసి ఆహారమును తండించుచున్న యెంతయో ఉపకారమును చేయుచున్న అది ప్రాంతపులను దూరముగానుంచి వారంటరానివా రనుట మనస్వార్థపరత్వము. అగ్రజాతులే అధికర్యమునునహించెదమన్న సాగుకాలమునెల్లి పోయినది. అంటరానితనము కావలెనని చెప్పట మనయొక్క తెలితి కనవరచుకొనుటయేగాని చేయకాదు.

పంతులుగారు అసహాయాద్యములలోని దౌర్జన్యరూపితత్వము ఉండవలసినదే నన్నారు. కాంతిపద్ధతులమీద నడవవల సినదన్నారు. బోలెడు బడులను బహిష్కరించుట వ్యాయవాదులు కోర్టులనుబహిష్కరించుట వీనివిషయమే అభిప్రాయ భేదము లుండునన్నారు. అంటరానితనము తీసికేయకూడ దన్నారు. మమ్మల నీయకుండుట అరాచకమన్నారు. విదేశ బట్టలను వాణిజ్యము చేయుట పనికి రాదన్నారు. ఇవన్నియు చూడ వీరికి కదుపునో నీళ్లు కదలకుండా అగ్రజాతులవారు కష్టపడకుండా, అగ్రజాతులవారికే రాజ్యాభిషేకము కావలెనని కోరుచున్నట్లు కనుపించుచున్నది. దీనినిబట్టి వీరియద్య ములంబంబులు కానట్లు కనుపించుచున్నది. వీరు కాము చేయ దగినది చేయక యితిరులు చేయకగినది చేయుట లేదని కంక చెట్టుచున్నట్లు కనుపించుచున్నది. ఇది యెంతయు కోప నీయును.

అసహాయవాదులైన యవధులు వీరిని నిందించినట్లు చెప్పుచున్నాడు. వారట్లు నిందించుట చాలా పొరపాటు. కాని పంతులుగారు కూడ వారు నిందించి రని భేదపడుట కూడ అంతే పొరపాటుని తెలిపినందులకు నన్ను వారు క్షమించుట కాక! కాలము మారిన కొలదిని అభిప్రాయములు మారుచుండును. మన కాలముజాతినే ముందుకొలుచున నుండు ననుకొనుట పొరపాటు. కాలానుసారముగా ధర్మమునకు కల యొగ్గి మారవలసిన కర్తవ్యము ప్రతివారిమీద నున్నది. అట్లు మారజాలక పూర్వాయులై యుండువారికి నిందలు తప్పవు. ఇప్పుడు మనుషులే జాతీయవాదులు కారు. మనువు యే నలుగురు వ్యాయవాదులొట్టులూపారములై తమ వాగ్ధరిని బాపి యేలెట్టిపు కాపునీలరుపదలకొనయత్తు పడిదానో శ్మశ్రిపడెదెవారు. ఇప్పుడు లోకమంతా కార్యాచరణము మిదను, త్యాగము మీదను ఆధారపడియున్నది. కాబట్టి యితరులకు హితోపదేశములు చేయుటకంటె వీరే. కార్యరంగ మున ప్రవేశించి కాంతిపద్ధతుల నవలంబించి తొందరపాటుతో పెదత్రోవను ద్రొక్కచున్న యవధులను సరియగు మార్గ మున బెట్టి నడిపించుట విధియైయున్నదని నామనవి. వీరేగాక యిట్లు చెప్పెడివారందరు తాము చెప్పిన ప్రకారము లోకుల కాదగ్గముగా నుండుట వారినిధి.

తల్లాకొండ విశ్వసుందరమ్మ

మీలూరువాడి శనివాడు శ్రీయత ఉన్నన లక్ష్మీనా శ్రీమతి లక్ష్మీబాయిమ్మగారు గత 10 గంటల లైలులో మృగామమునకి జ్వరభవారును, వర్తకభామణు లు కంభంపాటి కన్నయ్య కందుల జన ప్లాటుఫారముమీద మంగళవాద్యములతో జన్మలతోడను, జయజయనివాదములతోడను ఆమెను, ఆమె వెంట జేసు దెంచిన ఇప్పుగుంట వెంగమాంబగారిని పుష్పమాలాంకృతల గా వించి, సత్కరించి స్వాగత మొనంగిరి. అచ్చటినుండి అందరును నగరసంక్రమము గావించి మధ్యాహ్నము 1-30 గంటలకు శ్రీ యుత యగ్రమిల్లి మంగయ్యపంతులు బి. ఎ. బి. యల్ గారి యింటికిగ్గ ఉత్సవమును నిలిపివేసిరి. తదనంతరము సామంకా లము కి గంటలకు శ్రీలనభయను, 6 గంటలకు పురుషోత్తయను పురమందిరమున కూడినవి. శ్రీమతిలక్ష్మీబాయి రను, వెంకమాంబగారు వీరెండుగళులయందును గంభీర గములు గావించిరి. మావర్ల, గుంటూరు, వీరాల పేర త్తంతములను సాంగముగ వినుపించి, గవర్న మెంటువ్యా చుచున్న సెరంతుశపరిపాలనముచే ప్రజలకు గలుగుచున్న లను దృష్టాంతములతో విశదపరచి, సంసారిజీయ నిర్వర్తనముతో నింటి గాలము బుచ్చుచు ప్లాటుఫారములనెక్కి ప్రజల కుద్బోధన చేయుచు యవధ యాదేశమునకు కలిగినందులకున త్వమునువీడి పాశ్చాత్యవ్యాపారమునకుదక్క నిర్వహ బలకార్యాధికముల మమ్మగావించుకొని శ్రీలనగూ వలసిన దురవస్థకు పాల్పడినందులకును మిగుల వగలే నెంతకాలము ఇ ట్టిచదకలో చానినలై యుండెద ద్యోగములమీది వ్యాపారము నింకను నెంతకా యుంచెద రనియు గాంధీమహాత్ముని స్వరాజ్యోద్య ము దిక్కులను పిక్కటిల్లజేయుచు పామరజనున-హాహాకారము జనింపజేసి దేశమునంతను నొక్కయభిమతమునకు దెచ్చుచుండ, విద్యావంతులమని విజ్ఞప్తిగట్టెడన్ మున్నగువారు వెనుకబడి ఎందులకును పనికిరానివారితల నిర్వర్తకమునుజూపుట నీచాతి నీచమనియు, పలువిధముల హెచ్చరించి, ఇద్దరువత్త్రధారణము, మద్యవిగ్రహము, కోర్టులపహిష్కారము, అంగ విద్యానిరసనము మొదలగు సహాయనిరాకరణ విషయములంగురించి చక్కని ప్రవోధముం గావించిరి.

ఉపాధ్యాయులు కావద్దేను
 జరంపురం మ్యునిసిపలు బాలకా శ్రీధరుక పాఠశాలలలో ఉపాధ్యాయులుగా నుండుటకు శ్రీలు దరఖాస్తులు వచ్చే నెలాఖరు లోపున బంపుకొనవలెను.
 రూ 13 లు మొదలు 16 రూప్యముల వరకు వేతనము యి య్యబడును.
 చెరుమెన్.

Vani Press, Bezwada.
 (3077) తెలుగు, ఇంగ్లీషు, హిందీ, ఉర్దూ, దేవనాగరి, అరవములో అచ్చు వ ను లు, బైండుచునులు, రబ్బరుస్టాంపులు, ఎంగ్రేవింగు రమ్యముగ సరసమైన ధరలకు చేయబడును.
 కవర్లు, కార్డులు, కాగితములు చపుకా దొరకును. ఒకసారి పరీక్షించి చూడండి
వాణీ ప్రెస్, బెజవాడ.
వనావధినరస్పరిల్లా
 రక్తహీనతను రక్తమయొక్క అభివృద్ధిని కోగిల్చుటకుండు శేరెన్జి క గాంజీజీని ధర్మ ఇంగ్లీషు నిలోకానందు ఎచ్చటి వ్రాసిన శతాబ్దపు శుభిచనా శతకమును. (2978)
విలాసము వి. డి. సావంత్.
 నెం 144 ఫనపవాడి బాంబాయి.

మావలాల విప్లవము.

తీరురంగడి యుద్ధవివరములు

మావలాల ఉద్యమము

(2 వ తేదీ చెన్నపురి ప్రభుత్వ ప్రకటనము)

1-వ తేదీన సేనాని యిట్లు తంతివార్తను పంపెను— "తిరురంగడిలో 31 వ తేదీన మనీషులనుండి విప్లవకారులు వెళ్లి వచ్చి సేనలతో తలపడిరి. వారిలో కొందరు హతయిరి. హతయిన వారి పట్టుబడిరి. సేనలలో ఒకడు పనిపోయెను. నలుగురికి గాయములు తగిలెను. విప్లవకారుల నాయకులలో నొకడగు ఆలీముసలీరు పట్టుబడినాడు.

ఫింఛెను పుచ్చుకొనిన పోలీసు యిన స్పెక్టరు ఖాను బహదరు చెయ్యట్టి గారిని ఒక మావలాల కన్స్టేబులు మావలాల మండేవద్ద హత్యచేసి వారలలను యీతెలకు గ్రుచ్చి బజారుల వెంట త్రొక్కిరి. మెల్లటూరు, కకవరకుండు, మొదలగు గ్రామములలోని హిందువుల నందరిని ఏకమొత్తముగ నిర్బంధించి తొరక మత్తమున కలిపిరి. అట్లు కలియని వారిని నరికెదమని వారు చెబుచున్నది నులూరు కలెక్టరు తెలిసెను.

2-వ తేదీ కలెక్టరు ప్రకటనము.

30 వ తేదీన ఒక బ్రిటిషు సేన తీరురంగడికి వెళ్ళెను. అసలు కిజకు చేపట్టినదీదులో చాలమంది మావలాలండిరి. వారి సంఖ్య 500 గా తెలియలేదు. సేనలు ఆమీదను ముట్టడించెను. దానిని నాశనముచేయుట కంగీకరింపక వాయురక దానిని ముట్టడించియుండగా 31 వ తేదీయదయమున 9.45 గంటలపుడు మావలాల మొదలు మనీషులనుండి శుభావలను కాల్చి పిమ్మట వెళ్లివచ్చి సేనలతో తలపడిరి. వారిలో 24 గురు చని పోయిరి. సేనలలో ముగ్గురు చనిపోయిరి. అయిదుగురికి గాయములు తగిలెను. ఆలీముసలీరును మరొకరిని మరొక మావలాల నాయకులను మొత్తము 42 మంది పట్టుబడిరి. 16 శుభావలలు (సీనిలో 12 పోలీసు శుభావలలు వెనుక మావలాలచే తీసికొని పోబడినవి)ను కొన్ని కత్తులను సేనలవశ మైనవి. ఇనస్పెక్టరు చెట్టేగారిని హెడుకనిట్టే ఆర్డరుగా గారిని పట్టనాడులోని వరియవ శుభువన్న మదుకాశీయను ఆతని ఆనుచులును చంపిరిని గట్టిదంతి కలదు. పట్టుబడినవారిలో అవారు అనుకనిట్టేగుడ దున్నాడు. ఇతనికి 28 ఏండ్ల వయసువున్నది. కొన్ని ముఖ్యములగు తండ్రివారలను పోరనూరులో తెలిగ్రాఫు ఆఫీసుకు ఆతనిచేత పంపగా ఆతడు దానిని తెలిగ్రాఫు ఆఫీసులో నియక తనవద్దనే యుంచుకొని నిష్కలకారులతో కలసెను. ఇతని అల్లుడును కొడుకును నింకను రిజిస్ట్రార్ కమున నువ్వోరులుగా నున్నారు. 32 ఏండ్ల వయస్సుగల మరియొక కనిట్టేగుడ పట్టనకారులతో కలసె ననుకొనుచున్నారు. ఆతనినాడ యేమియును తెలియలేదు. 2 వ తేదీ మధ్యాహ్నము తానూరులో 40 మంది మావలాలను పట్టుకొని తిరునూరు తీసికొని వెళ్లిరి.

ఉపన్యాసము లియ్యగూడదు.

రాష్ట్రీయ సంఘమువారిచే పంపబడిన టంగుటూరి ప్రకాశంగారును ఇతరులును పాలపూటు పాలాకాలో నుపన్యసింప గూడదని ఆజ్ఞాపేస ప్రకటించెను. ఆలీముసలీరు మున్నగువారు పట్టుబడిరిన శుభవార్త 1 వ తేదీ సాయంత్రానికి పాలపూటుకు తెలిసినది. ఉన్యోగు లా సంతోషవార్తను కరవుత్రములవ్వారా ప్రకటన తెలియజేసిరి. 2 వ తేదీ మధ్యాహ్నము ఆలీముసలీరును మున్నగువారిని 40 మంది తలుపులు మాయబడిన గార్లు బండ్లలో కొయబుత్తూరు పెంట్లలుజయిలకు పంపిరి. ఆ మావలాలలో సార్వేంటుకుక్కగారు కొంతసేనతో వెళ్లిరి. తెరచేసేలో దోచుకొనిన వారిని మరికొందరిని కూడ ఆరెయి నులోనే పెంట్లలు జయిలకు పంపిరి. వారిలో మావలాలను కొందరు హిందువులకూడ నున్నారు. నలుగురు నాయకులును మోడికుతున మక్కలు బ్రహ్మదత్తం సంబుప్రసాదు అనునం బుద్ధి యొకడును నుండిరి. ఆ తనివయస్సు 28 ఏండ్లు. అన్ని వార్తలను పట్టి పరిశీలులు ప్రకారము లగుచున్నది. విప్లవకారులు సేనలకు దొరకకుండా ఆవలకు పారి పోవుచున్నారు.

పాలపూటు 2 వ తేదీ తంతివార్త

మన్నారపూటులో నింకను కలవరముగనే యున్నది. నందలకొలది ప్రజలు పాలపూటుకు సారిపోవుచున్నారు. శుభు నాడువద్ద విరిగిపోయిన వంతెనను మరమ్మత్తుచేయుటకు నొకటిం ఘము యింగినీరు శ్రీధరరావు. జిల్లా ఇంజనీరు ప్రెసిడెంటు మాధవ రావు, బాబులుంటు మేజర్ జే. డి. డి. డి.

ద్యుమెనుగార్లు మున్నగువారు 31 వ తేదీన బయలుదేరి వెళ్లిరి. రైలుమార్గమును పొడుచేయుచుండగా మరిముగ్గురు మావలాలను పోలీసువారు పట్టితెచ్చి నలుకెయిలోకుంచిరి. తేనిపోని వదంతులను ఖండించుచు రూఢివాక్తలను వెల్లడించుచు ప్రజలభయము తీరునట్లు పోలీసుయిన స్పెక్టరు కుట్టికంకరపతికరుగారు మశ్రూరభావలలో కరవుత్రములను పంచివెట్టుచున్నారు. తిరేదరుజురలు బర్నాటు స్థూపముగారు 31 వ తేదీ రాత్రికి వచ్చి వెంటనే మెట్టుపాలెముకు వెళ్లిరి. 1 వ తేదీనుండి రైలు ప్రయాణికులకు కల్లకొట్టవరకును కల్లకొట్టు అమ్ముచున్నారు. పరపక్షానికిమాత్రము యిచ్చుటలేదు. తిరురంగడిలో సేనలు చేరియున్నవి. త్వరలో యుద్ధము జరుగు నని అనుకుణము ను నిశ్చయించుచున్నారు. పొన్నానితాలూకాలో బండిపోటులు, దొంగతనములు, దోపిడీలు విస్తారముగా జరుగుచున్నవి తెలియుచున్నది. 31 వ తేదీవరకును పొన్నానిపట్టణమున శాంతియుగా నుండెనుగాని మరల అల్లరులు చెలరేగిరి. పొన్నాని చౌగాటు ప్రెజిడిలను మావలాల దోచుకొన నున్నారని సేకరణ తక్షణము పంపకలెను ఆని పొన్నాని పోలీసువారు తంతివార్త పంపిరి. కొడలూరు మావలాలలోని మావలాల నాయకుడును మావలాలకు 28 వ తేదీ రాత్రి వారాయణ సంబుప్రసాదుగారియింటికి పోయి పనిచేలగూపాయల నియ్యకున్నచో మీయింటనున్నవారి నందరిని చంపివేసెదమని చెప్పిరి. ఆతడు మాడువేల రూపాయల నిచ్చి బ్రతిమాలుగా అప్పటికి వారు వెళ్లిపోయిరిని ఆ సంబుప్రసాదు జిల్లా అధికారులకు తెలిసెను.

కేశవమీనమగారి తంతివార్త.

మండేరిలో మాధవనాయురు గారినిగూర్చి వదంతులు నిజము కావు. ఆయన సురక్షితముగా నున్నారు. వెంటనే ఆహారపదార్థములను పంపకలెనని కోరినది. కొన్ని సామగ్రులను పంపుచున్నాము. 4 వ తేదీ మెయిలులో ప్రకాశం వెంకట్రామయ్యగారు చెన్నపురికి వెళ్లుచున్నారని కేశవమీనమగారు 3 వ తేదీన కల్లకొట్టనుండి తంతివార్త పంపెను.

ఆంధ్ర ప్రభులు

ఈ సాటున బరంపురంవారు ఆంధ్రప్రభులను జరుపుభారము వహించు తెంతయు సంతసముగా నున్నది. మాత్రముగ కోజు 1-కి 2 వ్యు ఖిచ్చి వారి ఆతిథ్యవృత్తి చేర్చుచుట మాత్రము వింతకను భారముగ నున్నది. ఆంధ్రప్రభులు ప్రాకారమైన తర్వాత బరంపురం భోజనమునకుని వృత్తికొనుట కియ్యదియే ప్రథమమని నా అభిప్రాయము. ఈవృత్తి వృద్ధిచేయకగాని దేశీయమో నాకు తెలియవున్నది. వివిధగా వచ్చిన సుమారు 45 వందలగుండు ప్రతిభిలు ఈ యేడు చేరుదుకేమో! అహింస సంఘము వారుమాత్రము శీరితవిధముగా ఆతిథ్య మివ్వబాలరా? అయినను అసటి పరిస్థితులు తెలియవు. మీన్నచో ఈవృత్తి తీసివేయుట కిష్టమైనను ప్రయత్నించుట యుక్తము. తేనా తేను భూర్మయిన గావింపవలెను.

(ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సంఘసభలో నొకరు)

కోవూరు ఆయుర్వేద ధర్మవైద్యశాల:- వెల్లూరుజిల్లా కోవూరుమండలం ఆయుర్వేద ధర్మవైద్యశాలయందు చికిత్స చేయుచున్న రోగులసంఖ్య 71. 30. మునుపటికంటె యధిష్ఠిద్దరి మాచించుచున్నది. శ్రీ వెల్లూరుజిల్లాబోర్డువారు ఈసంవత్సరము నకు 240 రూపుములను విరాళముగ నొసగుటకు ఆమోదించిరి.

డా. వి. మొర ప్రకటన

అతిశీఘ్రమైట్టి చూ, కీర్తి కాలముచండి యింకనుపట్టి తిమరువాయువు, నదుల నొప్పి, కణిపులందును, నదుయనందున, మోకాళ్లయందును తగును వాతరోగములకు, వాతబిండినను లేకుండును దీనివలన కిజిణు గుణములు లుగును.

Dr. W. N. Dixit, Merchant POONA CITY

(2957) ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సంస్కృత గ్రంథములు వికీరియా డిపో, మైసూరు - మద్రాస్.

వెరంబూరు అల్లరులు

ప్రస్తుత స్థితి

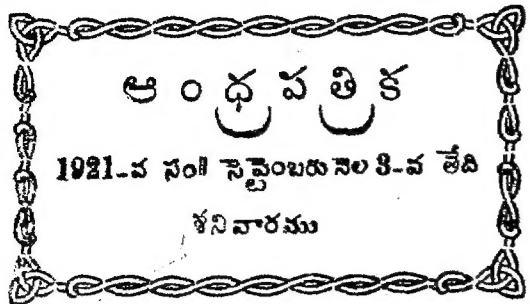
మంగళవాడము నుండి స్థితి యేమియు బాగుపడినట్లు లేదు. పరకువాకములోని తానాపీఠి, మాదావ్వునీరులలో నుభయలకును కలహములు జరుగుచుండెను. మట్టుపట్ల వీధులలో కూడ అల్లరులు జరిగెను. కాని పోలీసువారు తడిలోవచ్చి గాంతింప జేసిరి. గురువారమునాడు పూట రెండుతోట్ల పరకువాకములో దోచుకొనిరి. బుధవారమురాత్రి అలజడి యెక్కువగ నుండుటచేత సి. బి. డి. ఇనస్పెక్టరు సయ్యద్ కాసీముగారు రాత్తు రావతామతుగారును పరకువాకములోని మాలవల్లెలకు పోయి ప్రజలను 7.00 త చిత్తురై యుండవలయునని హితోపదేశము చేసిరి. హిందువుల ఇండ్ల బిపోయి కూడ వట్టేచెప్పిరి. ఆదిద్రావిడులకు దుకాణములలో నేమి అమ్మదని మళ్ళీ వదంతిని బయలుదేరదీసిరి. అందులో సత్యము లేదని చెప్పినను ఆదిద్రావిడులు పోలేరు. గురువారము 9 గంటలకు 20, 30 మంది ఆదిద్రావిడ రిక్తావాద్రు పరకువాకము ప్రాంతాల్లో నొకహిందువునిదగ్గరనుండి రు 250 లు లాగుకొనిరట. ఆకబురు తెలిసి, సయ్యదుకాసీం, డాక్టరు కామరు, ఇన్స్పెక్టరులు, దేవరాజ అయ్య : గారు వారాయణ సామిసిల్లగారును వెంటనే అక్కడకు పోయిరి. ఆదిద్రావిడులను కొట్టుటకు చాలమంది హిందువులక్కడ మాగియుండిరి. హిందువులను పొమ్మనుమని వారు చెప్పిరి. ఉభయయును రాళ్లు రుచ్చుకొనిరి. జగదీశఅయ్యగారు కొందరు పోలీసువారిని వెంటబెట్టుకొని వచ్చి ఆదిద్రావిడులను అదుపుచెల్లలో నుంచవలసి వచ్చెను. అట్లుచేసి దొమ్మిజరుగకుండా కాంతింపజేసిరి. సింహళమునుండి ఒక చిన్నవాడు పనిసంపాదించుకొనుటకు వచ్చియుండెను. యూనియను భవనముదగ్గర వదిమింది, పోనై ఆరినదగ్గర నున్న 20 రూపాయలు లాగుకొనిరి. ఆతనిని చితుకగొట్టిరి. ఎవరు కొట్టినారో తెలియదు. విచారణజరుగుచున్నది. గురువారమురాత్రి వర్షము పడుటచే అల్లరి లేకుండా పోయెను. నిన్న ఉదయమున కోసుపేటలో కొంపలు తగులబడెను. ఆదిద్రావిడులు చినాటగు ఇండ్లుకాలిపోయెను.

పరకువాకములో చిల్లరపోట్లాట జరుగుచున్నది. పరకువాకమునకు పోవువారు తమ కేమిప్రమాదము కలుగునో యని భయపడుచున్నారు.

ఒరియంటల్ గవర్నమెంటు సెక్యూరిటీ లైఫ్ అన్యూరన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్. 1874 సం. స్థాపితము. హెడ్డాఫీసు, బొంబాయి. మానేజింగ్: ఆర్. హటర్ పన్ ప్రభు. ఫస్టును రూపు 5,46,00,00 వైగానే యున్నది. 19.0-వ సంవత్సరము నందు పదింటిది 91,00,388.0-11 ఇచ్చిరి జరిగిన మన్న అమ్మ్య రెన్యూల మొత్తము 15,44,24,596-11-8 మునుపటికంటె ఇక్కుడు పాలిసి బాధుకు బాన్దిగా చెల్లించిన మొత్తము 6,50,00,000 ఈ కంపెనీ తరపున కనిచేయుటకు ఏకంట్లు కావలయును. వార్ష అనుభవ కాలుడుగ నుండవలయును. భరావత్తు చెల్లించవలయును. భరబాన్ద పారమెటరు యీ క్రింది నిలాగే మునుకు ప్రాయము. 672 Apply to:- E. E. Vaid Esq, Branch Secretary Oriental Assurance Building, Post Box No. 3, Madras

ప్రకటనము

సామాజికము వినియోగచతుర్థిపండుగ యగుటచే, ఆంధ్రపత్రిక వెలువడదు. సంపాదకుడు.

అధికారభ్రమ

అధికారాభిమానమునకు మహాసంగ్రామ రూపమునను లక్షలజనులు బలిగొట్టబడినను అప్పుడముఖ ద్రవ్యము నాశనము చేయబడినను లోకమునం దధికారాభిమానము యధేచ్ఛగ విహరించుచునే యున్నది. సామ్రాజ్యాభిమాన పూరితులై యధికార సింహాసనము నెక్కినవారలకు సకల సందర్భములందును నధికార ప్రతిభవలె ధర్మ ప్రతిభ గోచరము గాకున్నది. అధికారప్రతిభను గాపాడుటకు పశుబలము సాధనముగ నుండునంత వరకును ధర్మరాజ్యస్థాపనము దూరభ్రము గ నుండును. పశుబలమును నమ్మి చెడిపోయిన జర్మను సామ్రాజ్యము మహాపాతమును నేర్చినను సాత్తాధ్యము సామ్రాజ్యాభిమానులకును నధికారాభిమానులకును తలకెక్కుచున్నది. నటరాజ మూర్తి కాద్రతాండవమును నిలిపి సాత్వికతాండవమును జేయుటకు సమయ మింకను రాలేదని లోకకరిస్థితులు విశదము చేయుచున్నవి. ఈలోక పరిస్థితులను పాలిపులాకిన్యాయముగను చెన్న రాష్ట్ర వ్యవహారములను విశదము చేయుచున్నవి. శ్రీవిల్లింగున ప్రభువు చెన్న రాష్ట్ర శాసనసభయందు జేసిన ప్రసంగ మధికారభ్రమకు పరమ ప్రమాణముగ నున్నది. శాసనసభారంభమునందు బృహస్పతివారమునాడు విల్లింగున ప్రభువు శాసనసభ్యులకు జేసిన యధికారోపదేశము పత్రికా పాఠకులకు దెలిసియున్నది. గవర్నరుగారి ప్రసంగమును నాచరణమును నధికారదృష్టిని సంస్కరణము లించు తెనను మార్చలేదని విశదము చేయుచున్నవి. గవర్నరు రాష్ట్రాధికారమునకు పూర్వము వలెనే నిరంకుశాధికారి. రాష్ట్రమునందు శాంతిని గాపాడుటకును దౌర్జన్యముల నాపుటకును గవర్నరు బాధ్యతను వహించవలయుననియును నధికారవర్గముతో బాటు శాసనసభ్యులును బాధ్యత వహించవలయు ననియును గవర్నరుగారు తెలియ జేసిరి.

“సంస్కరణముల ప్రయోజనములం దోకముఖ్యమైన ప్రయోజనము ప్రజలకును ప్రభుత్వమునకును నేకీభావము గలుగజేయుట. ఈ పరితమ చేయుట కిష్టమగుచున్న విషయస్థితి తగియున్నది. సంస్కరణముల జయపజయములు ప్రతి శాసనసభ్యుడు వర్తమాన విషయస్థితియం దవలంబించెడి ప్రవర్తనమీద శాధారణమయియున్నది. ఈము విషయజ్ఞేతములతో హత్రమె శుభ్రపీఠి జెందజాలదు. మియుజ్ఞేతములకు క్రియా హుతమును చాల్చుకలయును”.

ప్రజలను ప్రభుత్వముతో నేకీభవించజేయుటయే సంస్కరణముల ప్రయోజనమని యుపదేశించిన గవర్నరుగారు ప్రజాప్రతినిధులకు బడిపిల్లలకు పంతులు చేసినటులు హెచ్చరికను జేసినాడు గాని ప్రజాప్రతినిధుల సాహచర్యమును గోరునటులు ప్రసంగస్వభావము వ్యక్తముచేయుటలేదు. అధికారులయిన “మేము” ప్రజాప్రతినిధుల సవినయ

ప్రవర్తనమును గోరుచున్నామను నధికారాభిమాన భావార్థమై ప్రసంగమునందున్నురించుచున్నది కాని కారవపురస్కృతమైన ప్రజాసాహచర్య భావార్థము న్నురించుటలేదు. అర్హస్పరణ మెటులున్నను క్రియాహుతమునందు సాహచర్యము శూన్యముగ నున్నది. సంస్కరణముల ప్రయోజనమును ప్రజలును నధికారులవలె కార్యములందె చూడగోరుచున్నారు. కాని కేవలము మాటలందు మాత్రమే చూచి సంతసింప గోరుటలేదు. ధర్మోపదేశము చేసిన యధికారియే ధర్మాచరణమునకు ప్రతికూలతను జూపినపుడు ధర్మోపదేశములందు ప్రజల కంతమాత్రమును విశ్వాసము గలుగదు. గవర్నరు తెలిపిన భావార్థమున ప్రజలు ప్రజాప్రతినిధులు సరసావహించవలసిన యెడల సంస్కరణములు సంస్కరణ సభలును నిరుపయోగములు గదా? ఎన్. శ్రీనివాస అయ్యంగారు చెన్నపురి యందు పోలీసువారు తుపాకులను కాల్చి ప్రజలను జంపిన విషయమై ఈక్రింది తీర్మానము ను పాపించిరి:—

“చెన్నపురిలో జూన్ 19 వ తేదిని పోలీసువారు హిందూ మహమ్మదీయులై కాల్చిన విషయమై యీ శభ వారు తమ అభిప్రాయములను తెలియజేయుటకు ఇతర కార్యక్రమములను ఆపి ఈ విషయమును శర్వించవలెను.”

ఈతీర్మానమునకు ప్రతికూలముగ నెవరును మాటలాడ లేదు. కాని గవర్నరు తీర్మానపు చర్చను ప్రతిషేధించి స్వీయాధికారాభిమానమును విశదము చేసెను. గవర్నరుగారికి సంస్కరణముల వల్ల గల సాదరభావము మాటలయందు వలె క్రియలయందు లేదని విశదమయినది. తనికాచలం జైట్టిగారు తెలిపిన భావము ప్రజాభిప్రాయా వేళమును విశదము చేయుచున్నది.

చెన్నపురిలో పోలీసువారు ప్రజలపై తుపాకుల కాల్చిరి. ఈ విషయమై ప్రజలు, దౌర్జన్య భారమగు విషయములు చెప్పుచున్నారు. ప్రజాప్రతినిధు లగు మేము ఇట్టి విషయమై అభిప్రాయము వ్యవహరింప ప్రయత్నించగ గవర్నరు భగ్ను మున్నురి.

పోలీసువారికి తుపాకులను కాల్చుటకు మేజిస్ట్రేటు ఉత్తరువు నిచ్చినాడా? ఉత్తరువును నీయని యెడల నుత్తరువులేకనే తుపాకులను గాల్చుట కవసరము గలిగినదా? చెన్నపురి యంతయును నట్లుడికనటు లుడికిపోవుచున్నపుడు శ్రీనివాస అయ్యంగారి తీర్మానమును ప్రజాప్రతినిధులు చర్చించి కర్తవ్యమును నిర్ణయించుట ధర్మము కాదా? విల్లింగున ప్రభు వలంబించిన మార్గము ప్రజలయందు విశ్వాసమును గలుగజేయునా? గతించిన మూడుమాసములయందును మిల్లుదని వాండ్ర దుర్దశ నాపుట కధికారవర్గ మేమి చేసినది. రెండుమాసములకు బూర్వము విల్లింగున ప్రభువు మొన్నను శాసనసభ్యులకు జేసినటులె పని వాండ్రకును ధర్మోపదేశమును జేసెను. కార్య నిర్వహణము చేయజాలకపోయిన యధికారవర్గమునె పనివాండ్రయందు శాంతిని స్థాపించుటకు వినియోగించెను. మొన్నటి ప్రసంగమునందు జెలిపినటులు నైతికవర్గమును ఆయుధములను సిద్ధముగ నుంచెను. ప్రజలు దౌర్జన్యకార్యములను జేసినపుడైనను శాంతిని స్థాపించుటకు శాంతిమార్గమే సాధనము గాగలదు. అన్నము లేకను మాడుచుం దెడివారిమీదను తుపాకిగొండను ప్రయోగించుట వలనను శాంతిగలుగునా? శత్రుదాహనసమయమునందు పనివాండ్ర దీనాలాపములతో నిండిన ప్రజాహృదయమునందు శుష్క ప దేశములు శాంతిని గలుగజేయజాలవు. విల్లింగున ప్రభువు శాసనసభ్యులను గోరిన వరీక్ష సమయము తమకే వచ్చినదని గ్రహించవలసి యుండును. ఈ విషయ దశయందు ప్రభుత్వవర్గము వారి భావ నిరీక్షణమును మార్చుకొనజాలకపోయిన దుర్దశ గలుగు

నటులకు సూచనలు గనుపించుచున్నవి. చెన్నపురి యంతయును భయభ్రాంతులతో నిండి యుంకార బంధురముగ నున్నది.

చెన్నపురి వ్యవహారములవల్లను జూపిన, నధికార సంక్రమమునే మలబారువిషయమోలందును నుత్తరసర్కారు వ్యవహారములవల్లను విల్లింగున ప్రభువు చూపుచున్న విధమును వారి ప్రసంగము విశదము చేసినది. మావిశాల ఘోరకార్యములకు హర్షించెడి భారతీయు లుండజాలరు. దుష్టశిక్షణమును శిష్టరక్షణమును న వ శ్యము చేయదగినవి. భారతీయు లందరును శాంతిస్థాపనమునకు దోడ్పడవలసియుండును. అధికారవర్గము కేవలము నైతికబలమును నమ్మినపుడు ప్రజాప్రతినిధులు చేయగల సహాయము మాత్రము గోచరముగాదు. మలబారునందు దురంతకార్యము లారంభములై రెండువారములైనను ప్రభుత్వ ప్రకటనములు సంగతి సందర్భములను బాగుగ దెలుపజాల కున్నవి. ఈ సందర్భస్థితి ప్రజలయందు సందియములను గలుగజేయుచున్నది. ఉత్తర సర్కారులవిషయము ముఖ్యముగ డెల్టామండలముల విషయము విల్లింగున ప్రభువు తెలిపిన భావ మధికారభ్రమను బాగుగ దెలుపుచున్నది. మండలాధికారులకు నైన్యబలము నొసంగుటకు సిద్ధముగ నున్నటులు విల్లింగున ప్రభువు తెలిపియుండెను. నూజివిడు తిరువూరు ప్రాంతములందు నేరారోపణమును జేసి కఠినశిక్షలు విధించబడుచున్నవి. గుంటూరునం దిటీవలన కొంత శాంతిగలిగినది. శాంతికి భంగము గలుగుట కధికారుల ప్రవర్తన మేక్షణమునం దైనను కారణము గలుగజేయవచ్చును. శాంతికి భంగము గలుగునపుడు బాధ్యతయంతయును నసహాయోద్యమ నిర్వాహకులమీదను బడుటయును ప్రయత్నపూర్వకమైన దౌర్జన్య ప్రవర్తనమును నారోపించుటయును సహజము. దౌర్జన్యారోపణముతో నైన్యబలము సిద్ధమగును. విల్లింగున ప్రభువును నావరించిన యధికారభ్రమ ధర్మాయత్తమైన యసహాయోద్యమముమీదను బ్రసరింపనున్న విధమును వారి ప్రసంగము వ్యక్తము చేయుచున్నది. అధికారభ్రమయందు విల్లింగున ప్రభువునకు గల యాదరణము ప్రజలకు లేదని జేతపరిస్థితులు విశదము చేయుచున్నవి. కారాగృహవాసములు నిర్బంధవిధానములు ప్రజలకు భయభ్రాంతులను గలుగజేయగల కాలము పోయినది. మండలమంది ప్రజలు శ్రీకృష్ణజన్మస్థానములందు పరమానందముతో నివసించుచున్నారు. ప్రజలు దౌర్జన్యమును విసర్జించి గమ్యస్థానమును జేరుటకు బాటుపడుచున్నారు. శ్రవంచమంతయును స్వరాజ్యనాదముతోను స్వధర్మనాదముతోను నిండియున్నది. ఆంధ్రహృదయమునందును స్వధర్మ స్వరాజ్యమతాపము గలిగినది. ఇట్టి పరిస్థితులందు శాంతిని గాపాడవలసిన బాధ్యత యంతయును నధికారవర్గముమీదనే గలదు. విల్లింగున ప్రభువు చేసిన ప్రసంగ మధికారవర్గమువలంబించ దలచిన మార్గమును సూచించుచున్నది. దేశకాల పరిస్థితులను గమనించి విల్లింగున ప్రభువు తమ యధికార భ్రమను మార్చుకొనుటకు సమయము గలిగినది. ఆశ్రమ పోనపుడు సంప్రాప్తముగానున్న విషయపరిస్థితులకు బాధ్యులధికారు లగుచురు గాని ప్రజలు కాజాలరు. ప్రజలుమాత్ర మధికారలోభమునకు బలిగాకన ధర్మమార్గమునను స్వరాజ్యసిద్ధిని బడయుదురగాత!

ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయము

నిన్నటిదియు, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ నిర్మాణముగూర్చిన తీర్మానమును, మంథా సూర్యనారాయణరావు పంతులుగారు మద్రాసు శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టిరి. మద్రాసు శాసన సభయందు, ఇదివరకొకమా రిట్టి తీర్మానమును చర్చించియుండిరి. అప్పుడు తమిళదేశ సభ్యులుగూడ, ఇందుకు సుముఖులుగ నుండిరి. పిమ్మట సినేటుసభవారు ఆంధ్రరాష్ట్రమునకు ప్రత్యేక విశ్వవిద్యాలయమును యావశ్యకమని తీర్మానించియుండిరి. విశ్వవిద్యాలయ ప్రశ్న, వివాదరంగమునుండి దాటిపోయినది. అయినను, సూర్యనారాయణరావుగారి తీర్మానము నడిపించినవారు, శాసనసభ్యులలో నిన్నటిదియు లేక పోలేదు. ఆనంతర నుబ్బుకృష్ణారావుపంతులుగారి తీర్మానమును ఆమోదించిరి. ఆంధ్రసభ్యులే గాక, ఇతరులుగూడ తమ సమ్మతిని గనుబడిచిరి. దీనిని కృష్ణా నాయుడుగారు, ఎస్. శ్రీనివాసయ్యగారు, టి. సి. శ్రీనివాసయ్యగారు, ఎల్. ఎ. గోవిందరావుపయ్యగారు, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయస్థాపనావశ్యకతను గుర్తించిరి. క్రైస్తవ సభ్యులగు వందవం, పామరు గార్లు, తీర్మానమును బలపరచిరి. ఉత్ప-శసభ్యులు మాత్రము, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ స్థాపనము, ఆంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణమునకు తోడ్పడునని భీతి జూపుచున్నారు. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయనిర్మాణము ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణమునకు దారితీయు ననుట కేమాత్రము సందియము లేదు. ఆంధ్రత్వసిద్ధికి ఆంధ్రులు తమకు ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వము గలదని గ్రహించుట యావశ్యకము. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము గాని, ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రముగాని, ఆంధ్రత్వసిద్ధికి చిహ్నములే గాని వేరొండు గాదు. ఉత్ప-భులును, స్వరూపసందర్శనమునే వాంఛించుచున్నారు. వారును ప్రత్యేక రాష్ట్రముకొరకు అనేక సంవత్సరముల నుండియు పాటుపడుచున్నారు. అట్టిస్థితిలో, వారు భాషాధారక విభాగము నాశించివారికి తోడ్పడుటకు మారుగ, ఎల్లరకు గావలసిన విషయము గూర్చి ప్రతికూలభావము జూపుట, స్వార్థపరత్వమును కనుబడిచుచున్నది. భారతజాతీయతబలపడుటకు భాషాధారక విభాగ మావశ్యకమని గ్రహించుచో, ఉత్ప-భు లాంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణమున కభ్యంతరములను సూచించజాలరు. నరేంద్రులగూర్చిన తగాదా లుండవచ్చును. వారిని మధ్యవర్తులద్వారా సులభముగ పరిష్కరించుకొనవచ్చును. అంతయుగాని, ప్రధాన సూత్రమును మిఱచి, ఎవరికేమియును మాత్రమే వారు చూచుకొనుట భావ్యము గాజాలదు. మానవత్వమునకు, జాతీయత ఎటుల భంగకరము గాదో, జాతీయతకు భాషానుబంధము అటులే భంగకరము గాజాలదు. ప్రత్యేకరాష్ట్రము నాశించెడి సంఘ మేది యయినను అట్టి కోర్కెల గల ఇతర సంఘముల మనోరథపునీధి కట్టువడక, వారి ప్రయత్నములకు తోడ్పడుట లాభకరము. ఆంధ్రులు, తమకుమాత్రమేగాక, వివిధ భాషాసంఘములవారికి ప్రత్యేకప్రతిష్టాపన లవసరమని తెలిపియుండిరి. హిందూదేశము సంతను భాషైకరాష్ట్రములుగ విభజింపవలయునని చాటియుండిరి. వారి యుద్దేశము, కాంగ్రెసు సభవారిచే గారవింపబడెను. కాంగ్రెసురాష్ట్రములు, భాషలబట్టియే నిర్ణయింపబడినవి. స్వపరిపాలనావిధానమునందు, భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రవిభాగము మూలాధారముగ నుండక తీరదు. అట్టితరీ, రాష్ట్రసమస్యను, విశ్వవిద్యాలయసమస్యను వేర్వేరుగ భావించ వలను పడదు. ప్రతి భాషాధారరాష్ట్రమునకును, కనీస మొక విశ్వవిద్యాలయ ముండవలెను. దాక్టరు నరేంద్రమొదలియారుగారి ఆశీర్వాద వింతగనున్నది. ఏమన, ఆంధ్రదేశమనినను, ఆంధ్రమనినను, నిర్వచ

నముకేయుట అసంభవము. తెలుగువారిని తమ భులనుండి వేరుకరుచుట అసంభవము. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయముని నామకరణము గావించగూడదనియు, మరి యే నామమున నయినను బిలువ వచ్చుననియు, మొదలియారు వాదించుచున్నారు. బ్రాహ్మణేతరసంఘసభ్యులలో, దీనివలన సంఘీభావముచేసునవారు భయపడుచున్నారు. ఆంధ్రుల పరిపాలనము విజయనగరరాజులకాలములో తిరునల్వేలివరకు వ్యాపించినదని, చరిత్ర దెలుపుచున్నది. అంతమాత్రముచేతమిళదేశములేన ప్రత్యేకతను కోల్పోవజాలదు. మొదలియారుగారు హించినటుల, ఆంధ్రదేశము తిరునల్వేలివరకు వ్యాపించియుండలేదు. ఈకారణమును పురస్కరించుకొని, ఆంధ్ర, తమిళదేశములను విభజింప విలు లేదనుట మిగుల యసభ్యము. యజ్ఞశ్రీశాతకర్ణి చక్రవర్తి కాలమున, ఆంధ్రులు ధరణికోటనుండి దాదాపుగ హిందూదేశమునంతను పరిపాలించినటుల దృష్టాంతములు గలవు. వంగమగధదేశములను ఆంధ్రులు వెనుక పాలించిన సంగతిని, ఆయాదేశముల వారిప్పటికిని అనుశ్రుతముగ జెప్పుకొను చున్నారు. అంతమాత్రమున, వంగదేశమునుగాని, మగధదేశమునుగాని, ఆంధ్రరాష్ట్రమునుండి విడదీయగూడదనుట అసభ్యముగ నుండును. పూర్వపు సంగతులులున్నను, ఆంధ్రులన నెవ్వరో, ఆంధ్రదేశమన నెదియో, ఎల్లరకును రూఢిగ తెలియును. శబ్దమునకు రూఢ్యర్థమేర్పడినపుడు, అదియే నిర్వచనమగును. ఆంధ్రుల గూర్చిగాని, ఆంధ్రదేశముగూర్చిగాని, సభ్యులలో నెవ్వరికిని గలుగని సందియము, మొదలియారుగారి కేల గలుగవలయునో తెలియ కున్నది. సోమసుందరం పిళ్లగారు, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయతీర్మానమును బలపరచి యుండిరి. ఆంధ్ర బ్రాహ్మణేతర సభ్యులు, ఈతీర్మానమునకు తమ సమ్మతి గనుబడిచి ఆంధ్రాభిమానమును సువ్యక్త పరచిరి. రామ. టి. బాలాశ్రీరావు నాయుడుగారు, నరేంద్ర మొదలియారుగారి వాదమును ప్రహేతుకముగ ఖండించుచు, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ నిర్మాణము బ్రాహ్మణేతరదృష్టమమునకు భంగము కలిగింపజాలదని స్పష్టముగ దెలిపిరి. విద్యాశాఖామంత్రి లగు ఏ. పి. పాలోగారు, ప్రత్యేకవిశ్వవిద్యాలయావశ్యకతను అంగీకరించిగాని, ఇట్టిప్రతిష్టాపనమును ప్రారంభించుట కయినను ధన మెక్కడిదని విచారించిరి. మంత్రులకుగల యిబ్బందు లివియేగద! వారికి సదుద్దేశము లుండవచ్చును గాని, అవి సఫలమగుటకు డబ్బుల భిం చుట దుర్లభము. ప్రధాన సాధనముగ ధనము గూర్చి పాత్రో గారు నిరాశ జెందిరి. తుదకు, ఇందుకు సంబంధించిన సంగతులను విచారించి ఆచరణవిధానము నొకదాని నేర్పరుచుటకు, ఆంధ్రనాయక సభ్యులుగల సంఘమును నియమించెద మని, పాత్రోగారు నుడివిరి. ఈ సంఘమువారే, విశ్వవిద్యాలయ మేమాదిరిన నుండవలయునో నిర్ణయించెదరని తెలిపిరి. ఆంధ్ర నాయకులేగాక, ఇతరులు గూడ దీనియందు సభ్యులుగ నుండురని, విద్యాశాఖాధ్యక్షు లగు లిటిలు హేల్సుగారు వెల్లడిజేసిరి. ఇంతలో తీర్మానోపపాదకులగు సూర్యనారాయణరావుగారు, తీర్మానము నుపసంహరించికొనిరి. వారు బహుశః, విచారణ సంఘనిర్మాణసూచనతో సంతృప్తి జెంది యుండవచ్చును. ప్రస్తుత శాసనసభా కార్యాక్రమము వలన, ఖిక్క-విషయము తేలుచున్నది, తీర్మానము లెంతమంచివి యయినను, వారిని కొనసాగించుటకు ధనములేదని మంత్రులు గుండుట సామాన్య ధోరణియగుచున్నది. ఆంధ్రమండలములలో వ్యవసాయ కళాశాలను స్థాపించు విషయమున గూడ, డబ్బులేమిలే మంత్రు సూచించెను. ప్రస్తుత పరిస్థితులలో, ప్రజోపయోగకరము లగు కార్యములను శాసనసభల ద్వారా సాధించుట దుర్లభ

ని తోచకమానదు. స్వరాజ్యస్థాపనకై బిమ్మట, ఆంధ్రులు నిరూపించిన సూత్రము హిందూదేశ పునర్నిర్మాణమున కాధార భూతము లగు ననుట కేమాత్రము సందియము లేదు. దేశీయమహాసభవా రీ సూత్రములనే ఆధారముగ నైకొని పనిచేయుచున్నారు. గాంధీ మహాత్ముని యుద్ద్యమము ఈ సూత్రముల మీదనే ఆధారపడియున్నది. అందుచే శాసన సభలయందు ఆంధ్రాభిలాష లేతరున పరిణమించినను, ఆంధ్రులు నిరాశ జెంద నవసరములేదు. ఆంధ్రోద్యమాశయములే, స్వరాజ్యోద్యమాశయములను వికసించేయుచున్నవి. ఆకారణముచేతనే స్వరాజ్యోద్యమము ఆంధ్రదేశమున నిజరూపముతో బ్రకాశించుచున్నది. భావిహిందూదేశవిభాగమునందు, రాష్ట్రములు భాషల ననుసరించి ఏర్పడక తప్పవు. రాష్ట్రములతోబాటు ప్రత్యేకవిశ్వవిద్యాలయము లేర్పడితీరును. స్వరాజ్యము సఫలమయిన పిమ్మట, ఆంధ్రుల మనోరథములు సిద్ధించు ననుటకు సందియము లేదు. వివిధభాషా ప్రజలును, ప్రత్యేకవిభాగము జూపినకొలదియు స్వపరిపాలనము పలువిధ వన్నెతో బ్రకాశించి ఆనంద మిచ్చుచుండును.

స్వల్ప సేనాని

స్వల్పసేనాని, స్వదేశమునకు వెడలినపిమ్మట, ఇంపీరియల్ కాన్ఫరెన్సు కారిత్రమును వివరించెను. భారతీయుల హక్కులగూర్చి దక్షిణాఫ్రికా ప్రతినిధులు ప్రత్యేకాభిప్రాయము నొసగిరని చెప్పి, భారతదేశప్రతినిధులను గూడ వారు ప్రేరేపించగలిగిరని చెప్పిరి. భారతదేశప్రతినిధు లీ సంగతిని విని సంతసము జూపజాలరు. ఇంపీరియల్ కాన్ఫరెన్సుల ప్రయోజనరాహిత్యము నిందుమూలమున కనుగొనవచ్చును. పరాధీనదేశములస్థితి నివి చక్కబరువజాలవు. ఈకాలమున నెమ్మదిగ ముందుకు జనవలె నని స్వల్పసేనాని జోధించెను. కడుపునిండినవా రిరుల యాకలిని కనుగొన జాలరు. అటులే అధినివేశరాజ్య స్వాతంత్ర్యము ననుభవించుచు సుఖముగ నున్న దక్షిణాఫ్రికావారు, వరులకు మందగమనమును జోధించుట సహజము.

గాంధీమహాత్ముని హెచ్చరిక

చిట్టగాంగులో మహామృదీయులయెదుట ముచ్చటించుచు, ప్రజలుఅహింసావ్రతమును సంపూర్ణ దీక్షతో నాచరింపవలెనని జోధించిరి. మోస్తాల చర్యలను నిరసించుచు, స్వరాజ్యోద్యమముగాని ఖలాఫాత్ ఉద్యమముగాని వీనివలన ఎంతమాత్రము ముందుకుజనదని, ఖండితముగ బలికిరి. స్వదేశవత్ప్రధారాణావశ్యకతను దెలుపుచు, స్వదేశవ్రతదీక్ష పూర్తియగుచో అక్టోబరు 1 తేదిన స్వరాజ్యము లభించునని వాగ్దానముజేసిరి. గాంధీమహాత్ముని వాగ్దానము సఫలమగుగాక యని కోరెదము.

చీరాల తీర్మానము

చీరాల మ్యునిసిపాలిటీ రద్దుకు గూర్చి పి. వెంకటసుబ్బారావుగారు మద్రాసు శాసనసభలో నుపపాదించ దలచిన తీర్మానము, త్రోసి వేయబడినను, సి. వి. వెంకటరమణయ్యగారు మరియొక తీర్మానము నీ విషయమై ప్రతిపాదించెదరనియు, రాజోపు సభలోగాని అది చర్చకురాదనియు, దెలియుచున్నది.

నిషేధము

టంగుటూరు ప్రకాశంపంతులుగారును, వారి తో వెడలిన స్నేహితులును పాల్నాట తాలూకాలో నుపన్యసించదలవగ, అసభలను మలఖారు కలెక్టరుగారు నిషేధించినటుల, తంతివార్త దెలుపుచున్నది.

మదరాసు శాసనసభ

శనివారము, సెప్టెంబరు 2:— శాసనసభ మరల యి... 11-10 గంటలకు గా. సర్. పి. రాజగోపాలాచార్యులచే ప్రధానవాగ్దేశములు, సమావేశమయ్యెను. ప్రారంభమున ప్రతిపక్షములు జరిగెను.

మొదటిసారిలో చట్టము

సెప్టెంబరు 1 వ తేదినాడు గా. పి. రామారాయణంగారు ఉపసాదించిన బిల్లు వెలల్ల కమిటీనిగూర్చిన సవరణ నోక దానిని ఆమోదము కృష్ణారావుగారు ప్రతిపాదించిరి.

అద్యోగము జనరల్ పి. పి. రామస్వామి అయ్యగారు కృష్ణారావుగారి సవరణ స్థానికములైన ప్రతిపక్షములకు సవరణను దానినిగూర్చి యాలోచించుటకు పిలువలేదనిరి. కృష్ణారావుగారు సమాధాన మిచ్చిరిగాని అధ్యక్షులు ఆగీకరింపలేరై. తరువాత గా. రామారాయణంగారి బిల్లు నోటుకు వెట్టగా అంగీకరింపబడెను. ప్రతిపక్షములు లేరై. కొందరు తటస్థులుగ నుండిరి.

ఎం. నూర్యనారాయణ పంతులుగారు విశాఖపట్టణము జిల్లాలో పాదసూరులోగాని మరియేచోటగాని నోక సేతపాత కాలను స్థాపింపవలె నను తీర్మానము సవరణించిరి.

తీర్మానము సవరణించుచు శేతపాతకాలము విశాఖపట్టణముజిల్లాలో స్థాపింపవలె నని ప్రజలు కోరుచుండినందున, ఈలాటితీర్మానమునుగూర్చి యిదివఱకు భూపతిరాజు వెంకటపతి రాజుగారును ఆర్డర్ల నూర్యనారాయణ రావుగారును ఇదివఱకే ప్రతిపాదించియుండినందున పాదసూరు చుట్టుప్రక్కల సేతపాత సాలెవా రుండినందున శేతపాతకాలము ఆజిల్లాలో స్థాపించినయెడల జమీందారులు భూస్వాములు విద్యార్థి వేతనముల నొకగుడునందున, నూర్యనారాయణగారు చెప్పిరి. శ్రీ మాకేశభూపతి రథోగారు ఆమోదించిరి.

సర్. టి.టి. త్యాగరాజుశెట్టిగారు శేతవిషయమై యంత ప్రతి పుష్పకొనుచున్నందులకు శేను సంరక్షించుచున్నాను. వ్యక్తులు చాల వనిచేయుచున్నది. విశాఖపట్టణము శేతగాం ద్రుకు రేగిన పని యెనువలె నను నుద్దేశముతో ఈ తీర్మానము తేబడినట్లు నాకు లోచించుచున్నది. కాని యీలాటి పాతకాలము వెట్టిన శేతగాంధ్ర కుపయోగముండదు. శేతసంఘములుగ శేర్పడి యిట్టి ప్రజేతములకు వెట్టిన విశాఖపట్టణము జిల్లాకును ఇతర జిల్లాలకును వెట్టిన శేతగాంధ్రకు ప్రోత్సాహము గలుగుననియు కాబట్టి ప్రభుత్వమువారు శేతసంఘముల బుండెదగని శేను కొను చున్నాను.

గా. వెంకటరెడ్డి నాయకుగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు ప్రస్తుతము నూరుడండించుటకన్న శేత పరిశ్రమలను యంత్రములను తేప్పించుటయే ఆకర్షకముగ నుండెననియు, వానినిని తీసి తేప్పించి మదరాసులో నోకపాతకాలలో వెట్టవచ్చుననియు పాతకాలలో కేవలము శేతసేర్పటలను వెద్దవారికి జీతనోపాయము కష్టముగ నుండుననియు కాబట్టి కొన్ని సామాన్యపాతకాలలో మిగిలిన విద్యతోపాటు శేతగూడ సేర్పట బాగుగనండుననియు, ఇప్పటికే యిట్టి యేర్పట పదిపాతకాలలలో నుండెననియు, ప్రస్తుతము పాతకాలముకంటే పతమున కొందఱనుభవజ్ఞులు పాదసూరుకు వెట్టెనుట ఏర్పాటు చేయుచు మనియు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

అంతట నూర్యనారాయణ పంతులుగారు తమ తీర్మానము సవరణచేయుచుకొనిరి.

వ్యవసాయమును గూర్చిన పట్టికలను నాలుగు సంవత్సరముల కొకమారు తయారుచేయునపుడు వ్యవసాయమునకు తోడ్పడు పశువుల సంఖ్యను, ఒకటి పశువులతో ఎన్ని ఎకరములు సాగుచేయునదియు తెలుపుటగున సమాచాలు తయారు చేయవలెనని ఎ. రంగనాథం మొదల్యారుగారు ఉపపాదించిరి. ఆమోదము కృష్ణారావుగారు మొదల్యారుగారి తీర్మానమును ఆమోదించిరి.

ఈవిషయములను కొన్ని యిదివరకే గమనించుచుంటిమనియు మిగిలినవానినిగూడ యిదిగమనించుట కభ్యంతరము లేదనియు, గా. మాబిబుల్లాసాహెబుగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. పిమ్మట మొదల్యారుగారు తమ తీర్మానము సవరణచేయుచుకొనిరి.

వ్యవసాయదారులకు కరువుకాలమున నొకగుడు అడ్వాన్సువైకమునుండి కడ్డిపుచ్చుకొనగూడదనియు, మొత్తము చెల్లుబడికిగాను మొదటివాయిదాను జనవరి 1922 లోపుగ కొరగూడదనియు పేదరికమును గమనించి ద్రవ్యమును చెల్లుబడి ఆకలేలేక రెమిటనుకొందరికి యిచ్చుటగున కలెక్టరులకు ఉత్తరువీయవలెననియు రంగనాథ మొదల్యారుగారు ప్రతిపాదించిరి.

టి. శివశంకరం పిల్లైగా రీతీర్మానమును ఆమోదించిరి.

మొదల్యారుగారి తీర్మానములోని భాషము వివరణకే మాన్యుయలులో నుండెననియు వానిని రివిన్యూఅధికారులు గమనింపవచ్చు ననియు గా. రివిన్యూ సభ్యుడు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

తీర్మానమును నోటుకు వెట్టవలసినదనియు ప్రభుత్వము వారు వట్టిచూటులు పలికిన యుపయోగము లేదనియు మొదల్యారుగారు చెప్పిరి. అనుకూలముగ 19 మందియు ప్రతిపక్షముగ 17 మంది నోటుచేసిరి. తరువాత రివిన్యూ సభ్యుడు పోలుకోరెను. 41 మంది అనుకూలముగను 20 మంది ప్రతిపక్షముగను 8 మంది తటస్థులుగ నుండినందున తీర్మానము అంగీకృతమైనట్లు ఉపాధ్యక్షుడు ది.బి.పి. కేశవశెట్టిగారు నిర్ణయించిరి.

ఆదిదావిటలకు దరఖాస్తుపూనుటమీద వ్యవసాయపు పనులకు బుణము నీయవలె ననియు, ఇచ్చిన 5 సంవత్సరముల వఱకు వాయిదా యియ్యవలెననియు తరువాతగూడ కొద్దికొద్దిగ వాయిదాప్రకారము పుచ్చుకొనవలె ననియు ఎం. డి. దేవదాసుగారు తీర్మానము సవరణచేసిరి.

కేశవులుగా రీతీర్మానము నామోదించిరి.

వీరేశంతకళకు తీర్మానములోని భాషములను గమనించుచు గా. మాబిబుల్లాసాహెబుగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుగా శేవదాసుగారు తమతీర్మానము సవరణచేయుచుకొనిరి.

కోయంబుత్తూరుజిల్లాలో ప్రతిపక్షము చెడిపోవుటను ఆపుటకును, అభివృద్ధిచేయుటకుగూర్చి ఆలోచించుటకు అధికారులతోను అధికారేతరులను ఒకయువసంఘముగ నేర్పాటుచేయవలెనని సి. వి. వెంకటరమణ అయ్యంగారు ఉపపాదించిరి. ఆమోదము కృష్ణారావుగా రీతీర్మానము నామోదించిరి.

గా. వెంకటరెడ్డి నాయకుగారు తీర్మానమునకు అనుకూలముగ మాటలాడినప్పటికీ శ్రీ వెంకటరమణ అయ్యంగారు తీర్మానము సవరణచేయుచుకొనిరి.

పరపతిసంఘముల అసిస్టెంటు రిజిస్ట్రారులను సీనియరు గ్రేడు లెహుసీలుదాపులలో నుండియు చివరగ్రేడు డెప్యూటీ కలెక్టరులలో నుండియు నియమింపవలె ననియు ప్రస్తుతపు సీనియరు డెప్యూటీ కలెక్టరుగ్రేడు అసిస్టెంటు రిజిస్ట్రారులను తమతోలుత యుద్వోగములకు పంపివేయవలె ననియు టి. ఎం. నరసింహాచార్యులు తమ తీర్మానము సవరణచేయుచుకొనిరి.

ఎ. రంగనాథం మొదల్యారుగా రీతీర్మానము నామోదించిరి. ఈవిషయమై యిదివఱకే చూపుచున్న ముండబడెననియు తమసీలుదారుల విషయమును గమనించు మనియు గా. వెంకటరెడ్డి నాయకుగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుగా నరసింహాచార్యులు తమ తీర్మానము సవరణచేయుచుకొనిరి.

అయ్యుల్లెద యువాని వైద్యులచేతను రిజిస్టరుచేసి వారిలోనుండి కొందరిని సంఘముగ నేర్పరిచి ఆసంఘము లోనికి శాసనసభ్యులను కొందరినిపంపి, ఇంకను ఆరిజిస్టరులో చేర్చుకొనుటకు లెగనయోగ్యతను నిర్ణయించవలెననియు, వైద్యము సభ్యునించు నపుడు, అయోగ్యముగ ప్రవర్తించినవారిని తీసివేయవలె ననియు రిజిస్టరు వైద్యులకు అర్హతను గమనించి ప్రత్యేకవిరుదములనొసగవలెననియు డాక్టరు గిల్బర్టు స్టేటరుగా రుపపాదించిరి. డాక్టరు సి. వి. రామారావుగారు ఆమోదించిరి.

అంతట సభ్యులు ఫలాహారములకు వెళ్లిరి.

* * *

శుక్రవారము మధ్యాహ్నము - (ఫలహారాంతరము).

మదరాసు, సెప్టెంబరు 2:— ఈ దినము మధ్యాహ్నము శాసనసభ సర్. పి. రాజగోపాలాచార్యులగారి అధ్యక్షత క్రింద 2 x 30 నిమిషములకు సమావేశ మయ్యెను. ఉదయము యం నూర్యనారాయణ పంతులుగారిచే సవరణచేయబడిన “ఆంధ్రుల నోక ప్రత్యేక విశ్వవిద్యాలయము” కావలయు నను తీర్మానము మీద డిర్ఘచర్చ జరిగెను. తమిళదేశము, మళయాళ దేశముల నుండి వచ్చిన ప్రతినిధు లందరు ఏకగ్రీవముగ తీర్మానమును బలపఱచిరి గాని ఒకరిద్దరు మాత్రము తీర్మానమునకు ప్రతిపక్షముగ మాట్లాడిరి. “ఆంధ్రుల విశ్వవిద్యాలయము” ను నామము బ్రాహ్మణేతర సంఘముయొక్క సంఘీభావనమును నాశనము చేయవచ్చు నని డాక్టరు. సి. నటేశ మొదల్యారుగారు భయపడిరి. ఆంధ్రుల నోక విశ్వవిద్యాలయము వచ్చినను, ఓడ్రులు మదరాసు విశ్వవిద్యాలయముతో సంబంధబాంధవ్యములు కలిగియుండుటకు తమకు స్వాతంత్ర్యము నియ్యవలయునని శ్రీమాకేశభూపతిరథోగారు చెప్పిరి. మదరాసు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వసేవపాలక క్రింద ఉన్నంతవరకు, ఓడ్రుల కష్టములు తొలగిపోవని చెప్పచు, విశ్వనాథదాసుగారు తీర్మానమును బలపఱచిరి.

డి. బి. యం. కృష్ణక నాయకుగారు తాము ఆంధ్రులు కాకున్నను తీర్మానమును బలపఱచుటకు సంకల్పము నిచ్చుచున్నదని చెప్పిరి. ప్రాత విశ్వవిద్యాలయములను విభజించి, వాని స్థలములలో క్రొత్త వానిని నిర్మించుట నూతనయుగమందు జరుగ ప్రారంభించినది. ఇట్టి కార్యము లత్యద్భుతములు. డాక్టరు మిల్లరుదొర దక్షిణ హిందూస్థాన మందలి విద్యార్థులలో సగ్రగణ్యత వహించిన మహాపురుషుడు. ఆత డొకసారి అనేక సంవత్సరముల క్రిందట తిరునల్వేళ్ళిపురముం దువస్యసించుచు ఈ రాజధానియందనేకవిశ్వవిద్యాలయములను స్థాపించుటత్యవసరమని చెప్పియుండెను. భాషాప్రయుక్త విశ్వవిద్యాలయము లుండితీరవలయునని ఆమహానియుడప్పుడే ఊహించెనని చెప్పనచ్చును. పూర్వముమదరాసు కార్యనిర్వాహక సభాసభ్యుడుగా నుండిన సర్ హరల్డు స్ట్రెయ్లీ గారికసారి సెనేటు భవనముం దువస్యసించుచు ఈరాజధాని యందనేక విశ్వవిద్యాలయము లుండవలయును. ముఖ్యముగ ఆంధ్ర జిల్లాలకు తత్తు బామే ఒక విశ్వవిద్యాలయ ముండవలయునని చెప్పియుండిరి. ఇప్పుడు భారతదేశముం దనేక నూతన విశ్వవిద్యాలయములు పుట్టుచున్నవి. కాబట్టి ఆంధ్రులనోక నూతన విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుటకు తరుణ మాన్సమైనది. ద్రవ్యము లేదయ్యా, అది ప్రభుత్వమువారు యధా ప్రకారముగ సంబాల్చి ఇయ్యవచ్చును. ద్రవ్య లేమి కారణమును గోరంత కొండంత చేసి చెప్పట వ్యాయముగాదు. ఆంధ్రజిల్లాలలో ప్రాధేయ్య భవనములు, కళాశాలలు, పాఠశాలలు, కాన్వేన్ ట్రేలు, విద్యార్థికులు, భవనములు వేయల నూతన విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుట కవసరమగునని యన్నియు గలవని చెప్పవచ్చును. వీని నన్నిటిని ప్రారంభించ నక్కఱలేదు.

శ్రీమాకేశభూపతి రథోగారు ఆమోదించిరి. “నే నీ తీర్మానమును బలపఱచుచున్నాను. ప్రతి ప్రత్యేక కళాశాల ఒక ప్రత్యేక విశ్వవిద్యాలయముగ నుండవలయును. భారత భూమియందంతటను క్రొత్త విశ్వవిద్యాలయములు వెట్టబడుచున్నవి. మదరాసు రాష్ట్రమున కంటటికిని ఒకటి విశ్వవిద్యాలయమేల యుండవలయును? విశ్వవిద్యాలయము అన్నియు భాషాప్రయుక్తముగ నుండి తీరవలయును. దీనినిగూర్చి భేదాభిప్రాయము లుండవచ్చును. ఎంతకాలము ముందో చేసియుండవలసిన కార్యమును మనము నిలిపివేట్టివాము. ఆంధ్రదేశములో విద్యార్థులకు తక్కువలేదు. ఇట్లు చేయుటవలన తమిళులకు, ఆంధ్రులకు పోట్లాట లుండునని ఎంతమాత్రము చెప్పజాలము. మదరాసు సెనేటు సభవారే ఆంధ్రులకు వేరే విశ్వవిద్యాలయ ముండవలయునని తీర్మానించిరి.”

డాక్టరు. సి. నటేశ మొదల్యారుగారు ఇట్లు తీవ్రముగ ఆక్షేపించిరి. నా కీ తీర్మానమేమి ఇష్టములేదు. ఆంధ్రదేశము, ఆంధ్రులు- ఈ రెండు పదములకు సరియైన అర్థమును చెప్పటకు పిలు లేదు. కృష్ణ దేవ రాయల వారి మహాసామ్రాజ్యము తిరునల్వేళ్ళి వరకు ఉండెను. దక్షిణజిల్లాలలో తెలుగుజమీందారులు గలరు. నా మాతృభాష తమిళము గాని శేను వి. యే. పరీక్షకు ఆంధ్రభాషను పఠించితిని. నా మిత్రులు ఎ. రామస్వామి మొదల్యారుగారు కూడా నాబోటివాడే. మేము ఆంధ్రులము కాదా? దత్తమండ్యపు ప్రతినిధులలో ముగ్గురు తమిళపుత్రులు 1 డి. బి. పి. కేశవశెట్టిగారు 2 టి. శివశంకరశెట్టిగారు 3 ఎ. రంగనాథ మొదల్యారుగారు ఇట్లు ఆంధ్రులకు ప్రత్యేక విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుటవలన, బ్రాహ్మణేతర సంఘీభావనము కల్గిపోవును. ఏమైనాసరే “ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము”ను పేరు వెట్టవద్దు.

మధురప్రతినిధులలో నొకరగు శ్రీమాకేశభూపతిరథోగారు ఇట్లు చెప్పిరి. “నేను తమిళుడనైనను, ఈతీర్మానమును బలపఱచుటకు కుతూహలపడుచున్నాను. “ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము”నునుటతోడనే దోషమా? శేను మధురపురముం దాంధ్ర సాహిత్యపరిషత్సభోత్సవమును జరిపితిని. గానమునకు లెగనది ఆంధ్రభాషయనియే నాఅభిప్రాయము. కావేరీనదీతీరమున పుట్టి పెరిగిన త్యాగరాజయ్యగారు తమకృతులను ఆంధ్రభాషలో వ్రాసిరి. మధురవిద్యావేత్తలకు ప్రతినిధి కెక్కిన పురారణపట్టణము.

మనమీతీర్మానము నంగీకరించినయెడల, దేశభక్తులు కొందరు మనకు కావలసిన సహాయము చేయక తప్పదు. ప్రతి విశ్వవిద్యాలయము ఒకరకముగ నుండ నక్కఱలేదు. తమిళభాష ఆంధ్రభాషయొక్క పెద్దసోదరి, మలయాళ భాషయొక్క జనని. ఆంధ్రులు తమిళభాషానికి వెళ్లవచ్చును, తమిళులు ఆంధ్రదేశమునకు పోవచ్చును. పూర్వకాలముందు కృష్ణదేవ రాయుడు ఆంధ్రకర్నాటకు తమిళ భాషలను, పండితోక్తులను పోషించుచుండెను. ఒక నూతన విశ్వవిద్యాలయమును

శారదా నామ సంకీర్తనము

ఆంధ్ర పాదము.

మ. సూర్యనారాయణగారు

సీ: ఒకనాడు గల దాంధ్రయవకులు తూర్పు
కనుమరుగ్గులు నేలినదెనబు
ఒకనాడు గలదు కల్పకృష్ణుల
అమరావతి నృత్యమాడుదినము
ఒకనాడు గల దాంధ్రకలప్రపంచము
కృష్ణానంతి నూగినదెనబు
ఒకనాడు గలదు నిలకపాటుశ్రుతుల
నాంధ్రప్రదేశ్ పేటాడుదినము
గీ: ఒక్కనాడున్నయది యాంధ్రయవభూమి
కల్పవాడికి రిపుల రక్తంపునదులు
కట్టినదెనబు నేటికి గాలవకత
నన్నున్నది తలకిందు లయ్యెగాని.
మ: తెలుగుంటాకి పొరుగులు గల దక్షిణామిశ్రాక్షపా
కలనంబుం గల దీప్తకంబుగ మహాకన్యలు వినాటికిం
గలిగెన గాని మహాకన్య త్రిపురాట్రుల సుతావృజ్ఞుడి
జలసంక్రమణిరావ్యము మహాకన్యలు. సామాన్యమే!
శ్రీ: కొరవెత్తికొల్లయ్యె విజయరా
మావనభవునితోలెంతరమ్ము.
క్రూరంగమొకరిం బొగ్గవోలిక నల్ల
నైపోయె మురుగురాయలయశము
తరచారి చేబూనుకొక మాద్రీపురంబు
కొటగోడలు మేచ్చునోడి దూతె
ఆంధ్రనకుత్తకాల్లవం బనినంత
గంగాప్రవాహ ముప్పొంగిపోయె
తేలుగుదేవమునకుం గావ్వులు ప్రవించె
నాంధ్రపాదమన మాటలా? రిపుత్స-
రములకుంబెలు వినినంత బ్రదలయ్యె!!
సీ: ఆటపట్టా! నాగులేటిపాములు-తూర్పు
వెలివార పడగలు విప్పవోట్లు
భోజనములా? తాళ్లపోరాటుమునైన
సాహసించగలకేయె శక్తిదములు
పొరుములా? క్రూరభరితాచనరాగ
వలితారినెన్నుం తానకములు
అభినయములా? చంద్రికామృతప్రతిమాన
భవాంధ్రకేంద్రికాహకములు
ఈవిధముగ నొలిచి యహీకమైన
భిక్షమును చేతబూని సంగ్రామభూమి
వృషభవాహనములొడ నెక్కి నటన
నలిపినది యాంధ్రపల్నాటి శౌర్యలక్ష్మి.
గీ: ఆంధ్రమీరును కోధరత్నాంబు దగును
నొరవెరికి కత్తి యులిసింది యులికినాడు
నిఖిలదుష్టారికంతలోణితము మరిసి
కాంతి సమకూరినది భాత్రానులకల్ల.

చాణక్యసూత్రములు

[చాణక్యసూత్రము లను పేరితో, ఆంధ్రకావ్యమున కనుబం
ధముగ నెదానందల సూత్రములతో నుపనిబద్ధమైన చిన్నగ్రంథ
సంకల్పము కలదు. అయ్యది సంగ్రహాంశగిని అనంతమగు విజ్ఞాన
మున కాకరమై యుండుటచేత, జనుమరల యుపయోగాలమై
ఇందు ఆంధ్రీకరించి ప్రచురించుచున్నాము. చదువరులు సహృ
దయులై చిత్రగ్రంథగాక.]
సంఖ్యనుకూలములను భర్తృ, భర్తృమునకు మూలము
అర్థము. అర్థమునకు మూలము రాజ్యము. రాజ్యమునకు మూల

మిండ్రియజయము, ఇండ్రియజయమునకు మూలము విజయము,
విజయమునకు మూలము వృద్ధిపనేన, వృద్ధిపనేనకుమూలము
విజ్ఞానము. విజ్ఞానముద్వారా ఆత్మసంపాదము నొనర్చువల
యును. ఆత్మసంపాదము నొనర్చినవాడు తప్పక జితాత్ముడు
అగును. జితాత్ముడు సర్వసమృద్ధులతోను వెలయును. (ఇట్లు
కలిగిన) అర్థసంపద ప్రకృతిసంపద వెలయును. ప్రకృతి
సంపదద్వారా అనాయకమైన రాజ్యమైనను వినితము కాగల్గును.
(అనగా కిక్కితము కాగల్గు నటు) ప్రకృతితోపము తక్కిన
యందఱ కోపములకంటెను మిన్న. అవినీతస్వామి లాభము
కన్నను-అనగా అవినీతడగు నేలికకన్నను-అస్వామి-అధమే-
(స్వామిలేకుండుట యనునదియే) చేయను. [1-14.]
ఆత్మసంపాదము చేసినమిట్టల సహాయముతోడ మెలగ
వలయును. అసహాయ డగువానికి మంత్రివినిశ్చయము కల్గుదు.
ఒంటిచక్రము తిరుగుకాలదుగదా. కనుక సహాయవంతుడు కాం
డగును. సహాయడనగా సుఖదుఃఖముల రెంటియందును కుల్య
ముగానుండువాడు. తాను మానియె పర్యవర్తముల తనకు ప్రతిహా
నిగానుండువాని గురించి మంత్రము అలోచనము ఉత్పాదించి
వలయును. అనగా నొనర్చువలయును. ప్రకృత్యా అవినీతుడగు
వానిని స్నేహమాత్రమును పురస్కరించుకొని-తానొనర్చువలిన
మంత్రమునందు ప్రవేశపెట్టెదము. క్రుతవంతుడును ఉపధాకుద్ధ
దును అగునట్టివానిని మాత్రమే మంత్రినిగా చేకొనవలయును.
సర్వారంభములు మంత్రమేకములే. కనుక నిట్టిమంత్రమును
నుండితముగావించు నేని కార్యసిద్ధిప్రక యగును. మంత్రమును
వెల్లడిచేయనాడు కార్యమును నశింపజేయుటయేగాక ఒక్కొక్క
క్రమము ప్రమాదమునకులొక శత్రువులచేత జిక్కినొనగలదు.
కనుక సమస్తవిధములను మంత్రము రక్షితవ్యము. [15-26]
మంత్రసంపదచే రాజ్యము వృద్ధిపాంచుచున్నది. మంత్ర
గోపనము అత్యుత్తమ మైనదని పల్కెదరు. కార్యాంశనకు
మంత్రము దీపమువంటిది. మంత్రచతుష్టయ మూలమున పులచ్చి
ద్రములను గుర్తింపగల్గును. మంత్రకాలమున మర్చనపడరాదు.
మంత్రమునొప్పు మువ్వకకు నేకవాక్యతగల్గుచో అట్టిమంత్రము
విశ్వసించవలయును. మంత్రుల అనగా కార్యకార్యతత్వాన్త
దర్శులు సుమా. ఆరవచెలి (నిపడుట) వలన మంత్రమున భేదిం
చును. ఆపవల కలిగినప్పుడు స్నేహసంయుక్తడగువాడేమంత్రము.
మిత్రసంగ్రహము నొనర్చు నేని బలముచేతులును. బలవంతుడై
నచో అల్పలాభమునకై ప్రయత్నింప ననువువడును. అలము.
వానికెప్పుడును అల్పలాభము కలుగకపోవుటయే గాక, లభ్యము
పొడ దక్కక యుండున. మతీయు నలనుడు అల్పలాభమును
ప్రయత్నించి రక్షింపగల్గిన అయ్యదివృద్ధినిందదు. వృత్తులను
నైతము నశపహులము. [27-41]
అల్పలాభాదిచతుష్టయమునే రాజ్యతంత్ర మనియెదరు.
రాజ్యతంత్రయ తంత్రమై యుండునదియే నీతికావ్యము. తంత్రా
వాపములకుండును రాజ్యతంత్రములందాయ త్రములై యుండును.
స్వమియను కృత్యములందు- అనగా తన దేశమునకు
సంబంధించి కార్యముల విషయమై- ఆయత్రముగ నుండు
టయే తంత్రము అనఁబడును. మందలనివిట్టియే ఆవాస మనః
బడును. సంధిగ్రహములను జన్మస్థాన మగునట్టిది మందల మనః
బడును. [42-47]
రాజు నీతికాస్త్రానుసారియై యుండవలయును. తనదేశ
మున కవలలిదేశమువాడు- అనగా అనంతర దేశమునకు సంబం
ధించిన రాజు-తనకు శత్రువు. ఆ శత్రువున కవలలిదేశమువాడు,
అనగా ఏకాగ్రహితుడు- తనకుమిత్రము అగును. ఇది నీతికావ్య
ములో చెప్పెడు మరు. కాని ఎవోయొక హేతువును పురస్కరిం
చుకొనిన శత్రువులకుల పిచ్చుడునుగగును. హేతుమానుషు-
అనగా బానిసపోయెడివాడు- బలవంతునితో- సంధి నొనర్చు
కొనవలయును. ఇట్లు సంధి చేసికొనుటకుం గల హేతువు
చేజను. లోకము నందును తేజమే సంధానహేతు వగుచున్న
ది. అత్ర ప్రభుగు హేతుము నికొక లోకముతో సంధింప
వునదదు గదా. జలవంతుడు నిలకానులతో విగ్రహింపవల

యుండెగాని బలాధికునితో-గాని సమానబలనితో-గాని విగ్ర
హింపరాదు. బలాధికునితో చేయుటోయ గజపాదయవధమున
పోలును. అమరావతి అనుముతో-కూడ నశించును. [48-58]
శత్రువు చేయు ప్రయత్నములను పరిశీలించుచుండవల
యును. లేదా సంధిచేసికొనియెను కనిపెట్టి యుండవలయును.
అమిలైవిశోధమునుండి ఆత్మగతు నొనర్చుకొనవలయును. శక్తి
హీనుడగువాడు బలవంతుని ఆశ్రయింపవలయును. ముప్పలాక్ర
యము దుఃఖమునకు తావలగును. రాజును అగుల్లను బోతె
సర్వరా యుపాసింపవలయును. రాజునకు ప్రతిహతులు నొన్న
రాదు. ఎదిర్చినట్లుగా ఉద్ధర చేయమతో మెలంగరాదు. రాజు
వెదుట తానే సర్వాధికారము గల దైవమువోలె నుండరింప
గారాదు. శత్రువులలో పరస్పరము ఈర్ష్యహింనుకొనువారి
పట్ల ద్వైధీభావము కావరింపవలయును. వ్యసనపరుడగు వారికి
కార్యావాప్తి యుండదు. సర్వరా ఇండ్రియవశక ర్తియగువాడు
చతురంగబలోపేతుడైనను నశించును. మూతన ద్రవనకు కార్యా
కార్యముల విచక్షణతయే యుండదు. మృగయాపరుడగు వారికి
ధర్మాధములు రెండును విషమములగును. వ్యసననయములందు
అర్థవ్యర్థ గణింపదదు. కామగ్రస్తునికి కార్యనిర్వహణము సంభ
వింపదు. [59-75]
వాక్యార్థవ్యయ అన్ని హేతుమున కూడ మించినట్లే
ను. దండపాదవ్యయవలన సర్వజనద్యేష్టత గంభురీల్లును. కా
ర్యసాధనసమయములందు అర్థసంతోషి యగువానిని నీతి యొ
ల్లుదు. అమిత్రుడు దండనీతియందు దగులనకును. దండనీతిని
అధిష్టించువాడు ప్రజలను సంరక్షింపగల్గును. దండనీతి నిరుల
చేహుచ్చును. దండాభావమైనచో మంత్రినర్థాభావమును నగును.
కనుక దండనీతి రాజులకు ముఖ్యము. కాని దండమునాధారము
చేసికొని ఆకార్యములను చేయరాదు. ఏలయునగా-రాజుల కా
త్యరక్షణము దండనీతిచే నాయ త్రేడియగును. తాను-అనగా
రాజు-సంరక్షితుడయినచో స్వమును సంరక్షింపవలగును. వృద్ధి
గాని వివాదముగాని రాజులకు ఆత్మాయ త్రేయయియే యుండు
ను. విజ్ఞానోత్పత్తికి దండమే ముఖ్యము. అనగా దండము విజ్ఞాన
సాధనమని భావము. [76-88].
ఎంతమట్టుదైనను రాజు అకమానింప నవచ్చును. అన్ని
కి దౌర్బల్యముండదు గదా! దండమునందు వృత్తి ఉత్పాదితమగు
ను. వృత్తిద్వారా అర్థలాభము కలుగును. అర్థముద్వారా ధర్మ
కామములు ప్రాప్తించును. కనుక ప్రతిపనియును అర్థమాలమే.
అర్థముద్వారా అల్పప్రయత్నముచేత గూడ కార్యసిద్ధి కలుగుచు
న్నది. ఉపాయపూర్వకముగా పని చేయువానికి దుష్కరమైన
పనియేదియనుచుండదు. ఉపాయము లేకుండా చేయకార్య పెట్టి
దైనను నశించును. కనుక కార్యార్థులకు ఉపాయమే అతగా
ఘమగు సహాయము. కార్యము పురమకారముతో సంత్కృ
మగునేని సుసంపన్నము కాగలుగుచున్నది. దైవముపురగు
కార్యము ననున ర్తియను. దై వానుకూలములేనిది ఎంతప్రయత్నము
చేసినను వృద్ధమే యగును. ఆహూహితునకు (అనగా వ్యవస్థ-
విర్పాటు-లేనివానికి) వృత్తి నిలువబోదు. కనుక తొలుదొల్లనే
సాధకపాదకములను చర్చించి నిర్ణయించుకొని పిమ్మట కార్య
మును ఆరంభింపవలగును. కార్యమునందు దీర్ఘమంత్ర- అనగా
అలసత్వము- పనికిరాదు. చలచిత్తవకు కార్యసిద్ధి కలుగనోదు.
చేజిక్కినవానిని దిరస్కరించి త్రోసివేయుటవలన-కార్యవ్యర్థి
కమును సంభవించును. సాధారణముగా నిర్వృష్టమైన కార్యము
లు దుష్టభములు. అయినను మనసంభవ మగు కార్యము నొనర్చు
రాదు. [89-106]
కాలమును గుర్తెడిది కార్యమును సాధింపవలయును. కా
లాక్రమమునలన- అనగా నరీయగు కాలమునకు కార్యము
నిర్వహింపకు పోవుటవలన- ఆకార్యమును- కాలమే పీర్చివేయ
ను. ఏకాగ్రహులొన ఒక్కతెలుమునైనను- కాల విదం
బనమును చేయరాదు. దేశకాలసంబంధములను చక్కగా
నెఱిగి పిమ్మట కార్యము నారంభింప వలయును. దైవహీన
మగునేని ఉపాయమైన పరియైనను సాధ్యమగును. నీతిజ్ఞుడు

నిమిషము పరీక్షింపవలయును. పరీక్షించి పనిచేయువాని యందు నీతి చిరకాలము నిలుచును. సర్వసంపదలను ఉపాయ మూలమున ప్రసాదించును. పరీక్షించకయే పనిచేయువానిని భాగ్యవంతులైనను - నీతి పరీక్షించియును. 'జ్ఞానము-అనుమానము' - అనుచినిగ్యారా పరీక్షను చేయవలయును. [107-116]

ఎవ్వ డేవనియందు కుశలుడో, వాని నాపనియందే నేమిం పవలయును. ఉపాయజ్ఞాను దుస్సాధుడును పనిచేయు సుసాధ ముగా నొనర్చును. ఎవ్వ డైనకాచిత్తు - అనుసాధుజ్ఞాను-భాగ్య మును సాధింపజేయును. ఆయ్యది ఆతగా ప్రశంసయుకాబాలదు. క్రిమికూడ యాద్యచ్చిక్కుమగా నూపాంతముల నొనర్చుచుండుట లేదా! అంతమాత్రమున నది ప్రశంసయునునా? అట్లే ఇచ్చటగూడ భాగ్యము నిర్ణయింపవలయునని చెల్లడినయెడలను. ఒక్కొక్క పుష్టు పుష్టానంతలకు నైతము దైవమానుషదోషములవలన భాగ్యములు చెడుచుండును. అట్లేనందవ్యములలో దైవదోషము లను కారణికరీయలచే ప్రతిపేధింపవలయును. మానుషదోషము లను - ఆనగా మానవసంబంధమున కార్యవిఫలతలను - బుద్ధి కుశలతతో నివారించవలయును. కార్యవిఫలతల గల్గునని బాలి కులకువాద ములేమి దోషగుణుల లెక్కచెట్టుదురు. విజ్ఞానము గాక దోషగుణ బుద్ధికాలమున తొలగింపజూడదు. [117-124]

కార్యార్థియగువాడు దాక్షిణ్యము నొందరాదు. ఊర ములను ప్రావలించిన లేక తల్లి పాదుగును ప్రవృత్తియందునా? ప్రయత్నము చేయనిచో భాగ్యప్రతిఫల త్రియగును. దైవమే కరణ మని కూర్చున్న వారికి భాగ్యనిర్దిష్టము. భాగ్యమాగును అక్రి తులను పోషింపబాలను. తనపని తానుకనిచెట్టలేనివాడు ప్రాప్తి వాడనడగును. ప్రవృత్తికళాగ్రుణులవ్యాగాను, అనుమానము ద్వారాను భాగ్యములను పోషింపదగును. ఆపరీక్షితకారుని నీతి త్యజించును. పరీక్షితులముననే వివర్తు లేనివ ననువుపడును. ఏపనియందైనను, తాను తనకేర్పి - అనగా సామర్థ్యమును - చక్కగా తెలిసియుండుకొని సిమ్ముట భాగ్యమును ఆగంభంపవలయును. స్వల్పజనము ముష్టుంగు సుతృప్తులచేరి, అటువైరి కలమాత్రము ననుభవించువాడు అమృతభోజి యనడగును. సర్వభాగ్యములు నాదాయముఖములుగ కాలుగునని ఆయ్యది తప్పక వృద్ధి జొందగలను. [125-137]

భీరువును భాగ్యవంతుడై యుండదు. యజమానికలము నభంగించియే కార్యార్థి తనభాగ్యమును సాధించుకొనవలయును. ఆవుకలమును అనుసరించినవాడే గదా పాలను అనుభవించ గలు గుచున్నాడు. క్షుద్రుని యెదుట రహస్య ప్రకాశనమును - అత్య నంతుడగునా దెవుడును చేయరాదు. మృదుస్వభావుడు - తన యాశ్రయలచే యంతము అనమానింపబడుచుండును. తిక్క దండెనము విచ్చువా దండబటను ఉద్వేజనియు డగును. అల్ప సామర్థ్యమునానిని ప్రత్యేకమునైనను - లోకము బహుమానింపదు. అతిభారము పురుషుని నశంపజేయును. సభలో పరదోషముల నెప్పు వాడు - పుద్గోపవాహుభ్యమును - వెల్లడిచేసికొనినవాడే యగును. అనాత్మజ్ఞులు కుషితలై నచో తమకు తామే చెఱుచు కొందురు. సర్వసంతులకు అప్రాప్య మగునది ఏదియు నుండదు. సామాన్యమే భాగ్యనిర్దిష్ట కాబాలదు. వ్యసనార్తుడు తనను పరులు తమలో ప్రవేశ పెట్టుకొన్నత మాత్రముననే వెనుకటి యవస్థలను విస్మరించును. ఆనగా మఱచిపోవునని భావము. [138-151]

కామిత్యేషమను సంకరాదు ముండదు. అసంకయచినా శముకంటెను సంకయచినాశనమే గొప్పది. కురువత్తుకొను వానికి ఇతరుల యర్థములు స్వాధ్యములుగ తోచును. మఱియును వానిని మఱల నిచ్చిచేయుటయే భక్త్యముగా నెంచును. ఏదియైనను ఆర్యాగతమైనచో సర్వతత్వమును తద్విపరీత మైనచో ననర్థతత్వము ను నగును. భర్తాధ్యక్షులను వృద్ధిసేయజాలినదే కామము. తద్విపరీతము అసర్థములకు తావలము. జనులలో ఋజుస్వ భావులు మిగుల దుర్మధులు. అనమానపూర్వకముగ కల్గిన యైశ్వ ర్యమును సాధివులు అనగా సజ్జనులు - నఱుకునెయరు. పెక్కు గుణములను ఒక్కడోషము మ్రింగివైచును. [152-161].

దంపుడు పాటలు.

దేబూరి - ప్రభాకరకాస్త్రిగారు.

"దంపుడుపాటలకు దార్శిన్యము" అని సామెత. నార్దం బూర్వము పినిన పాచ్చుగా వెల్లడించిరి. ఇది మఱి - ఇందుఁ గొన్నింటికే గదా సందర్భము లున్నవి. అయోధ్యరామయ్య అన్నయ్యమాకు వాలుగన్నుల నీత వడివెట్టు మాకు:- అత్తెటికోడలు అలిగి పడుతుంది

అలకల్లుతీర్చవే ములుకుల్ల కట్ట:-
అత్తెవారేమన్న చిత్త మనియేవు
అమ్మగా లేమన్న అంబులయి నయ్యా:-
చెడిపోయి పుట్టిల్లు చేరలేక కన్న
మండేటిమంటలో మడిగడి పేలు:-
మామమనునూ పెండ్లికోరేది కన్న
పాతేగంగలో పడిపోతే పేలు:-
మామబిడ్డల మీద యిచ్చేదికన్న
సమ్రుదములోపల చొచ్చేది పేలు:-
చియ్యమ్మ తెల్లన్న పిండి తెల్లన్న
వరుసలేప్పినవాని వలికే తెల్లన్న:-
వరుసగానిదాన్ని వరుసలాడేవు
పాపాత్మ! నీరసు ఫక్కున్న వకలు:-
ఇల్లాల! నీకల యిన్ని చిన్నట్లు
గొల్లాడ! నీకల గొడుగునీడలు
సంసారి! నీకల గన్న గాబుల్లు:-
కాలినిండ్ గుడ్డ వెయ్యిందికోత
కానివాళ్ల కన్నెత్తిమించిందికోత:-
ఆ మాట యామాట పెద్ద కొడలుకు
ఆ చెయ్యి యాచెయ్యి అడ్డనోడలకు
అట్లు తిని అన్నయ్య అలిగిపడువంటె
తిట్లు తిని మా వడిని తీపు లందింది
బొద్దోయి పొద్దోయి అన్నయ్య వస్తే
జలారీ చీరల్లు కట్టు నదినమ్మ
చింతాకు చక్కన్న చిరురు చక్కన్న
నీరేదే మావడిన నీరేదే కళ్ళన్న
మంచిగంధపు చెక్క సానన్న నీకు
మంచారి జేమామ్మ మనసున్న నీకు
లాభమ్మ లాభమ్మ. ఏమి లాభమ్మ?
కొడుకుల్ల గంధేను కొటిలాభమ్మ
ఎడమండి నూయ్యడికి యేమన్న మొక్కు
ఏటేట బాలిత యేట నూలింత
ఒకమ్మ నీ కింత వోయ్యార మేమే
చంక బిడ్డలులేని చక్క దనమేమే
అడు కామ్మలెల్లి వాడవసాతే
అరభ్యురచాయె అవాడవాడ
ఉసిరికాయలోను ఉసిరింది పూట
ఉత్తమని నోట్టుండి వచ్చిందిమాట
ఉలిపికట్టెనోట మామేమి మాట!
అల్లాన తెల్లన పూరింది పూట
ఇల్లాలిలో చేరి యాడిందిమాట
ఇతర సంసారిలో మామేమిమాట!
సానమీద గంధమ్మ సాన మరవాడు
సానికూతురిమాట అన్న మరవాడు
అత్త పెల్లి కొడలికి దణ్ణమ్మ చెడితే
తిరిగి దణ్ణంపెట్ట తీరద త్రియ్య
నీకొడుకు చల్లన్న నీకొడుకు బ్రదక
నీవు పోయి వృద్ధాన యేమట్లు వడక
నీత పుట్టకనేల లంక చెడనేల
లంకకు విభీషణుడు రాజుగా నేల
నానును పుట్టకనేల వనము చెడనేల
వనము పట్టులన్న వలస బోనేల
ఏడయేడు యేండ్లు పన్నాలుగేండ్లు
ఎట్టువుంటిని నీత నట్టడవిలోన?
నా మరది లక్ష్మన్న నామవుండంగ
నామేమిభయమన్న నట్టడవిలోన
అడకకాలాన భూపతిరాజు
అన్నమ్మ పెట్టాడె అడరించాడె
దేవునంతటివాడు జననిండ్పడితే
మానవుల కెంతమ్మ మాటవడకుండ
విసరు విసరూ గాలి విసరవేగాలి
మల్లెపూలగాలి మామీద విసరు
ఒకమ్మ నీమగడు కాక కల్లాడు
నంకాయబడ్డకు వాచివచ్చాడు.
కొటమ్మ పడిమట్టు నూటొక్క ప్రభలు
కొటమ్మకోరాడు ఏట తిర్నాల్లు
ఇద్దరు పెళ్లాల ఈశ్వరుడా నీకు
కులమరుస చక్కండి పార్వతీదేవి
కన్నుల్లు చక్కన్న కనక దుర్గకు

చంద్రశబ్దతత్వము

[విద్వాన్ గరిమెల్ల సోమన్నగారు ఎమ్. ఏ. ఎస్. టి.
(20 వ ఆగస్టు తరువాత)]

సంస్కృతభాషలోని మాటలు తెలుగులో కల్లు వచ్చినచో, ఆప్రకారమే తెలుగు అక్షరము మున్నగు ద్రావిడ భాషలనుండియుఁ గూడఁ బూర్వయుగములలో శబ్దజాలము సంస్కృతమునందు చేరియున్నదని ఒక వాదము గలదు. నీరు, మర్కటము, మల్లె, అటవి, అంబు, కళ్ళ, కుటి, పట్టణము, పల్లె, మీనము, వలయుము, కనము, మున్నగు కొన్ని మాటలు ద్రావిడ భాషలలోనివి సంస్కృతములోనికిఁగూడఁ గలకముచిట్లు ఈ హింపబడిన శబ్దయుగానకుఁ గొంత యాధార మున్నట్లు తోచును. ద్రావిడభాషలలో నెలపర్యాయముగ నీరు అనుమాట తప్ప చేటికమాట లేదు. ఏభాషయందైనను నీటికిఁ చేరుండ కపోదు. నీరు ద్రావిడపద మగును అని తర్కింపవలెను. ఈ యంశము విమర్శింపదగినది.

తెలుగు అక్షరము కన్నదము-ఈభాషలలోని శబ్దపద ములు చాలవఱకు సామ్యమును జూపును. ఉప్పు, పలు, కాకు, కొడి, మరము, అన్న, అక్క, కాలు, నేల, మాడు, ఏదో, నూరు, నేను, నిలు, నగు, తెలియు, తిను, నడుచు, ఓడు, వేదం, కొరు మున్నగుమాటలు స్వల్పభేదములతో ద్రావిడ భాషల యందెల్లడఁ గనిపించును. కాబట్టియే ఇవి ఒకకుటుంబమునకు. ఇక అరబ్బీ భాషనీ ఉయ్యరు పదములను విచారింతుము. మహమ్మ దీయులు ముఘోల రూపమి వేయిసంవత్సరములనుండి కలసి మెలసి నవ్వుచున్నారు. ఇంతేగాక వీరు చిరకాలము పాలకు లుగ నుండిరి. అందుచే అరబ్బీ భాషనీపదములు మన భాష లోనికిఁ జేరినవి. హిందీ బంగాలీ మరాఠీ మున్నగు భాషలలోఁ గూడ నీటికినే అరబ్బీ భాషనీపదములు చేరి నవ్వుచున్నవి. ఈవిదేశపదములు మనదేశమందెల్లడల వాడఁబడుచుండుటచే వీనిని మనము భారాళముగ నుపయోగించుట యుక్తము. వీనిని వెలిఁచెట్టుటచే వ్యవహారంగ నగును.

నిత్యవ్యవహారములో నుండు కొన్ని భాషనీ పదముల నెంతయు-కోజు, ఫలానా, సర్కారు, జరిమానా, గుమాస్తా, చాకీరీ, ఫకందు, వైసలు, దగా, బాలితా, ఫర్వా, కావేషి, ఫర్వాయిషీ, సామాను, ఫీసురు, పుమాను, దమ్మిడి, నిరానీ, నజరు, ఖరీదు, కాకరు, సర్దారు, (ఇది శోధావికృత్యయనఁ బడెఁగాని అది సరియని తోచదు) కుమ్మత్తు, కాన్సి, దమ్మత్తు, వాచను, తనఖా, సీఫార్సు, దోఖాస్తు, దర్ఖాసు, హాగు, ఇట్టి మాట లన్నియు ఇండియానందెల్లడల వాడఁబడును.

ఇక అరబ్బీమాటలను జూతము. అరబ్బీమాటలయందు సాధారణముగ మూడు వాల్లు లుండును. నవన విభక్తి క్రియా భేదములు ఈ మూడు వాల్లులతోఁ జేరిన అమృత మున్నుల చేతనే చూడఁబడును. ఇది అరబ్బీభాషమఁ గలగొప్పలక్షణము. కాలిఫ్ నుండి భిలాఫత్ -వచ్చును.

కబురు (ఖబర్), నలహా, నబులు, నబూలు, గుమాన, ముఖద్దమా, ఫీ క రు, మా కుల్లు, డ్వా వా, జా మీ నా, దఫా, మగమ్మత్తు, రయతు, తలమాత్తు, ఫీకరు, బాకీదు, తకవీదు, రకము, తనహా, బాకీ, బదులు, వెరసి, జబాబు, తగదా, టూబా, పకీలు, వాయిదా, హాజరు, లగాయతు, ఇలాకా, వాదాబు, ఫితురీ, ఫరకు, మతలబు, రాజీనామా, దస్తావేజు, హరీకు, ఇద్దీ, మామూలు, గునుము, భాయిదా, వసూలు, భాయరు, ఆఖరు, ఇనాము, భాలీ, కిస్తీ, నగదు, సఫా, జగదము, అసామి, కిమ్మ త్తు, అసలు, పునాదు, తయారు, గులాము, కాలు, దాఖలు, మరతు, రివాజు, దాఖలా, దాఖలు, భాసా, వాజిబీ, ఆత్తరు, జామీను, జప్తుదావా, దద్దా-ఇట్టి మాటలు అరబ్బీభాషకు సంబంధించినవి. తెలుగులో వాడఁబడు అరబ్బీపదములు భాషనీ పదములును ఇంకను ఎన్నియో గలవు. ఈ మాటలను వెలి తెట్టుట వ్యవహారమును నిశోధించుటయే. వీనిని భారాళముగ వాడుట యుక్తము.

ఇక మనము ఇంగ్లీషునకు వత్తము. ఇంగ్లీషు సంస్కృ తమునకు దూరపుఁజుట్టు- ఇప్పుడు పన్నిహితబంధువుల గూడ నయ్యెను. స్థానము తాదా స్థానము అను పదములు సమానార్థ కములే గాక భాతివర్ణములొనివి. ఇటులనే పెక్కు పదములు గలవు.

సార్వత్రిక మగు ఇంగ్లీషుభాష, సర్వప్రదేశములనుండి యు వస్తువులతోఁబాటు పదములను గూడఁ గ్రహించుచున్నది. మనదేశమునుండి బెండికూటు పందికొక్క-డకోయటి (డక్టర్) పండిట్, పలంకీస్, పందల్, మున్నగు మాటలు వెన్నిటినో చేర్చుకొనెను. పటాలము సర్దుకున్నాలు రసీదు లాంతరుగోడు

జంధూలశాస్త్రి యిట్లు వర్ణనచేయుచున్నాడు.

నాయనా! శరీరసౌందర్యము సౌందర్యము కాదని యాచును. శరీరసౌందర్యమే సౌందర్యముగ బరిగణించినయెడల మనశరీరములకంటె సహస్రసంఖ్యాక సౌందర్య సుందర్యములైన శరీరము లెన్నికొంటుంటున్నవో యున్నవి. మయూరపింఛసౌందర్యము మనసీమంతినీమణుల శిశోజుంధముల కున్నదా? కపాతకంఠమున కున్న వైగనిగ్రము మనకాంతాశరీరములకున్నదా? చిలుకముక్కునకున్న రక్తిమ మనచెలవల యధరమునకున్నదా? లేడికన్నులకున్న వికాలత, నిలాలత, విలక్షణత, మనపూటోడులకున్న వన్నదా? ఉన్నయెడల సేదోపద్ధివేషముగ సేదోమహావీరుడముగ, మనలోలాతులను పుగాతులని సారంగ నేతలని పిలిచి వారి నేల మనము సహామానింపవలయును! ఆజంతువులు మనకంటె జ్ఞానమున దక్కువకాని మాయకావ్య అట్టివో వానిలో సేదోయాధిక్యమున్నదని యెంచెదో కాదా మనము వానితో బోల్చుకొని వానిపేరు చెప్పుకొని ఘనతనెందు చుండవలసివచ్చినది. అదియే కొన్ని మనసౌందర్యమున వృద్ధిపఱచుటలేదా? జడలబట్టి మనవనితల శిశోజుంధర్యమున వృద్ధి చేయుచున్నది. పట్టుపురుగు మనయంగ సౌందర్యము వృద్ధిచేయుచున్నది. ఇటులెన్ని చెప్పవచ్చును? మొత్తమునాడ జేహసౌందర్యమున మనమితరజంతువులకు దీసిపోవుదుము. తీసిపోకపోవు నెడల వానితో దులతాగుదుము. అంతయేకాని మనము వానిని మించజాలము- శరీరసౌందర్యము సర్వజంతుసామాన్యమైనది. అది కాకికున్నది - గాడిదకున్నది. చిలుకలకున్నది - సింహముకున్నది. క్రోతికున్నది - గొంగుళిపురుస కున్నది. ప్రపంచమున సౌందర్యవంతము కానిశరీరమేదీ? అన్నియు నట్టివే. వానిలో మనములే యెక్కువ. అదియే సౌందర్యమని తలచుట తప్పు. పరమార్థమైన సౌందర్యము మతీయకటి యున్నది. ఉండి తీరవలయును. అది యేదీ? ఇతరజంతువులకంటె జ్ఞానాధిక్యమున మనము ఘనులమని యెప్పుకొనకతీయదు. వానికే జ్ఞానము లేదనుట తప్పు. అదియే అధికలేజన్మతో విలక్షణత క్రితో మనలోని ప్రకాశించుచున్నది. ఈ జ్ఞానసౌందర్యమే సౌందర్య మేమోరవంత పరిశీలింతుము.

జ్ఞాన మనగా విద్య. విద్యాధికుడే సౌందర్యాధికుడు

గౌరవ ఆసుపత్రి వెనకల నవల టిక్కెట్టు కొద్దు స్కూలుల సర్దిఫికటు కిరసనాయులు తురుపు కకావరు డైరసు లోనగు పదము లెన్నియో లెలుగు నవ. తేరినవి. ఈ మాటలు సర్వజనవేద్యము లయినవి. బొప్పాయి బర్రాయి నారింజ అనాస పక్షస మున్నగు మాటలు కూడ ఈ రీతికే విదేశమునుండి వచ్చినవి.

వ్యవహారపు డెల్ల గిట్టి మిత్రమరూపమును బొందుచున్నది. ఇది సజీవభావము లక్షణముగావున యుక్తమే. విదేశపదములు ఆంధ్రలక్షణసంస్కారము బొంది ఆంధ్రములేయగును.

యావద్భారతభాష కావలయునను నీదినములలో యావద్భారతప్రయుక్తము లగు నిట్టిపదములను గ్రహింపకుండుట అనుచితము.

భాష నదివంటిది. భాష యాధారముచే వైద్యవాస్తు భౌతికజ్యోతిషాదిశాస్త్ర సస్యములు మొదలగు ఫలింపవలయును. కవితారామములు పెరుగవలయును. జనుల గౌరవ వైభవాభిలాషాపిసాన తీరవలయును. భాషానది స్వన ర్తవశ్య మగుచుండు లక్షణతలములకు లోబడు చుండవలెను. అవాంతరములను బొహ్యములును అగు వాగుపదముల సంకమజే బొంగుచుండవలయును. అట్లు పొంగుచు జగద్ జ్ఞానాధిమాగ్ధమున సర్వకాలము చనుచుండవలెను.

మనగోదావరికృష్ణ వెన్నలకు సామ్యంబొప్పుగా నాంధ్ర భాష నయజ్యోతిషవైద్యవాస్తు ముఖశాస్త్ర జ్ఞానసస్యములందన సుయాభ వప్రకాశకలచేతం బెంచుచుం గీర్తిపార సప్రభావ భావపీఠ కవితారామములందనమున జనతా గౌరవ వైభవవైభవిపాసం దీర్చుచుం బూర్తిగా ననరూపస్యములాపవీదన పటుస్యందాత్మియామక్ స్వన ర్తవశ్యం బగుచుండు లక్షణతలంతర్వా పితే నొప్పునున్ గ్భూదావాంతర బాహ్యవాగుపదవి సంకంబునం బొంగుచుం బనుచుండవలె సర్వకాలము జగద్ జ్ఞానాధిమార్గంబునన్.

కావలసియున్నది. విద్యలేనియున్నను వానిని రెండేళ్లులభాగములుగ జేయవచ్చును. విహికవిద్య యొక్కటి. అనుష్ఠిక విద్య యొక్కటి. మొదట విహికవిద్యనుగూర్చి యాలోచింతుము. విహికమున నన్నియు విద్యలే. విద్య కానిదేదియుం గనజూచు- రాజవశ్యశాస్త్రమున విద్యాంశములున్నాడు. కమణీశ్య శాస్త్రమున వారికంటె గొప్పవిద్యాంశము లున్నాడు. సర్వప్రజావశ్య శాస్త్రమున సంపూర్ణవిద్యాంశము లున్నాడు. ఉపన్యాసభార సీలో నొక్కడు ఘనుడు. గానకళావైద్యమున నొక్కడు ఘనుడు. విజానాదనమున నొక్కడు ఘనుడు. చిత్రలేఖనమున నొక్కడు ఘనుడు. సాహసాపాంచాలికార్యనయం కొక్కడు ఘనుడు. కావ్యనిర్మాణమున నొక్కడు ఘనుడు. నాట్యవిద్యాకళలమున నొక్కడు ఘనుడు. ఇటు లెన్ని చెప్పవచ్చును? వీరిలో నెవడు సుందరుడో యెట్లు చెప్పవచ్చును? ఏదోయొక విద్య యందభవం గూడ నున్నది. ఒకవిద్యలో నొక్కడు ఘనుడు. మతీయొక విద్యలో మతీయొక్కడు ఘనుడు. ఈవిద్య యావిద్యకంటె మెచ్చునకాని, తగ్గనికాని చెప్పట మనతరమగునా? గోడమీదఁజెలుకను గీయువాఁ డెట్టివాడో కొబ్బరియాకుతోఁ జెలుకను గట్టువాఁ డెట్టివాడే. హస్తనైపుణ్యమంతయు నొక్కటే. బుద్ధినైపుణ్యమంతయు నొక్కటే. వానియెక్కువ యేమి? వీరితక్కువ యేమి? అకాశగంగాధారానుకారవహోభోధునితో సభి కమృద యముల నుట్టుట లూరఁజేసి వైన మత్తమందు జల్లిపట్టు పిమ్మెతరచింతాకావ్యము లగునట్లు చేయగల వక్త ఘనుడా? గానకళావిశేషమున శ్రోతల హృదయములు చిగిరించునట్లు చేయగల గాయకుడు ఘనుడా? ఎవనివిద్య వానిది. ఏ విద్య యధికత దానిది. అంతే కాని వాఁ డెక్కువ వాఁడని పేరు తక్కువవాడని నిర్ణయించుటకు మన శేషి అధికారమున్నది. శ్రీరవిచిత్రలైపుణిలో నొడలు పులకించునట్లు, హృదయము జలదించునట్లు, కంటియెడలు మెలచినట్లు, వెనుక జరిగినవి ప్రత్యక్షముగ నిప్పుడు జరుగుచున్నట్లు, కళ్లు చెప్పుగలవాడు ఘనుడా? కాకిహార కూసి లక్షకాకాశానొక్కజోటి కాకర్షించి కదలకుండ నిలుపగలవాడు ఘనుడా? వాడెందున ఘనుడు, పండితున ఘనుడు. అంతకంటె మనమేమి చెప్పగలము? గద చేతఁ బుచ్చుకొని నూర్చుకనవీలఁ జంపగల వాడు ఘనుడా? ఒంటెచెండ్రుకకుచ్చు చేతఁ జట్టుకొని గతింపిన నూర్చుకకుఁ బ్రాణప్రతిష్ఠ చేసి మియెడుట నిలుపగలవాడు ఘనుడా? ఎట్లు చెప్పవచ్చును? నాటకరచయందు నీవు ఘనుడవైన నవలను వ్రాయుటయందు నేను ఘనుడను. భాషానికరణము దిక్కొక్కడు గట్టివాడు - వచనరచయందు చేతోకడు. నేర్పిని పీల్చి నెరుడు రెండవవానికి దీసి పోవునో చెప్పట కకకాశమున్నదా? 'సారదైజు లాస్తు' వ్రాసిన 'మిల్లను' ఘనుడా - భాషాసంబంధముగ గణితశాస్త్రమున వ్రాసిన 'మ్యాటను' ఘనుడా? వాని ఘనత వానిది. వీని ఘనత వీనిది. 'హమ్మెటు' వ్రాసిన 'మేక్కుపీయను' గొప్పవాడా - అర్థశాస్త్రమున వ్రాసిన చాణక్యము గొప్పవాడా? ఎవని ప్రజ్ఞ వానిది. అంతకంటె నేమైనఁ జెప్పగలమా? ప్రపంచమున విద్యలేనివాఁ డెందు? మనజాఁడెట్టివాడైన సత్య శేషియో యొకవిద్యయందు గట్టివాడై యుండకపోడు. ఏదో ఒకతన మైన ప్రజ్ఞ లేనిదే మనజన్మమురాను. ఎవ్వనినైన సత్య సేందు నకుఁ జనికొనినట్టిసుంతయుని యెన్నడు ననరాదు. ఆతఁడు వంటపూటవాడే కానిండు - కవహాసపీయుడే కానిండు. శ్రాద్ధభోజనాభిలాషియే కానిండు - వట్టిమొద్దే యయివవాడు కానిండు. వానికి జరుగంగలేలనమున నసాధారణప్రజ్ఞ యుండవచ్చును. ఈతలో నింతంతనరాని మహాశక్తి యుండవచ్చును. విద్యకెక్కడికి? నిరుపమానముగ సర్వమును రచియించి కాశ్యోక శీర్షలైనవారున్నారు, విశిత్రముగా వివక్షణలు కట్టి స్థిరశీర్షలైన వారున్నారు బంధులలో పోడిల చియుటలో పండితోత్తమోత్తముడైన ప్రజ్ఞాశాలి పాణిములఁబాసి యెన్ని సంవత్సరములైనదో యిప్పుటివరకు జనుల జిహ్వగ్రమునఁ దాండవమాగుచున్నాడు. పోడి ఘనమో పద్మమే ఘనమో చెప్పవచ్చునా? నలచక్రవర్తికి చక్రవర్తిగా నెంతఖ్యాతియున్నదో పంటవాడుగ నంతఖ్యాతియె యున్నది. భీమునకు గదతిల్లుటయం దెంత ఖ్యాతియున్నదో కందబచ్చలకాడవారయం దంతఖ్యాతి యున్నది. కావున నొకవిద్య ఘన మొక్కటిని చమగియెన్నడు ననఁదగదు. కాళిదాసుకీర్తిమం దెడరామదాసుగారికీర్తి జంకనుగరి. దా తైయాదామిమ్మడనకొండ జెప్పవచ్చును. సాక్షియశాస్త్రసాండితీవిశేషమునఁ జెవులవంగుండఁబోవగిల్చి కొని శిష్యులనుగూడఁ ద్రిపుకొనుపండితవర్ణుల డెంతవాడో శృంగార

ప్రకటనసాండితీమండితయై నూనమ్ము మెడల్లు భగినియొకొని విటులను గుక్కలనలఁగూడఁ ద్రిపుకొను వారననితానో మనో యంతకంటెచుక్కచదిగాదు. కవిత్వమునఁ దనయంతవాడు లేడని ప్రజ్ఞాశాలి యెఁగి శ్రీలిపకు కవియొద్దకు నవలవాఁడునో యి! నీకవిత నాకలుగీతకంటె నెక్కువకు? నీగీతపుసాగను నా గీతసాగనుకంటె నెందునెక్కువ? రమ్మ నావెంటరమ్మ. జీలగుచ్చెట్లు నెంతచిత్రముగా గీయును? యని యాతనినెడు కొని ధిక్కరించి పలికెనయెడలఁ గవి యేమి ప్రస్తుతముఁ జెప్పగలవాడో తెలియవచ్చుది. విద్యలలో విశేషము లిట్లున్నవి. అన్నియు విద్యలే. అన్నియు సమాప్తపతిపత్రిసంయతము. తేవరమార్గదృష్టిచేఁబాదనైహికవిద్యలలో నేమంతభేదమున్నది? అన్నియు ముష్టివిద్యలే. అన్నియు బాటసాటికలెత్తములే. కావున నైహికవిద్యలో సౌందర్యశక్తిలేదు. లేదు. అంత నానుష్ఠికవిద్య సగూర్చి రవంత యానంతము. వీరినే బ్రహ్మవిద్యయని యందుకు. ప్రపంచమున నిదీనకుఁ బుట్టిన ప్రజ్ఞాధికులందఁ జీరిన మూడు కొలదిగనో గొప్పగనో చెప్పికాని యెవనికిఁ గలిగిఁజల్లవరాది. ఎవనికిఁదోచిన ప్రోనవారిది. ఎవనిమిట్ట వారిది. ముందుది వెనుక దానిని బట్టి కొంత లెలిపను. వెనుకదానికి ఖండమై యున్నది. ఒక్కొక్కటి దొకదానికి మతీయొక దానికి సంబంధ లేకమైనలేదు. తెలియఁదనియంతమునుగూర్చి చెప్పినప్పు డీదైవ రీత్యమున కాశ్యోమేమున్నది? తెలియఁదగని యంతకునుట లేమియు సందేహములేదు. తెలిసికొనుటకు సాధనము మనకులేదు. ఉప్పు సాధనమేదో యనియెత్తెల్లము. పర్వతముమందుఁ బరమాణువంతయైఁ గాదు. అంబుధిలో నొక్క యంబుధింపరవంత యేరికాదు. మహాదావానలములో నొక్క విమ్మలింగమంతయైఁ గాదు. కుండము నరగిద్దలో విగించివును - ఎలక కుత్తుకలో నేనుగను సమాలముగా నితీకించినప్పుడు-నునబుద్ధికి బ్రహ్మము జ్ఞేయమగును. ఒకడు ఒక క్షరమునుండి పుట్టెనను. మతీయొక క్షరంఁదలలోనుండి పుట్టెననియెను. ఒకడు జగత్తే లేననియెను. ఒకడు జగత్తే బ్రహ్మయనియెను. బ్రహ్మని మాయా స్వప్నమైను. గాని బ్రహ్మస్వప్నమైతేనని మతీయొక్కడనియెను. ఒకడు ప్రకృతియేకాని పరబ్రహ్మయేదనెను. పరబ్రహ్మయే కల్ల నాచ్చుదనము మతీయొకడుచెప్పెను. ఎంతకాలవివిద్య చదివినైనను చదువుకప్పు డెంత తెలియునో చదువు పూర్తిమైతరువార కంతయే తెలియును. మతీయొకరు చదివినకొలది చండేము. తక్కువయగును. మతీయొకరు జదివినకొలదిని బూర్ణపు: డెలివికాడనశంకును. అగ్ర్యమైనది, యనంతమైనది. యవాక్యాన సగోరమైనది, యద్వితియమైనది మట్టిదాని మనచచ్చుటన్న లలో గ్రహించుట కెట్లు సాధ్యమగును? ఒక్కొక్కపక్షమకమహిమను దెలిసికొనుటకు సహాయములు చాలవే. మనకుఁ బ్రత్యభామభవముల నున్న విద్యలలో మనము మహాఘనులమై చిన కాలితిత్తే సంపాదించి కలొట్టు సాండిత్యముకంటె నెక్కువ లేదు. అట్టివో బ్రహ్మయనుగూర్చి మనమా నెలిసికొనుట! అంతముగలది యంతకును కుప్పకు, పరిమితకలి యపరిమిమే యగునప్పుడు, నశ్యమగునది యశ్యమగు కుప్పకు, నునబుద్ధి బ్రహ్మమునుగొనును. అది కనుగొనదగినదికాదు. కనుగొంటిమి చెప్పివారందఱు వారివారి మేయమైనుబుద్ధిఁదో విట్లు వాగ్వివాదకాని నేటుకాదు. అందుచే దాదాపుగా బుద్ధికొక్క బ్రహ్మవిద్యయే యున్నను నట్టియేకాదు. అందుచే నెవ్వరైనను విద్య యభ్యాసము చేప్పవచ్చును? తెలియఁదగని తెలియఁదగినదని స్పష్టముగా చెప్పదు నికఁదెలియుటెట్లు? అనూభవమున కెంతమాత్రమురాని యసాధారణవిద్య కావున నందునుగూర్చి మనకుఁ గొన్ని మాటలుమాత్రమే వచ్చును. శివహింసట్లు మని, మునుషులాలక్షణ మని, యంతరంగబహిరంగసాధనము లని, బ్రహ్మప్రాక్తిరూపమాక్షిసాధనముని, అభ్యాససామగ్రియని, జ్ఞానులక్షణముని, సాక్షిబ్రహ్మకర్తగీర్తియని, జీవన్ముక్తియని, రక్షాసన్నభాగింతియని, శుక్రజల భాగింతి యని, ఘటా కాశ, పటా కాశములని కూటస్థరూపమని, అహంబ్రహ్మజ్ఞానమని, తన్మాత్రమని, కర్మఫలపంచకమని, మతీయేమాయని, మతీయొక నేమాయనికొన్ని మాటలుమాత్రము మనజిహ్వగ్రములందు వ్యక్తమగుచుండును. కాని యది యక్కడెవ్వరకపే యుండఁదగినది. ఆనుభవముకూర్చు. మాటల కర్మము తెలిసినంతమాత్రమున లాభ మేమున్నది? అనుభవమేదీ? ఎంతమాత్రమున లేదు. ఉండుటకవకాశములేదు. ఈబ్రహ్మవిద్యలో ఘనుడెవ్వడు? సామాన్యుడెవ్వడు? అధముడెవ్వడు? అనల తత్త్వమే సింహకావ్య డంతులో ఘనయేమి? సామాన్యయేమి? అధమత యేమి? కావునఁ బ్రత్యేకబ్రహ్మజ్ఞానముగూడ సౌందర్యమని చెప్పి పిలువెను.

ఇకఁ బరమార్థమైన సౌందర్య మేదీ? శరీరసౌందర్యము సౌందర్యము కాదని యిదివఱకు చెప్పితిని. విద్య

చంద్రుడు కాదని యప్పుడు చెప్పితిని. ఇత యథార్థసాం
ద్యమును? ఈతఁడెవఁడు? తలకెందుగా నప్పుడెప్పిన లాభ
మేమి? ఏదెప్పుడు? బడి యాది యాకలిగిట్లు చేసినవాడే కృతార్థుఁ
డనిపించుకొనును. 'అత్యంత తృప్తికరము' యని తెలిసినంత
మౌనముననే యేమిలాభము? అట్లాచరించువాడు యునుడు-
పరీక్షకాదు మొదలయియు నని తెలిసినంతమౌనమున విని
యోగమేమి? కష్టపడి పరుల కుపకరించినవాడు ధన్యుఁడను.
ఎవ్వఁడు జూచినను కేవలజ్ఞానమున నేమియు నుపయోగ పుగ
పడదు. ఆచరణమే ప్రవృత్తమై యున్నది. ఆచరణము లేనప్పు
డేమియున్నను వృథాకాని నేఱుకాదు. జ్ఞానము నేఱు - ఆచరణము
నేఱు. జ్ఞానము 'యంటిపెట్టు' తోఁ జేరినది. ఆచరణము
'నిలు' తోఁ జేరినది. మహావిద్యాంసుండు డగునంత మౌనమున
గౌరవార్హుఁడను. కానరేడు. మంచినడువడి గలవాడై యుండ
వలయును. స్వాస్థ్యత్యాగము, పరోపకారకలత, యెవనియందు
గ్రియార్థాపమునఁ జరిగిమినునో వానికంటె యునుడు లేడు-
వాడే విద్యాంసుండు-వాడే సుందరుడు. నడునడికంటె సుం
దరుడైనది ప్రపంచమున నేటికటి లేదు. మంచినడువడి యన
నేమో నుజ్జయింకసాది చెప్పెదను. నాకు శరీరములో నవ్యవస్థ
గా నున్నది. ఇప్పటికేఁకంతయే చాలును.

ఓమ కాంతి కృంతి కృంతి.

పాలపాటి సరస చిదంబర రాయకవి

ఈ కవిపుంగవుడు ఆగ్రహితుడు. ఇతని "వానవీ
విలాసము" "బడబాసలరామస్తోత్రము" "చారుమతి
పరిణయము" ఈమూడును ముఖ్యములు. వైకృండును
యన్యులై యున్నది. మూడవదియగు చారుమతిపరిణయ
మును 1912-వ సం. నేను శంకర విలాస ముద్రాయంత్రాధి
కృత్యై యున్నప్పుడు అచ్చింతించుటకు గాను నాకొంగెను.
కాలవైపరీత్యమున ముద్రాయంత్రము నా చే నప్పిపోయితి.
గ్రంథరాయమును ముద్రింప నీలకులుగదయ్యె. కవీశ్వరునకు పురా
కృత దుష్కృత పరిపాకముచే మనోవికల్పము గలిగి కొన్నిదిన
ములు దిగఁబరు దై పరమహంకర్యుత్తిచే నంచరించుచు, కర్నూ
లుకు పోవు వైలయనగ్రమకల దోన్ బంక్షకవద్ద, సమాధిని
జేసెను. ఇతడు నందవరీకవాక్యములు, ఇప్పు డీతని వంశము
వా చెవన నున్నట్లుపడదు. ఇతని సంస్కృతపద జటిలత్వము,
ఆంధ్రపదముల యల్లిక, భావపటిమ, రసహూర్తి మొదలైన
వానిని నుగోన్న అల్లసాని పెద్దనాదులు స్మరణకు వత్తురు. కీర్తి
శేషులైన ధ. కృష్ణమాచార్యులు, కో. శ్రీనివాసరావుగారు
సహా, ఇతనిని సమదనియు, మృదులమంజుశతబంధునివలె నల
చారు కవిత్వా కళ్యాణకం జూఱుకొన్నవానియు యాగడియున్నా
రు. గ్రంథములు వింటుండ నాకొంగెనగు చారుమతిపరిణయ మను
వ్రాతప్రతిని కేడు స్మరణకు వచ్చి చూడగా, కొన్నికొన్ని
పుటలు వ్రాసినంతమొదలచే భక్తితములై నాకు కడుపరితాప
మున కలిగించినది. దీనిని త్వరగా అచ్చింతించియెడల కవి
యొక్క కష్టము విఫలమగుటకు నేనే ముఖ్యకారకుడ నగుచు
ను. నేనును ఇప్పటి కాగ్రహముల డౌమమునకు వెళిచి ముద్రణ
మునకు వెనుకంజవేయుచున్నాను. కాన నోభాసాభిమాను
లారా! ఈచిదంబర కవిపుంగవుని గ్రంథరాజమున ప్రకాశపర
చుటకు ఏమహానియలై నను సమ్మతించురా? సమ్మతించురేని
నే పెట్టిపరిఫలము ననేతీంపక పరిశుద్ధముగా వ్రాసి పంపెద.
ఇదిగాక ఆంధ్రప్రపంచమున వెరయొద్ద నైనను ఈ వ్రాతప్రతి
యన్నచో డెల్లు పెడెద.

- కవివర్ణన కవిత్వాభిరక్షిని కనబరచుటకు చారుమతిపరి
ణయములోని కొన్ని పద్యముల నీదిగువ నుదాహరించెదను.
- ఉ. కమ్మల బంపుచున్ విరుగమ్మల బంపుచు మంచి ముత్తె
పురు గమ్మల బంపుచున్ యిలమెకమ్మల బంపుచు తావు
రమ్మలి కమ్మల బంపుచున్ మరకమ్మల బంపుచు
నేమునపు మో ముమ్మల బంపుచున్ కరికా మటియా
దొడ యేమిక్రొత్తయే.
- సీ. నిడుదకెందగుంపు - ముడిచికట్టినసాంపు
దంబుజగారుతు - టంబుజాని
అజసాజు చేనెల్లు - ననకరింపం గల్లు
పత్తె న్నగం - మట్టివారి
అంబి నిక్కలవాలు - నంభుకంపగంబాలు
మట్టివానినానికా - పుటివాని
గంధకంబినికాని - గర్భకంబినిమేలు
కట్టివానినిర - చెంగువాని

గ్రంథపరిచయము

ఈ దిగవ వికరింపబడిన గ్రంథములను అభిప్రాయార్థ
మై మాకార్యాలయమునకు పంపిన గ్రంథకర్తలకును ప్రకాశ
కులకును మా కృతజ్ఞతఁ వెలుపుచు పాఠకులకు తత్సరిచయ
మును కలిగించుచున్నాము.

సత్యనారాయణ శతకము. - ఇదియును వైది పేర్కొ
నిన కాశ్మీరీగారిచే రచితమైనదియే. ఇందు నీతిమతములందు
సత్యమును నిశ్చిన్వేషము చదువరులకు కలుగునట్లుగా గీతపద్య
ములలో, సత్యనారాయణ హరి యను మకుటముతో అశేక
విషయములు కూర్చబడినవి. పద్యములు నులలితములై యెచ్చు
చున్నవి. వెల తెలియదు.

పాఠశాలప్రయోజనము. - శ్రీ. రంగారావుగారు
కర్త. వెల రు. 0.2-0. ప్రస్తుతకాలమునందు ప్రభుత్వవిధానము
నందు గల పాఠశాలలవలన నేవిధముగు లాభము దేశీయులకు
లభించుచున్నదియను దాన గలుగు నవధములు ఇర్దురు విద్యా
ర్థుల సంఖ్యావనితాపముగా ఇందు వెల్లడింపబడినది.

ఆంధ్రవైద్యసమీక్షాశాస్త్రము. - ఇదిఆంధ్రవైద్యసమీ
క్షసమువారిచే ప్రచురింపబడు మాసపత్రిక. ప్రస్తుత సంవత్స
రమునందు మూడవసంచిక. చందా గంధర్వరమునకు రు. 4 లు. ప్రకాశకులు
ప్రతివాది భయంకర కృష్ణమాచార్యులుగారు శార్వభౌషము
తెనాలి గుంటూరుజిల్లా. పత్రిక వైద్యాభిమానులగు ప్రతివారికి
గ్రహింప దగియున్నది యొప్పుచున్నది.

హనుమాన్ ప్రథమపాత్రస్తవము. - గ్రంథకర్త భోగ
రాజు భర్తారాజుగారు గుంటూరు. ఏలూరుతాలూకా.
వెల 0.4-0. ఈ పుస్తకమునందు శకుంతలగతిలాఱు పవనయోగ
పదునట్లును వస్తుప్రదర్శనమున కనగనగట్లును చిన్నమంటలతో
కెలుకు-అక్షరములు సభ్యమిందు విధానములు ప్రదర్శింపబడినవి
ఇంతవఱకు బయలుపెడితిన పాత్రగ్రంథము లన్నిటికంటె నిది
చాలవఱకు యోగ్యముగ నున్న దని తలంచెదము.

కృష్ణాపుష్కరమాహాత్మ్యము. - గ్రంథకర్త ముడిగొండ
కోటయ్యకాశ్మీరీగారు. ఈమని తెనాలితాలూకా. ఈ గ్రంథ
మునందు కృష్ణానదీస్తోత్రము, కృష్ణాపుష్కరమునందలి మహా
త్వము ఆయా తీర్థవైభవములు చక్కనితెలివో వ్రాయబడి
యున్నవి. పుష్కరతీర్థయాత్రకులు కిది అవశ్యము గ్రహింప
దగినదని తలంచెదము. ఇయ్యది ఆంధ్రగ్రంథరత్న భాండగార
ప్రభువరత్నమట. గ్రంథములు గ్రంథకర్తయొద్ద నే లభించును.

శ్రీ ఆకలిందయోగి జీవితము. - గ్రంథకర్త పంగి నారు
ముల రామచంద్రరావుగారు. వెల 0.5-0. ప్రాప్తిస్థానము గో
రంధరాజు పేటకట్టపల్లె గావు నారు సంపాదకుడు నవయుగ
గ్రంథమాల, గాంధీపేట గుంటూరు. ఇయ్యది ఈ గ్రంథమాలిక
వారు ప్రకటించిన ద్వితీయపుమును. ఇందు వెలకటి స్వరా
జ్యాంతాశ్వనందకృష్ణమునందు ఆంధ్రా. 1905 వ సంవత్సరపు
వృషభేశ్వరు నందకృష్ణమునందు ఎక్కువగ పాల్గొని జేశశివ
జేయుచు, పురుషేంద్రో వనించి అన్య యను మాసికశ్రమ
ద్వారా జేశమునకు విజ్ఞానసారథముల వెదజల్లిన మహర్షి
అరవిందుని జీవితకథ వర్ణింపబడినది. గ్రంథమునకు తగినవిషయ
మును, విషయమునకు తగిన విజ్ఞానరాశియును కలిగి ఎల్లరకును
ఈనూతనాంధోశనసమశ్శమును ఇయ్యది చదువందగియున్నది.
గ్రంథ మన్ని విధములను ప్రశస్తముగ నున్నది.

జవ్వనము జలకుండిక - చారుభూతి.
భూతయుగ యోగపట్టంబు - పాలుపు విజ్ఞ
పరమకాంతరసంబు రూపంబు దాల్చు
కొన్నవడిపులిలోల్లదెనున్నవాని.
చ. నిరతభు జాభిదండ ధరణి తరుణిపరణియనుడు నిత
త్పరగజనింపబడియజనరాజుసంపాతసంపాగి
ర్యవహారి శర్యవర్యగి. రాత్రిరాధారాధ్యరాధురం ప్రరా.
ధరుడగు మాళవేంద్రుడు గదా యతఁ డల్లుడుకాదు భూ
ఈలాటి రసధరితకృతిని నామావశేషము చేయుట యెంతమా
త్రము పాడిగాదని నైపద్యులయసాదగును కనొనిన విద్యాంసు
లకు వేద్యంబు కాకమాదు. కాబట్టి వైశేషే నాయ్యాండి
చిరునామాకు ముద్రింపగల నుమానియును పుస్తకమునందు బాధ్య
నచో వారికి నేనత్యంతమౌనకృతజ్ఞుడనైపదనశతంబులుచరించెద.
- శ్రీ. యం. కవిజనకాశ్మీ. రాయదుర్గం.

మద్యపానము.

ఒక చిన్నకథ.
మన్నేపల్లి - శ్రీ కృష్ణమూర్తిగారు

అనంత నును నాన యొకటి శత్రువుండి బయలుపడెను.
కొంతదూరమేగుసరికి ఒక సముద్రపు దొంగల పడవ ఎదురా
యెను. 'ఒకదెబ్బతో' నది యని దొంగలు వారలలో వారను
కొనుచుండిరి. "ఒహోయి, మేమందరము కయ్యమున కెయ్యకొని
యున్నాము. మానావపైన అంతయు సంసిద్ధముగా నున్నది.
మీ కుపాశిగుండ్ర రానిందని ఒక కళాను దొంగలను వెచ్చ
రించెను. ఎంత చిన్నదైనప్పటికి త్రాగు డనునది దొంగల పడవ
నుండివచ్చు అసామాన్యమైన కుపాశి గుండు. అది ఓడదూల
ములలో ఇరుకుకొనదు. అది-ఓడ సుంధముల భంగ మొందిం
చదు. ప్రక్కచెక్కల వికలమరుమను. అదిఏకకాసుకు అపా
యము గలిగింపదు. కాని దానియందు యుండు మర్కటబలము నలన
కప్తానుకు శరీర పరవశతయనును, చుక్కాణి పట్టువానికి కళా
ఘోర్ణనమును, తప్పుక కలిగించును. పెద్దఅధికారులు, పోగా,
వారల స్థానముల పూర్తి సేయుటకు, తక్కిన నావికులుచేతకాని
వారగుటచేత నందఱు శత్రువుల చేతులలో నతి సులభముగా
చిక్కుకొందురు. తర్వాత శత్రునావనుండి కుపాశిగుండ్ర
వర్షము కురియును. ఆగుండ్లు చాలచిత్తమైనవి గనుక అవి నావి
కుల నెవరిని చంపవు. కాని నావికుల కందఱకు ఒకవిధమైన
యున్నతీత జనించును. అధికారులు చనిపోవుటవలన వారు
స్వేచ్ఛగా ప్రవర్తింప బ్రయత్నింతురు. వారలలో కల్లోలము
మొండగును. కప్తాను విగతములగు స్పృహవిజ్ఞానములను వాని
శవములను, తమ కంతరాయములని నీటబారవేచును.

తరువాత కామము అను కళా సాకడు అతిచాకచక్రము
తో ఒకవైపునుండి మరొక వైపును ఓడనంతయు కలయ దిరు
గును. ధైర్యము ఇదివరకు ఓడను బాగుగా సంరక్షించు వాడై
నను ఇప్పుడు మతి తీసింపుటవలన ఒక ఫిరంగిని తనస్నేహితుల
వైపుకు త్రొక్కి కాల్చుచుండును. ఓడతూట్లు పడిపోయెను.
వంటవారిండ్లు (స్నేహితులు పులిపాత్యులము) వంటచేయ మని
నమొక్కటిది. నీటిపీనాల పగులకొట్టిరి. వంటసామగ్రిని నీటగలిపిరి.
అసమయమందు నీలను లేపుముల చోలు. వారు మేఘములు ఆకా
శమున సంచారము చేయుచుండెను. చుక్కాణియు, దిగ్గర్గి
యు పూర్తిగా వదలివేయబడినవి. అర్థకాముఁ డిదివరకే అకన
మందు మేఘంబులచూచి, తెరచాపదింప నాజ్ఞాపించువా డిప్పు
డు, ప్రతి తెరచాపయు తెనువబడవలయునని ఆజ్ఞాపించెను. పెద్ద
కుపాను గాలి యుంకారము చేయుచు వచ్చుచుండెను. దానిని
వాడు గమనింపడు. ఓడ ఊగులాడ నారంభించినది. అటుడి
గాలికి ఒక పెద్దకెరటము ఓడను దాకెను. అదెబ్బతో ఓడతెరచా
పము త్రాళ్లు, స్తంభములు ఊడ్చిపోయెను. ఓడకు రంధ్రము
పడి నీటితో అరలన్నియు నిండుచుండెను. అప్పుడు సంతోషము
బయటికివచ్చి ఒకకుర్చీనధిష్ఠించి గానపానోధి నోలలాడుచుం
డెను. నావికులు నాట్యమాడ నారంభించిరి. ఇప్పుడెను అశలేక
పోలేదు. కాని ఆప్రయత్నములన్నియు వదలివేయబడినవి. వాగ్ధి
రణి ఒక విడిగిన స్తంభమెక్కి ఊపనానము లియ్యనారంభించెను.

ఏదిక్కుచూచినను కారుచీకట్లు క్రమియించుండెను. సము
ద్రము భయానకముగానుండెను. మెరుపు మెరుసెను. ఒకరక్షక
నావవచ్చుచున్నట్లున్నది. మరొక యోడనుండి నావికులు వీరల
రక్షించుద మన్న యాలోచనయున్నారు. "ఒహోయి,
మద్యపాన నిరసన మను.యోడనుండి రక్షకనావ వచ్చినది.
మీ ప్రాణముల కాచి కొండు" అని శేక. స్వేచ్ఛగాడు పట
పట పండుకొరకి అటుల సాయమిచ్చుట చాల అపరాధమని ధై
ర్యముతో నుడివెను. వారిద్దరును ఒక ఫిరంగిని వారల వైపుకు
త్రొక్కిరి. అప్పుడు లోకోపకారము 'ఏమి జవాబు' అని అరచెను.
జవాబు ఒక ఫిరంగిదెబ్బ. అది వారిని తాళలేదు. అడదో అచి
ంతమని తలచి వారలు ఓడనెక్క నారంభించిరి. పాపమా స్వాస్థ
త్యాగులు అనావికుల కుపాశిదెబ్బలకు ప్రాణముల గోల్పోయిరి.

ఆత్రాగిన ఓడ జలపూరిత మగుచుండెను. పంపులదగ్గర
ఎవడునులేడు. చుక్కాణిదగ్గర ఎవడునులేరు. నావికులలో కల
వర మెక్కుడాయెను. ఊరుములురుముచుండెను. ఆ ఓడప్రక్కనే
పెద్దరాతిగుట్టుల గలవు. అప్పుడప్పుడువారిస్థితి వారికి గోచరించు
చుండెను కాని ప్రయోజనమేమి? ఈ యవస్థలో స్వేచ్ఛగాడు
స్వబలగర్వితుడై పరసహాయము అక్కరలే దనెను. స్నేహము
వాత్యులములవైపునకు వెళ్లుటలేదు. వైగాటిటిపోయియున్నారు.
వాగ్ధిరణికి విసువెత్తినది. సాహసము, ధైర్యము, క్రోధము,
మాత్సర్యముగా మారిరి. కాని తెలివితక్కువ సంతోషం ఇంకా
కునిరాగాల. తీస్తున్నారు. కుపాను వెచ్చెను. ఒక పెద్దకెడుగు
పడెను. ఓడ యనునదనమున కరిగెను.

ఆరాతిగుట్టుల పేరేమి? భగవంతుని అనుల్లంఘనీయము
లగు కానములు. నానపేరేమి? అనకుడగు పురుషుడు
కళాసులు దానినాభిధమున కెటు తెచ్చిరి? కప్తాను స్పృహయుగ
కాశ్మీ పట్టువీశేకమును చనిపోవుటవల్ల వారట్లు చనిపో
యిరి? మద్యపానమును దొంగలపడవనుండి వచ్చిన కొద్దిగా
త్రాగుటయనేది చిన్న కుపాశిగుండు దెబ్బవలన.

పెట్టుటవలన ఎంతయో లాభము కలుగుచున్నది. మానవజానాభివృద్ధికి తోడ్పడుటయేగాక, నాగరకతను పెంచుచి, ప్రజలస్థితిని బాగుపఱచును. ఆంధ్రుల కొక విశ్వవిద్యాలయమిచ్చిన తత్ఫలము, తమిళులు తమ కొక ప్రత్యేకవిశ్వవిద్యాలయము కావలసినప్పుడు మదరాసు రాష్ట్రము విద్యాచక్ర మారిపోగలదు. నా తమిళసోదరులందరు ఈ తీర్మానమును బలపఱచెదరని నేను విశ్వసించుచున్నాను."

కా. గోపాలకృష్ణయ్యగారిట్లు అభిప్రాయపడిరి. "నే నీతీర్మానమును బలపఱచుచున్నాను. మాత్రవిశ్వవిద్యాలయములను ప్రతిష్ఠాపించవలయు నను భర్తృత్వమును సర్వజనాంగీకృతమయ్యెను. డబ్బులేదని ప్రభుత్వమువారి మొర. కొన్ని విధముల వ్యయభారమును తగ్గించవలయునని మనము సూచించినప్పుడు, అట్లు చేయుటకు వీలులేదని వారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచుండుదురు. ఇట్టి వాదముల కంత్యములేదు."

డక్కా విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించినప్పుడు, మహాప్రదీయులు తమకు కొన్ని హక్కుల నియ్యవలయునని కోరిరి. అలాగే మన "ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము"ను స్థాపించినప్పుడు, అన్ని సంఘములవారికి తగినట్లు ప్రాతినిధ్యమునిప్పించవలయును. విశ్వవిద్యాలయము ఒకరిచేతులలో పడిపోరాదు. ఇప్పటి ఆయవ్యయపట్టి "ప్రభుత్వమును జరుపు ఆయవ్యయపట్టి" యని పిలువబడినది. అబ్బాసీ ఆదాయ మనుదినము తగ్గిపోవుచున్నదిగాన వచ్చే సంవత్సరపు ఆయవ్యయపట్టి "ప్రభుత్వమును జరుపకుండచేయు ఆయవ్యయపట్టి" యగునేమో. ప్రభుత్వసోపాలన నెట్లో జరుపుకొని పోవచ్చునగాని ఇతరవిషయములను అక్రమజేయ గూడదు." డి. బి. డి. కేశవ గిరి రావుగారు తీర్మానమును బలపఱచుచు నిట్లు పన్నునిచ్చిరి. "ప్రతిసంవత్సరము విశ్వవిద్యాలయపు పరీక్షలకు వెళ్లెడి విద్యార్థుల సంఖ్య పెరిగిపోవుచున్నది. కాబట్టి పరీక్షల యందు తప్పిపోవువారి సంఖ్యను జూచి అదరిపోవుచున్నాము. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించిన యెడల, ప్రతి విద్యార్థి ఎట్లు చదువుచున్నాడో గ్రహించుటకు వీలగును. విశ్వవిద్యాలయములు విశేషముగ నుండినయెడల, విద్య విశేషముగ నుండును. చదువ నభిలషించు విద్యార్థుల కిప్పుడు కళాశాలలలో స్థలము చాలకుండుట విద్యార్థులపాలిటికి గొప్ప దురవస్థగా నున్నది."

ఏ. రంగనాథం మొదలగువారిట్లు చెప్పిరి. విద్యావిషయములలో నిప్పుడు ఆంధ్రులకును, తమిళులకును గల భేదములన్నియు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమును పెట్టగానే తొలగిపోగలవు. ఇప్పుడు ఆంధ్రజిల్లాలలో దత్తమండలములు పెల్లారు, పత్తూరు ఇతరజిల్లాలకన్న వెనుకపడియున్నది. ఇప్పుడు విశాఖపట్టణ మందొక వైద్యపాఠశాలగలదు గాని దత్తమండలపు వైద్యవిద్యార్థులంతవరకును పెట్టుట చాలవ్యయగనున్నది. కాబట్టి ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయముయొక్క కేంద్రస్థానము బళ్లారి, అనంతపురము, మదనపల్లి లేక మదరాసు పురములం దుండవలయును. ఇట్లుచేయుట కంగీకరించినయెడల, దత్తమండలముల ప్రతినిధుల మండలము ఈతీర్మానమును బలపఱచెదము."

గోపాలమినసు, సోమసుందరంపిట్టి, దేవరాజులు నాయకులముగ్గురు వారలందరు తీర్మానమును బలపఱచిరి.

గో. రా. బి. ఎ. పి. పాల్వోగారిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. "మనమదరాసు సెనేటుసభవారు సాధ్యమకమిషనువారినివేదక ననుసరించి తమతీర్మానమును మార్చుకొనిరి. ఆంధ్రుల కొక ప్రత్యేకవిశ్వవిద్యాలయము కావలయుననితీర్మానము కోరుచున్నది."

1917 వ సంవత్సరమునుండి మదరాసునా రీ విషయమందు కడుసానుభూతికలిగియుండుట అందరకు తెలిసినవిషయమే. ప్రభుత్వమువారికి వలయునంతద్రవ్య ముంటే, విశ్వవిద్యాలయము స్థాపించుట కేలాటి అభ్యంతరముండదని. పెంట్లాండు ప్రభువుగారు పోత కాసన సభలో చెప్పియుండిరి. అప్పు డీవిశ్వవిద్యాలయములవిషయమై భారతప్రభుత్వమువారలోచించుచుండిరి. ఇప్పుడు రాష్ట్రీయప్రభుత్వము లివిషయమును తీర్మానింపవలయున్నది. ఇప్పుడీతీర్మానము సాచరణలో పెట్టుటకు ప్రభుత్వమువారేమి చేయవలయునో సభ్యులలో నొకరుగాని సూచించలేదు. ఆర్థికము విశ్వవిద్యాలయము చేర్చకలసిన ప్రదేశము, సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము మున్నగు ప్రధానవిషయములను తీర్మానింపవలసి యున్నది. దీనికిగాను ఒక విచారణసంఘమును నియమింపవలసి యున్నది. ఎట్టి విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపింపవలయునో ఈతీర్మానమున దేమియు లేదు. డక్కా విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుటకు 25 లక్షలును, సావనైతిక ఖర్చు 7 లక్షలును అయ్యింది. ఇదియునుగాక పాశ్చాత్యదేశములలో భవనములు వాతలు విశ్వవిద్యాలయములకు తమ ఆస్తిని ఇచ్చినయెట్లు వాడుకలో నున్నది. ఆంధ్ర

విశ్వవిద్యాలయముయొక్క ప్రారంభ ఖర్చులకు రు 25 లక్షలు కావలయును. సావనైతిక వ్యయ మున్నకు 7 లక్షలు కావలయును. ఇది ఎట్లు మనకు దొరకగలదో కమిటీవారు సూచింపవలయును. ఇతర విషయములను గురించికూడ తీర్మానింపవలయును. ఆంధ్రనాయకుల విచారణ సంఘము నేర్పఱచి, వారిచేత ఆచరణయోగ్య మగు విధానమును తయారుచేయింపవలయును. ప్రభుత్వమువారి తేమివిధానమును తయారుచేయుటకు వీలు లేదు. మనము మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమువారి అభిప్రాయమును దెలిసికొనవలయును. మాత్రము నందరు అంగీకరించినారు."

మార్క్సనారాయణ పంతులుగారు:—నా తీర్మానమును మరలగా రంగీకరించిినారా?

అధ్యక్షులు:—మరలగా రిచ్చిన ప్రత్యుత్తరమునకు మార్క్సనారాయణ పంతులుగారు అర్థము చేసికొనవలయును.

మార్క్సనారాయణ పంతులుగారు:—నా తీర్మానమును వోటుకు పెట్టవచ్చును.

మునుస్వామినాయకుగారు అన్ని పక్షముల నాయకులను విచారణసంఘములో నియమింపవలయునని చెప్పిరి.

గా. సర్. లయనల్ దేవిప్పకగారు:—ఇప్పుడు ప్రశ్న వేయవచ్చును.

అధ్యక్షులు:—ఏమిప్రశ్న?

గా. సర్. లయనల్ దేవిప్పకగారు:—ఈ తీర్మానముమీద చర్చనీర్ణము జరుగుచున్నదిగాన చర్చను నిలుపవలయునని కోరుచున్నాను.

తీర్మానమునుపసంహరించుటకు నెలవియ్యజాలవని 1. డి. బి. డి. కేశవగిరిగారు 2. శ్రీహరీ యస్. శ్రీవాసాస్యంగారు 3. రా. బి. టి. బాలాశీరావు నాయకుగారు చెప్పిరి. మిగిలినవారందరు తీర్మానము నుపసంహరించుకొనుటకు నెల విచ్చిరి. అంతట తీర్మానము ఉపసంహరింపబడినది.

ఆంధ్రదేశములో వ్యవసాయకళాశాల, పాఠశాలలు, ప్రదర్శకపాలములను పెట్టుట.

యం. మార్క్సనారాయణపంతులుగారు తీర్మానమును ఉపసాదించిరి:—"(1) ఆంధ్రజిల్లాలలో వీలైతేవోట వ్యవసాయ కళాశాలను పెట్టుటకు (2) కామలొగ్గట్టు, అనకాపల్లి పట్టణములలో వ్యవసాయపాఠశాలను పెట్టుటకును (3) తెలుగు జిల్లాలలో ప్రదర్శకపాలము పెట్టుటకును ఏర్పాట్లు చేయవలయునని ఈ సభవారు ప్రభుత్వమువారికి శిఫారసు చేయుచున్నారు."

కోయంబుత్తూరు వ్యవసాయకళాశాలలో 1914 వ సంవత్సరములో 100 మంది విద్యార్థులు ప్రవేశము గోరిరి. 42 మంది మార్క్సము చేర్చుకొనబడిరి. 1915 వ సంవత్సరములో 202 మందిగాను 42 మంది చేర్చుకొనబడిరి. 1916 వ సంవత్సరములో 208 మందిగాను 42 మంది చేర్చుకొనబడిరి.

మనదేశములో వ్యవసాయము ముఖ్యమైనదికనుక వృత్తి వ్యవసాయదారులకు వృత్తినిద్యను నేర్పుట ప్రభుత్వమువారి ప్రధానకర్తవ్యము.

విశ్వవిద్యాలయముగా తీర్మానమును ఆమోదించిరి.

రా. బి. కూర్మా వెంకటరెడ్డినాయకుగారు డిల్లీ ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. "మా ఆంధ్రదేశమునందు ఇతరులతోనాటు నాకు గాఢాభిమానము గలదు. కోయంబుత్తూరుకళాశాలవంటి కళాశాలను పెట్టుటకు 500 యకరముల భూమి కావలయును. 5 లక్షలరూపాయలు కావలయును. కోయంబుత్తూరులోనున్నటువంటి కళాశాలభవనమునకే 10 లక్షలు కావలయును. ఉపాధ్యాయులుండిన చాలునని మార్క్సనారాయణపంతులుగారు చెప్పినారు. విద్యార్థులెన్నికలైన కళాశాల నిర్ణయము, దీనికి 5 లక్షలగును. వ్యవసాయదారు లిప్పటికే చాల పన్నును చెల్లించుచున్నారు. కొన్ని సంఘములు, సమాజములు, వృత్తులు పన్నులనే చెల్లించవు. వీరితోంటు ఇతరదేశములలో చెల్లించుచున్న పన్నులలో మనదేశములోనివారు సగము గూడ నియ్యరు."

తెలుగుదేశములో వ్యవసాయకళాశాలను స్థాపించుటకునర్ అలెగ్జాండరు కార్మ్యునోర చాలప్రయత్నము చేసిరిగాని ప్రయోజనము లేకపోయెను. వ్యవసాయదారులు కళాశాల కావలయునని అపేక్షింపలేదు. వారిపుత్రులు గోరలేదు. ప్రభుత్వోద్యోగములలో చేరగోరువారు ఈకళాశాలలలో విద్యార్థులుగా చేరుచున్నారు. 1922 ఏప్రిలు మాసములోపల అనకే సల్లిలోవ్యవసాయపాఠశాల స్థాపింపబడును. ప్రదర్శకపాలములు ఇప్పుడు కామలొగ్గట్టు, అనకాపల్లి పట్టణములందున్నవి. అవి చాలాను."

తీర్మానమును వోటుకు పెట్టగా ఓడిపోయింది.

గుంటూరులో వ్యవసాయపాఠశాలను పెట్టుట.

సి. వెంకటసుబ్బారావుగారు తీర్మానము నుపసాదించిరి.

"గుంటూరుజిల్లాకు ఒక వ్యవసాయపాఠశాలను పెట్టవలయునని ఈసభవారు ప్రభుత్వమువారికి శిఫారసు చేయుచున్నారు." యతిరాజులునాయకుగారు తీర్మానమును ఆమోదించిరి. తెలుగుజిల్లాలలో నొకపాఠశాల పెట్టబడునని గో. రా. బి. కూర్మా వెంకటరెడ్డి నాయకుగారు చెప్పినతరువాత, తీర్మానముపసంహరింపబడినది. అంతట సభ ముగిసెను.

మదరాసు శాసనసభ

ప్రశ్నితరములు.

పార్లమెంటుకావాలి.

ప్ర. సి. ఆరుజాచలమొదలిగారు:—ఈ రాజధాని యందలి ముఖ్యపదేశములలో నేయుట గలగనేయుట నేర్పు పాఠశాలలను స్థాపించెదరా?

ఉ: పార్లమెంటుకళాభివృద్ధి యావిషయమై ఆలోచించుచున్నాను. పాఠశాలలకు ననుసరించి ప్రభుత్వమువారు తగువిధముల గావించెదరు.

విశ్వవిద్యాలయములో ఉరియా ప్రాతినిధ్యము.

ప్ర: విశ్వవిద్యాలయము:—చెన్నపురి సెనేటుసభలో ఉరియా ప్రతినిధులనులేనటు నిజమా? అట్లనయిచోఉరియా ప్రతినిధులను సెనేటు సభ్యులుగ నియమించెదరా?

ఉ: సెనేటుసభలో ఉరియా ప్రతినిధులు లేరు. సెనేటు సభ్యుల నియమించు అధికారము ఛాన్సలరు తన్నది కాని ప్రభుత్వమువారి కా అధికారము లేదు.

విద్యాశాఖయందు సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము.

ప్ర: పి. సి. ఎతిరాజులునాయకు:—రాష్ట్రీయ విద్యా శాఖయందలి బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర, క్రైస్తవ, మహమ్మదీయ ఉద్యోగిగణుల సంఖ్య ఎంత; ఈ శాఖయందు బ్రాహ్మణేతరులను అధికముగ నియమించు విషయమై ప్రభుత్వమువారు రాజీందించెదరా?

ఉ: ప్రశ్నయందు కోరబడిన వివరములు క్లార్క్ రీసెవిలు లిస్టునందున్నచో ఉద్యోగములలో అన్ని సంఘములకు అన్ని కక్షలకు తగుప్రాతినిధ్య మిచ్చుటయే ప్రభుత్వము వారి విధానము.

వెరంబూరు అల్లరులు.

ప్ర: పి. కేశవపిట్టేగారు:—ఈ గుహాంకర్గారిటరు మిల్లులనమ్మె జరిగిన పిమ్మట వెరంబూరు బార్న్సెండు జరిగిన అల్లరులలో ఎంతమంది మరణించిరి. ఎన్నిగుడితెలు కాలిపోయినవి. ప్రభుత్వమువారి రీవిషయమై ఏమిచేయ తీర్మానించినారు?

ఉ: జూలై 29 వ తేదీవరకు 4 మహమ్మదీయులు, 6 హిందువులు, 1 ఆదివాసిడి గాయములు చెందుటచే జనరలు ఆసుపత్రిలో చేర్చబడిరి. మొత్తమున 425 గుడితెలు మండిపోయెను. అందు 35 మహమ్మదీయులును మరొకొన్ని హిందువులను మిగిలినవన్నియు ఆదివాసిడులను, మండిపోయిన గుడితెలువల ఎంతో నిర్ణయించుటకు వీలులేదు. ఇట్లు ఇండ్లు లేనివారికి తిరుగ ఇండ్లు కట్టించి ఇచ్చువిషయమై ప్రభుత్వమువారు రాజీందించుచున్నారు. ఇండ్లు కాలిపోయినవారికి నష్టపోహారము క్రింద కొంతభవనము ప్రభుత్వమువారు ఇవ్వవలసివచ్చినది.

సబ్బులను తయారుచేయుట.

ప్ర: తన్న మదుకోయానా హేబుగారు:—కళ్ళికోటలో సబ్బు తయారుచేయుటకు యంత్రకాల స్థాపించు ఏర్పాట్లు ఏమైవి?

ఉ: సబ్బుయంత్రకాల పెట్టుటకై భవనము కట్టుటకు ప్రభుత్వమువారు తీర్మానించిరి. ఖాళీస్థలముకూడ కొన్నారు.

విరంతు కరణాలయము.

ప్ర: అబ్దుల్ హిమాజ్ సాహేబుగారు:—చెన్నపురి లోనివిరంతు కరణాలయమునందు అన్ని సంఘముల విరంతులు చేర్చబడుచున్నారా?

ఉ: చెన్నపురిలో నినుమాపును హాస్టలు, హిందూ హాస్టలు, క్రైస్తవ హాస్టలు అని మూడుహాస్టలు లున్నవి. అందు మొదటి రెండింటిలో హిందువులు, వివాహితులు, అనావాహితులు, విరంతువులు; అందరు చేరవచ్చును. గవర్న మెంటుహాస్టలు న్యూలండ మహమ్మదీయ శ్రీలంక ప్రత్యేకముగ హాస్టలు కట్ట ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. ప్రస్తుత వివాహితులలో 51 మంది బ్రాహ్మణ విరంతువులు 5 బ్రాహ్మణేతర విరంతువులు 1 మరలను విరంతువు నున్నారు.

మేరీరాణి కళాశాల.

ప్ర: ఈ కళాశాలలో అన్ని శాఖలవారు చేరవచ్చురా? ఎంతమంది మహమ్మదీయ విద్యార్థులు లున్నారు?

ఉ: అన్ని జాతులవారు యీ కళాకాలలో చదువుకొనవచ్చును. ప్రస్తుతము మహమ్మదీయ శ్రీ లెవ్వరు యీ కళాకాలలో చదువుటలేదు.

కానవసఖ్య గ్రంథాలయము

ప్ర: సదుల్లాహుదాను సాహేబుగారు:—కానవసఖ్యల ఉపయోగార్థమై ఒక గ్రంథాలయము స్థాపించుటకై ప్రభుత్వము వా రేమి ఏర్పాటులు చేసిరి.

ఉ:—గ్రంథాలయము కట్టబడు తీర్మానింపబడినది. ఇంకాండులో 5000 రూపాయలు కేలగల ప్రదక్షములు కొనుటకుకూడ తీర్మానింపబడినది.

సెప్టెంబరు 1 వ తేది (రవ్వవార)

455. వోటర్ల లిస్టును చేతభావలలో తయారు చేయుటను గూర్చియు, మహమ్మదీయ భాగములకు లిస్టును యితర భావలలో తయారుచేయుటను గూర్చియు భానుజహదూరు మహమ్మదు సదుల్లా హుదానుసాహేబు బహదూరుగారు ప్రశ్నింపగా యూరోపియను, ఆంగ్లో ఇండియను, యూనివర్సిటీ, లాండుహోల్డరు, ప్లాంటరు, మద్రాసు పరిశ్రమ సంఘము, వర్తకసంఘము, దక్షిణముండియా పారిశ్రామిక సంఘభాగములకు వోటర్ల లిస్టు యింగ్లీషులోనున్న నాటుకొటి నగరాధర్మ సంఘమునకు అరబిక్లోనున్న, అరబిక్, తెలుగు, మళయాళం, కన్నడం జిల్లాలలో ఆయాభావలలోనున్న ప్రము రింపబడుచున్న వనియు, హిందూస్థానిభావలో ప్రత్యేకముగ ప్రచురించుట కవసరములేదనియు ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

446. భాను బహదూరు మహమ్మదుసాహేబు బహదూరుగారు మద్రాసు చిత్రకళల పాఠశాలను గూర్చి ప్రశ్నింపగా ఆ పాఠశాల పునర్నిర్మాణమును గూర్చి సలహాల వియవలసినవిగా పరిశ్రమల దైర్ఘ్యముగాచే నడుగుబడినదియు, 1919-20 శ్రీలంకత్వరమునకు ఖర్చు రు. 60322-8-1 లాయె నదియు, దైర్ఘ్యముగారవడంబడి ప్రత్యుత్తరమురానిచే కమిటీ నేర్పాటుచేయు ఆలోచనలు లేవనియు ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

447. భాను బహదూరు మహమ్మదుసాహేబు బహదూరుగారు మద్రాసు కాలేజీలలో ప్రవేశమును గూర్చి ప్రశ్నింపగా, చాలమందికి ప్రవేశము దొరకని మాట నిజమే యనియు, అందువలన చదువు మానుకొనవలసిన సంగతి యేమియు తెలియదనియు, ఇందులకు ప్రభుత్వమువా చేమియు జేయ దలపెట్ట లేదనియు ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

450. బి. మునిస్వామి నాయుడుగారు పశుచికిత్సా లయస్థాపనముల చిత్తూరులో పెరికోల్పు మాటునుగూర్చి ప్రశ్నింపగా, యీసంవత్సరములో చెంగల్పట్టు, కొడైకనాలు, మంజేరి, పాలకోల్లు, బందరు, పుట్టూరు, తిరువూరు పట్టణము లలో స్థాపించబడు ననియు, చిత్తూరులో వచ్చే సంవత్సరము స్థాపించబడు ననియు ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

451. చిత్తూరు, ఉత్తరాంధ్రాజులలో ప్రవేశము జేయుటను గూర్చి బి. మునిస్వామి నాయుడుగారు ప్రశ్నింపగా, అట్టి యాలోచనయేమియు లేదని ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

553. యస్. ముత్తమాచిక్క అచార్యుగారు విశ్వబ్రాహ్మణవిద్యార్థుల కువిరహితాగ్రామికవిద్య గూర్చి ప్రశ్నింపగా, విశ్వబ్రాహ్మణులకుగాని యే యితరజాతికిగాని వశుపాతము జూపనీయు, స్టేటుటెక్నికలస్కూలయరసిపు కేవిశ్వబ్రాహ్మణు డును దరఖాస్తు చేయలేదనియు, దరఖాస్తులవచ్చినప్పుడు అన్ని యు నొకే విధముగ భేదములేకుండ విచారించబడు ననియు ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

455. రావుసాహెబు టి. యం. నరసింహాచార్యుగారు ప్రాధ్యటాంధ్రా నీటివనతినిగూర్చి ప్రశ్నింపగా, ప్రభుత్వమువారు రంధూరు 17 వేల రూపాయల గ్రాంటును పట్టణవిస్తారమున కిచ్చియుండినదియు, వారికి బుణముదీసికొని పూర్తిజేయవచ్చు ననియు, నీటివనతిగూర్చి విచారణ జరుగుచున్నదనియు, స్వాని టిరీ యింబసీరుగారు ఆవిషయమై శీఘ్రముగ దెలుపగోరండి యనియు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

457. రావుసాహెబు టి. యం. నరసింహాచార్యు గారు లోకజులకు మ్యునిసిపల సెకండరీ స్కూలు మార్పులను, రాష్ట్రీయముగ మార్పుటను గూర్చి ప్రశ్నింపగా యెల్లమెంటరీ స్కూల్లోవర్తకు 4 రూపాయల అల్లవెన్న నిచ్చుటనుగూర్చి ఆలోచించుచున్నారనియు, రాష్ట్రీయముగ జేయు నాలోచన యిప్పుడు లేదనియు ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

458. రావు బహదూరు సి. వి. యస్. నరసింహారాజు గారు విశాఖపట్నం పెండికలస్కూలును కాలేజీ మార్పుట యెంతలో నున్నదని ప్రశ్నింపగా, అవిషయమై స్పష్టము జనరలు గారి సలహాకై యెదురుమాచుచున్నారని ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

471. కే. ప్రభాకరకర్త రంధూరు రాజధానిలోని సంస్కృతకళాశాలనుగూర్చి ప్రశ్నింపగా, రాజధానిలో 12 కాలేజీలును, 71 స్కూలులు ప్రభుత్వసహాయము పొందునవి యున్నవనియు, కాలేజీలకు 12690 రూపాయలును, స్కూల్లకు, 11610 రూపాయలును టీచింగ్ గ్రాంటు నిచ్చుచున్నారనియు, మహమ్మదీయులను, క్రైస్తీయనులను చేర్చుకొనబడుచున్నారనియు, వారికి ప్రత్యేకయోర్నాటు లేవనియు, కాలేజీలలో 32 స్కూలులపేర్లును, స్కూల్లలో 72 న్ను ఉన్నవనియు, వీటి సెక్యులరేషను ఆలోచనలేదనియు, సంస్కృతవాఙ్మయపుస్తకము లేకున్నను, సంస్కృతవాఙ్మయము బోధజేయుచుండు ననియు ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

473. రామనాథు రాజాగారు స్పర్శనుజనరలు పర్వనలు అసిస్టెంటును గూర్చి ప్రశ్నింపగా, ప్రైవేటు ప్రాక్టీసు చేయుటకు వీలులేదనియు, రాయపేట హాస్పిటలు స్పర్శనుగాను, వెర్ననలు అసిస్టెంటుగా నొక్కచేయుండుటకు సరియైనవారెవరునో లేవోపుటచే అట్లు చేయవలసివచ్చినదియు, సరియైన ఆఫీసు దొరకినపుడు వెర్ననలు అసిస్టెంటు నియమింపబడుననియు ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

474. రామనాథు రాజాగారి సబు అసిస్టెంటు స్పర్శనులను యేజెన్సీ ట్రయినింగుకు పంపుటను గూర్చి ప్రశ్నింపగా, కమిషనరుగారు అట్లు పంపవద్దని యేమియు తెలుపలేదనియు, సబు అసిస్టెంటు స్పర్శను లేమియు, యేజెన్సీ భూములకు పంపవద్దని కొరియుండ లేదనియు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

475. యం. సి. రాజాగారు విద్యాశాఖలోనున్న యిండియను యూనివర్సిటీల రేడిగ్రాడ్యుయేట్లనుగూర్చి ప్రశ్నింపగా, లిస్టు ఈయబడినది. మద్రాసు ట్రైనింగ్ కేసు గవర్నరు మెంటు గరల్సు సెకండరీస్కూలులోని శ్రీప్రభుభద్రుల సంఖ్యను అడుగగా, ఆర్థులన్నారనియు, అందు ఇద్దరు బ్రాహ్మణులు, ముగ్గురు యిండియను క్రైస్తీయనులు, ఒక్కరు ఆంగ్లోయిండియ ననియు ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

478. రావుసాహెబు యం. రామారావుగారు మద్రాసు కన్నాను పత్రిని గూర్చి ప్రశ్నింపగా, భాగ్యవంతులగు నిరుద్యోగులు మందు చేయించుకొని పోవుటకు రాగాడదనియు, భాగవంతులనగా సంవత్సరమునకు 1200 రూపాయలు వచ్చువారనియు, ఈవట్టును మద్రాసులోను ఇతరచోట్లనుగూడ స్టేటుహాస్పిటలులలో ఆచరణలో నున్నదనియు ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

483. రావుసాహెబు యం. రామారావుగారు ఓరియంటలు వ్రాతప్రతుల కొని కూర్చుట్టునుగూర్చి ప్రశ్నింపగా దానికై వేసిన 27,978 రూపాయలఖర్చువివరముల దెలిపి, ప్రెసి డెన్సీకాలేజీలో నల్లరువిద్యార్థుల అన్నారనియు, పండితునకు పని ఒకగంట యనియు, విద్యార్థులెక్కువయిన్నపుడు ప్రెసి డెన్సీకాలేజీలోను, క్రీస్తు మేరీకాలేజీలోను, కన్నడం బి. యే. అన్ని బ్రాంచీలకున్న పెట్టబడు ననియు, క్రీస్తుమేరీకాలలో కన్నడపండితునకు వారమునకు నాలుగు గంటలుపనియుండుటచే నెప్పుడును పండితుడండుట అవసరము లేదనియు ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

486. రావుసాహెబు యం. రామారావుగారు రాయపురం పెండికలస్కూలునుగురించి ప్రశ్నింపగా, అనుభవముగల ఉపాధ్యాయులే నియమింపబడినదియు, ప్రస్తుతమున్న లెక్చరరులు సమర్థతగలవారనియు, అనవసరముగ మార్పులు చేయరనియు, సబ్ అసిస్టెంటుస్పర్శనులను లెక్చరరులగు నియమింప లేదనియు, వివి అసిస్టెంటు స్పర్శను లేనియెందునబడినదియు, సబ్ అసిస్టెంటు స్పర్శనులు అసిస్టెంటు లెక్చరరులగు, డిమాన్స్టిట్యుగను నియమింపబడుచున్నారనియు ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

497. ఏ. రంగనాథమొదల్యారుగారు ఆదోనిపంచాయితీకోర్టు యెన్నికలగుగూర్చి ప్రశ్నింపగా ఆకోర్టు ఆదోనిగారిను మునుకు మాత్రమే యనియు, ఎన్నికలమార్పునవసరములేదనియు ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

510. రావుసాహెబు ఏ. రామయ్యపుంజాగారు మద్యపానసేద్యోధ్యమములను ఆపార్మీ కాంట్రాప్టులై సెన్సుల గూర్చి ప్రశ్నింపగా, కొందరు కాంట్రాప్టుదారులు నష్టమువచ్చె ననివాసికొనగా రెవిన్యూబోర్డువారికి పంపబడినదియు, కష్టము గనున్నమాదువోట్ల కొంతతగ్గింపబడినదియు, మరికొన్ని విచారణలోనున్నవనియు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

516. కే. సదాశివభట్టుగారు ప్రజలలో విద్యావ్యాప్త కము నుంచుట కొకకమిటీ నేర్పాటుజేయువని ప్రశ్నింపగా, యెద్యుకేవనలు కాన్సిలరులు పనిజేయుననియు, కమిటీ నియోగింప నావశ్యకత గాన్పించదనియు ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

519. కే. సదాశివ భట్టుగారు, శనివారము, మనసము కోర్టులకు గూడ సెలవుకోజుగ జేసెదరా యని ప్రశ్నింపగా అట్లు చేయుటకు కారణమేమియు గాన్పించుటలేదని ప్రభుత్వ మువారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

523. సయ్యదు యబ్రహీం రావుట్టూరుగారు గ్రాంట్లై మెన తీసివేసిరా యనియు, భారతవిద్యార్థులకు బిటిషు విశ్వ విద్యాలయములలో స్థానముల గూర్చియు ప్రశ్నింపగా గ్రాంట్లైమెయి తీసివేయలేదనియు, బిటిషు యూనివర్సిటీలలో స్థలములేక దరఖాస్తులు పంపుట లేదనియు, దీనివిషయమై విచారించుట కొకకమిటీ నియోగింపబడినదియు ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

527. కే. శరభాచిగారు సబ్ అసిస్టెంటు యిన సెక్టర్లనుగూర్చి ప్రశ్నింపగా సబ్ అసిస్టెంటు టెక్స్టప్రాక్టీసెన అండరు గ్రాడ్యుయేడ్సంగతిగూడ ఆలోచింపబడుననియు, సూపర్వైజరులను, తీసివేయుట ఆలోచనలలో నున్నదనియు ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

529. శ్రీమాత కళిఘావ.కె.రెడ్డి మహాకయలు వారికల సెకండరీస్కూల్లోను యి నసింకను స్థాపించబడు నా యని ప్రశ్నింపగా, మధురబరంపురం కర్నూలు సెంటర్లలో పెట్టబడుననియు, ఫలానప్పదేవి చెప్పటకు వీలులేదనియు, రాటుములపెట్టు ఆలోచన లేదనియు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

542. ఏ. నుబ్బరాయుడు నాయుడుగారు గోదావరీ నదిలో నీరుతక్కువను గూర్చి ప్రశ్నింపగా, నీరుతక్కువమాట నిజమేయనియు రిజిస్ట్రాయిర్లను కట్టించుట కొకకమిటీ నేర్పాటు చేయు మాట లేదనియు ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

544. ఏ. నుబ్బరాయుడు నాయుడుగారు నివృత్తుల జేయుటకు ఘాస్పరనుగూడ తయారుచేయుమార్గము నాలో చించుచున్నారాని ప్రశ్నింపగా, ఈ విషయమై ప్రభుత్వము వారాలోచించుచు నే యున్నారని ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

559. ఏ. తంగశేలునాయకరుగారు ప్రభుత్వ వారికా పాఠశాలలలో నూలువడుటకు నేతను ప్రవేశపెట్టుటను గూర్చి ప్రశ్నింపగా అవిషయమై కావలసినవోట్ల ప్రవేశపెట్టుటకు ప్రభుత్వమువారాలోచించు చున్నారని ప్రత్యుత్తరమియ్యబడినది.

569. రావుసాహెబు సి. వెంకటరంగారాజుగారు కర్నూలు కడప కాలననుగూర్చి ప్రశ్నింపగా, చేపాడు, పెయిదు కూరు, ఉక్తాయపల్లిప్రాజెక్టులు అంగీకరించబడినవియు, కాలనను వెడల్పుజేసి మిట్టకొండలదాక నీళ్లను దెప్పించి వెల్గోడు ప్రాజెక్టును కట్టించుట ఆలోచనలో నున్నదని ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

514. సి. వెంకటసుబ్బారావుగారు తెనాలితాలూకా అంగలకుదురు వాసులు, అంగలకుదురులో రైల్వేస్టేషనును పెట్టువని యేమైన మహజరుపంపిరాయని ప్రశ్నింపగా అట్టిజేమియు కాన్పించుటలేదని ప్రత్యుత్తర మియ్యబడినది.

కేవలపత్రికగారు తెలుపుచుంగతి.
మామూలుగా కానవసఖ్యలో జరుగవలసినవిని మాన్పించి, చెన్నపురిలోని అల్లంల విషయమై చచ్చానవలసినదని నేడు తీర్మానము ప్రతిపాదించదలచిన కేవలపత్రికా క్రిందిసంగతులను ప్రకటించిరి: అల్లంలను కాంధింపజేయుటకై సర్ త్యాగరాయ చెట్టియన్న గువారు చేయుచున్న ప్రయత్నములకు ఆలంకరణలు కలగకుండ నుండుటకై నేను 20 వ స్టాండింగు ఆర్డరు ప్రకారము తీర్మానమును ప్రవేశపెట్టదలచలేదు. సర్ త్యాగరాయచెట్టిగారి దగ్గర నుండి క్రింది ఉత్తరము వచ్చెను.

చెన్నపురి, 2-9-21.

అయ్యో, అల్లంల విషయమై మీరు రేపు ఒకతీర్మానమును ప్రతిపాదించవలచిరిని తెలిసెను. అట్లుచేయుటకది తరుణముకాదు. నేనుజేయుచున్నది మీకు తెలియకపోవచ్చును. నేను, కొందరముకలిసి, శ్రీ గవర్నరుగారి కొక ఉత్తరమువ్రాసితిమి. దానినిమీకు చూపింతును. మేము అల్లంలను కాంధింపజేయుటకు యత్నించుచుంటిమని మీకు దానివలన తెలియగలదు. మీరు రేపు ప్రతిపాదించవలసినయెడల చాల జాప్రత్యగ మాటలాడవలయును. ఇతరులు ఇష్టము వచ్చినట్లు మాటలాడినయెడల చిక్కులెక్కువ కావచ్చును. కాంతముగ పనిచేసినచో చాల కార్యకారి కాగలము. అసందర్భపు సంగతులు మాటలాడినయెడల నేను చేయుచున్నది మానివేయవలసవచ్చును. నేను జేయవలసినది చేయలేకపోదును. కలెగఫలప పోవును.

సి. త్యాగరాయచెట్టి.

లక్ష్యము (బాహ్యకార్య) గాను నిత్యకార్యము గూర్చి కల
క్షేపము చేయుదురు.

సుగుణవిలాస సభ:—ఈ సభవారు బళ్లారి కృష్ణమా
చార్య గారిచే తెలుగున రచించబడిన ప్రమాణనాటకమును 5 వ
తేదీ సోమవారం సాయంకాలము 5-30 గంటలకు విజ్ఞోరియా
పురమందిరమున ప్రదర్శించెదరు.

తిరువల్లిక్కేణి సంగీతసభ:—ఈ సభవారి యజ
మాన్యమున సోమవారం 5 వ తేదీ సాయంకాలము విజయనగరం
చాస్త్రపులగు వెంకటరమణదాసుగారు వీణాపాట కచ్చేరి
జరిపెదరు.

తెంపరెన్నులీగు:—పై సమితి 31 వ సాంవత్సరిక
సమావేశము 5 వ తేదీ సోమవారం సాయంకాలము 2. యం.
సి. ఎ. భవనమునందు జరుగును. శివరండు జి. యాఫ్. మాక్స్
రేణుగారు, లక్ష్మీనరసుగారు ఉపన్యసించెదరు. రావుబహదరు
ఎ. యస్. కృష్ణారావుగారు రధ్యక్షత వహించెదరు.

శ్రీ సంగీతశాల:—ఈ నెల 4 వ తేదీ ఆదివారము
నాడు సాయంకాలము 4-15 గంటలకు జాట్టిపున అర్రీనియ
ను పిళ్ళై. ఎం. వి. ఏ. గోక్షేపాలిలో జరుగు గానసభలో కృష్ణ
భాగవతరు గారి (మధుర) గాత్రపాట, సభాపతి అయ్యరంగారి
(చెన్నపట్నం) ఫిడోలు, పరీక్షితు భాగవతరుగారు (మధుర) మృ
దంగము, జరుగును.

హిందీపరీక్షలు:—ఈ నెల 25 వ తేదీ రాత్రి 8 వ
మద్రాసు, నెల్లూరు, బెజినాడ, గుడివాడ, మచిలీపట్టణము,
గుంటూరు, రాజమహేంద్రవరము, కాకినాడ, బరంపురము, లెం
జాపురము, తిరుచినాపల్లి, నేలము ఈస్థానములతో హిందీపరీక్షలు
జరుగును. ఈ స్థానములలో నెచ్చట పరీక్షలుజరుగునను విషయ
మును ఆయాస్థానములలోని ప్రచారకులు తెలియజేయుదురు. ప
రీక్షలలో కూర్చుండిగోరువారు ప్రార్థనాపత్రమును పోచారరు
లకు ౧౫ వ తారీఖునకు ముందు పంపవలయును. పరీక్షకు జేత
మేమియులేదు.

శ్రీకృష్ణమందిరసభ:—చెన్నపురి పెద్దనాయునిపేట
మద్రాసు త్రిపుక్షాపిడి 97 వ నెంబరుగల శ్రీకృష్ణమందిరమున
(శ్రీజయంతి యుత్సవమున) 9 వ దినంబైన 1921 వ సం॥ నె
ప్తంబరు నెల 4 వ తేదీ, ఆదివారము సాయంత్రం 4 గంట
లకువైగా బ్రహ్మశ్రీ తిరుక్కోడికావల్ పరవారి శాస్త్రుల
వారివలన ప్రవచిత్ర కాలక్షేపము జరుపబడును. (10 వ దినం
బైన) (5-9-21) సోమవారముసాయంత్రం, 4 గంటలకువైగా
బ్రహ్మశ్రీ. లంకాపురం టి. సి. కృష్ణభాగవతులవారివలన
శ్రీరంకట్టి కల్యాణనువారోత్సవము జరుపబడును.

పిల్లవాడుకప్పిపోవుట:—నాటమాగుడు ఆదివారము
(28-8-21) సాయంత్రము అచికోనుటకని చెప్పి వెల్లి యింకక
రకు యొక్కడ నెలికెను కాన్పించలేదు. పేరుభావనారాయణ.
పదిసంకర్షణలకు ముగియుండును. చామనిచాయ, గ్రామింకు
జాట్టు, కడ్డం చెడ్డే చొక్కా తోడుగుకొని యున్నాడు.”
ఎరికై నను యెచ్చట నైనను కనబడిన తెలియపరచుట
సినిది. లేక తెలివి కొత్త పేటలో స్పెషల్ తహసీల్దారు
గారి ఆఫీసువద్దకు తీసుకురా బ్రార్థించుచున్నాను. ఇంద్ర
హారి చలపతిరావు, స్పెషల్ తహసీల్దారు ఆఫీసు కొత్త
పేట, తెనాలి.

జగ్గయ్యపేటలో ఆగస్టునెల 28 వ తేదీ ఒక గొప్పసభ
మ. రా. శ్రీ. అవధానము వెంకట్రామారావుగారి అధ్యక్షతక్రింద
జరిగినది. వీరు జనులకు విదేశవస్తుబహిష్కారమును గురించి సచ్చ
కెప్పిరి. సభలోనున్న వారందరూ గొప్పపట్టు ధరించి, అప్పుడు
వేసుకున్న విదేశబట్టలను గడుమరచుకొనుతో తమందట
తాము దహించుకూ, నిలబడుకూడా ప్రార్థించిరి. అడు
వాండ్రు చీరలు, రవికలుకుకూ విదేశవస్తువులు. జనులందరు, ప్రతి
యింటికి కొన్నిరోజులవరకు విదేశవస్తువులను విదేశవస్తు
ములను అడుగుటకు నిర్ణయించుకొనిరి.

1 వ తేదీని చిటగాంగులో గొప్పసభ జరిగినది. పవిత్రవా
రిలో చాలమంది మహమ్మదీయులు. “దౌర్జన్య మెంతమాత్రమును
కూడదు. మా పలా లకు నిజము గా పీచ్చి
పట్టినది. వారు చేసిన దౌర్జన్యము చాల విచార
కర్తవ్యము. వారిట్లు చేయుటవలన స్వరాజ్యమునకును భిలా
భతుకునుగూడ లాభములేదు. దేశీయు లందరును స్వదేశభట్టలనే
ధరించవలెను. అట్లందరును చేసినచో అక్టోబరు 1 వ తేదీనాటికి
తప్పక స్వరాజ్యము చేకూరును మహాత్ముడు నుడివెను.

ధార్వారుకేసు.
2 వ తేదీని విచారణ జరిగినది. 12 గురు సాత్యమిచ్చిరి.
న్యాయాధిపతి అల్లరి జరిగిన స్థలమునకు పోయిచూచెను.

మితవాదినభలు.
సంయుక్తరాష్ట్రములలో మితవాదులసభలు అసహాయో
ద్యమము నుకట్టుటయేగాక సంఘసేవ మున్నగు పనులచేయుచు
న్నవి. ఆయాస్థానలో నుత్సవము జరిగినపుడు గోండా మితవాది
సభ కలంటిరులు వికలాంగులకు సహాయముచేసిరి. అహారమును
నీరును అందచేసిరి. తెలియనివారికి టిక్కెట్లు కొనియిచ్చిరి.
వైద్యసహాయము చేయించిరి. అందులకు ప్రజలు సంతసించిరి.
డిప్టీ కమిషనరు వారి నభినందించెను.

ఆకాలీసంఘము ప్రకటన
నాన్కానాలలో 31 వ తేదీని కై రాసాపాబు, బాలి
లా గురుద్వారములను పట్టుకొనుటకు ఆకాలీలు ప్రయత్నించినది
యను అసమయమునకు పేటపురామండి డిప్టీ కమిషనరును
పోలీసు నూపర్నెంటును అచటికి వెళ్ళుటచే ఆప్రయత్నము విఫల
మయ్యెననియు మిలటరీ గెజెటుప్రకారము వానిన విషయ మసత్య
ము. ఆనాడు ఆయాస్థానముల నాన్కానాకు రాకవూర్వమే
నేనచట నుండిని. వారు కల్లవదంతులను విని అచటికి వచ్చిరిని
గురుద్వారాసంఘకార్యదర్శి లాహోరులో ప్రకటించెను గాని
తమకు రూఢివార్త తెలియుటవలననే అట్లు ప్రకటించితిమని
మిలటరీ గెజెటుప్రకారము వారు మాభివ్యాసమును ప్రకటించెను.

నాన్కానాకేసు
ఈకేసులో సాక్షివిచారణ ప్రారంభమైనది. ముద్దా
యాల న్యాయవాది వాదము ప్రారంభమైనది. ముద్దాయాల
పక్షమున వాదము నాలుగురోజులు పట్టునని తెలియుచున్నది.

జమీందారుప్రతికేసు.
2 వ తేదీని లాహోరులో విచారణప్రారంభమైనది.
ఫిర్యాదీల సాక్షులు సాత్యమిచ్చిరి. ముద్దాయాల లిద్దరునుగూడ
సాక్షులను నెట్టలేదు. ఏమియును వాదించలేదు.

అనంతపురంజిల్లాలో కఠినశాసనములు.
మహమ్మదు వు సాన్సను ఖాను బహదరుగారు
కత్తెరుగారు వచ్చినది మొదలు కఠినశాసనముల నుద్ద్యోగిలయ
లలో పెట్టుచున్నారు. ఆగష్టు నెలలో మద్యపాన నిరసనమును
గూర్చి పనిచేయువారి వైని మండలమునందంతులను కేసులను
చేసిరి. కదిలిలో అబ్దులు అజీజు అను వంటియును పట్టుకొనగా
డిజిటలు మేజిస్ట్రేటు 21 వ తేదీని ధర్మవరములో విడుదల
చేసెను. చాలమందిమీద కేసులుచేసిరి. తగిన సాత్యములేనందున
వానిని మరల విడుదల చేసికొను చున్నారని గట్టి కదంతులు
కలవు. తాడిపత్రిలో గ్రామములు 8 గురిమీద కేసులుచేసిరి.
అది యింకను విచారణలో నున్నది. హిందువులలో 28 గురికి తాలూకా మేజిస్ట్రేటు నోటిసులు
పంపెను. వారిలో చాలమంది మహమ్మదీయులు నెనకొండ
కాంగ్రెసుసంఘ కార్యదర్శిగల్లూరు సుబ్బారావుగారు 24 వ
తేదీని కల్లుపాటలు జరుగునపు డుపన్యసించిరి. ఉపన్యసించుగూడ
దని డిప్టీ మేజిస్ట్రేటు ఆజ్ఞాపించినను సుబ్బారావుగారు మానలేదు.
సుబ్బారావుగారి మీద కేసుచేసిరి. హిందువులలో 29 వ తేదీ
ని విచారణ జరిగినది. సుబ్బారావు గారు తుమా పక్ష
చెప్పువలెను. సుబ్బారావు గారికి ఒక నెలవిడి
క్షుడుచేసి ఆనాడు సాయంకాలము త్రెయిసులోనే బళ్లారిజయ
లుకు పంపిరి. వెంక్టనేలమంది ఆయనతోగూడ నైలుస్టేష
నుకు వెళ్లిరి. అల్లరిపిమియును జరుగలేదు. అల్లరి జరుగునేమా
నని యుద్ద్యోగులు పోలీసు దళములను రావించిరి. వెనకొండ,
ధర్మవరము మున్నగు స్టేషనులలో నేలకొలదిప్రజలు సుబ్బా
రావుగారికి స్వాగత మిచ్చిరి. పున్నమాల సురుప్పించిరి. పేర
నాత్యకవిగారు మున్నగువారు చాలమంది అనంతపురమున 9
గంటలపుడు సుబ్బారావుగారిని కలిసికొనిరి.

లో విచారణజరిగెను. 31 వ తేదీని పేరన్యాయము జరుగ
మేజిస్ట్రేటుగారిలో మాటలాడిరి. మద్యనిరసనముగూర్చి మేజి
స్ట్రేటుగారు సానుభూతిని తెలిపిరి. దౌర్జన్య
మును నిరసించిరి. ఆర్కాతి కవిగారు కర్నూలు వెళ్లిరి. కర్నూ
లులో రాష్ట్రీయ కార్యనిర్వాహకసంఘసభ జరిగినది. 2 వ తేదీకి
కవిగారు మరల హిందువులకు వెళ్లిరి. కేసు వింకొక కోర్టుకు
మార్చవలెనని ముద్దాయాల పిటిషను పెట్టిరి. ఉద్ద్యోగుల చర్యల
వలన మద్య నిరసనమునందు ప్రజలకు దీక్షప్రబలుచున్నది. మండల
మునందంతులను అధికారాన్నిగూడు గోచరించుచున్నది. గ్రామము
లో కల్లుదొంగలుదారులె చాలదుకాణములను మూసేచేసిరిని తెలి
యుచున్నది.

ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సభ.
బరంపురములో నర్తములు విస్తారముగా నుండుటచే యీ
సభలు నెప్తెంబరు నెల 24, 25, 26 తేదీలకు జరుపబడును. రాష్ట్రీ
య సభకు డాక్టరు పట్టాభిసేతారామయ్య గారును ఆంధ్రసభకు
గంపలగూడెంకుమార రాబూగారును అధ్యక్షతవహింప సంకే
రించిరి. చెందుసభలకును ప్రతినిధులకు లేటు సభకు రూపాయి
ప్రేక్షకులకు అర్ధరూపాయి బహుభాజము ఫలవారము ప్రతినిధు
లకు మాత్రమే. రోజూ రెండు రూపా
యలుపూర్తి ప్రతినిధులు ప్రక్కలుమున్నగువానిని తెచ్చుకొవ
లెను. ఎంతమందిప్రతినిధులు వచ్చునదియు 16 వ తేదీలోగామం
డలకాంగ్రెసుసంఘములు తెలుపవలెను. లేనిచో ఏర్పాటులక
భ్యంతరము కలుగునని కార్యదర్శి ప్రకటించెను.

సర్వాపురంతాలూకా కలపాటలు
దిగవల్ల, కోడేరు లింగనబోయినచెర్లగ్రామములలో
7 వ తేదీని పాటలు జరుగును. గాన సేవాప్రతులు విస్తారముగా
నాగ్రామములకు పోయియునవలయుమొనరించవలెను. చూలా
నావుమరు అలిపాకవి (పితాపురం) గారు సర్వాపురమున 2 వ
తేదీనిగంధి చాతులో స్వరాజ్యమును గూర్చి యుపన్యసించిరి.

నేతగాండ్ర సభ.
అమలాపురము రాజోలు తాలూకాల నేతగాండ్రసభ
8 వ తేదీ వుదయమున జరుగును. క్షీంకంకెట్టి మల్లికార్జునుడు
(కాకినాడ) గారి నధ్యక్షత వహింప గోరిరి.

ప్రాధెనరు కోడి రామమూర్తిగారు.
ప్రాధెనరుగారు శ్రీనగరులో దిగుసరికి వారి ఆద్యుత్తర
దర్శనాకాలమునుగూర్చి నియుండుటచే ఆత్మర్యముగ్గుమాను
లైన శ్రీనగరపురవాసులు వేలకొలదిగా అమరకాడలుకు పోవు
మార్గమున చెండుప్రక్కలను నిలిచియుండిరి. ప్రాధెనరుగా
రలంకృతమగు బండి ఎల్లరకును కనబడునట్లు బండిని పెల్లగా
నడపించగా ప్రజల ఆనంద మ పరిమితమై వారి జయ
జయధ్వనులు మిన్నుముట్టెను. వారు ప్రదగ్గనమునకై ఎదురుమా
చుచున్నారు. భారతప్రముఖులలో ప్రాధెనరుగా రొక్కరని
ఎల్లరును కొనియాడిరి.

కఠినశాసనసంఘము
నివేదికమువైని 2 వ తేదీని సంతకములు జరిగినది. కఠిన
శాసనముల నన్నిటిని రద్దుచేయవలయు ననియే వారందరు నేక
గ్రీవముగ తెలిపిరి.

పాలికెల విదేశకాఖలు
ఇండియా ప్రభుత్వమువారి రాజకీయవిదేశకాఖలులో హె
చ్చుమంది భారతీయులను నియమించుటకు యిండియా మంత్రి
గారంగీకరించిరి. ప్రస్తుతము నవాబు ఖానుబహదరు సర్ మీద
పచ్చుపాకే. సి. వి. ఇ. వి. ఎస్. ఓ. ఖానుబహదరు మీరువర
బతుఖాను, ఖానుబహదరు హమీదుల్లాఖాను, ఖానుబహదరు
సదుల్లాఖానుగార్లను 192 లో నియమించెదరు.

సి. ఎఫ్. ఆంధ్రాసుగారు.
వీరిపుడు వెంటనే తూర్పు ఆఫ్రికాకు వెళ్ళుచున్నాడు.
ఫిజీకి పిమ్మట కెల్లెదరు.

హోలందుగారి రాజీనామా.
సర్ థామసు హోలండు, కే. సి. ఎస్. వి. కే. సి. వి. ఇ,
గారి రాజీనామాను యిండియా మంత్రిగారి సూచనవైని గారి
చక్రవర్తిగా రామోదించిరి.

తిరువాన్కూరు పాశా
కీరములు కర్ణిం
గుగా ఆలోచించి
తుమాపణ
చెదనని ప్రతి
సాయంకాలము
సువారు తిరువనంతపురము.

అంతే కాక వాడలో పురమంధిర మైదానమున బహుజనసమావేశముగల బహిరంగగర్భ వృత్తులూరి సీతారామస్వామిగారు సభాపతిగ నుండగ జరుపబడెను. ప్రారంభమున గ్రంథకర్తల ముఖతా విగ్రహ కీర్తనాపాఠమున వహసభకు ఒక గ్రంథకర్తయగు పూడిపెద్ది కాకేవిశ్వనాథకాశ్రియగారు రాగవహనతో మాధుర్యము నొకవైపున తెలియచుచు మఱియొకవైపున దేశదేశ్యమునకు ఆశుధార లాలికింపజేయుచు తమ "స్వరాజ్య గీతామృతమును" సంపూర్ణముగ వివరించిరి. గవర్న మెంటు వారు ఉపసంపుచున్న రాజద్రోహము యీ పద్యములందుగాని "దండాల, దండాల భారతమాత" యను పాటయందుగాని ఏమైన సన్నదేమో యని విమర్శనల వనస్సులతో సభ్యులు వినిరి. తుదకు సామ్యముగ నందఱుగల్గిన యభిప్రాయము యోచింపగా నిది ఉద్యమప్రచారకులు చెప్పెడి ఉపన్యాసములకుగాని గాంధీజీ హత్యని యాద్యములు బోధనలకుగాని కాంగ్రెసు జిల్లాలకుగాని ధ్యేయముగగాని విరుద్ధములుగను భిన్నములుగనున్నట్లు తోచెడిది. ఉపన్యాసములకును ప్రతికలంధలి వ్యాసములకును కొంత తక్కువగనున్నట్లే భావించబడెను. పిమ్మట శ్రీబలుసు సాంబమూర్తిగారు మాషిరాల అల్లరులగురించి నూచింపుచు మననందలమునందు ప్రభుత్వము వారిపట్ల కష్టములు చంపుటలు వచ్చినప్పటికి అతికాంతచిత్తులుగ నందుటయును, తుపాకులతో గాల్గినను పిడిదనమును బోనాడి ధైర్యవైఖ్యముతో గలుగబడి అత్యసహనగుణము గా వింపబడెనని యుభోధించిరి. పిమ్మట 504 సెక్షను ప్రకారము బంధింపబడినట్టి శ్రీపతి వెంకయ్యగారి కథనును, "స్వరాజ్య గీతామృతమును" గురించి చేసిన విచారణసందర్భములును, గస్తీయోగ యాపనమును మొదలుగాగల విషయములు విపులముగ జెప్పి. గస్తీచేసి ఆక్రమపు టుత్తరపుట నుట్టంబుందుటకు సిద్ధపడిన వారిచేత సంరక్షముల జేయించుకొనిరి.

శ్రీపతి వెంకయ్యగారిపై శ్రేరము.
శ్రీపతి వెంకయ్యగారిది పితాపురము. వీరు పాదాటలగ్గులు. లోగడ అబ్బూరి పాటదారుడు. త్రాగుడు అభ్యసముగలవాడు. గాంధీగారి బోధన ప్రారంభించినప్పటినుండియు త్రాగుడు మానివేసిరి. కాంగ్రెసు ప్రచారకుడుగ నున్నారు. వెంకయ్యగారు పితాపురములో నొక పాటదారుని ఎందుకు అబ్బూరిపాటల పాడుతావు. నవ్వుమురాదా, రయితులు చెల్లు యివ్వరై. ఏమిచేస్తావు అని డిగినారట. ఈసందర్భములో తిట్టినట్లు పాటదారుడు చార్జి పెట్టెను. తీర్పులేదు. అని వెంకయ్యగారు చెప్పతారు. ఇంతవరకు 144, 107 యిట్ట సెక్షనులు ప్రయోగింపబడెని యిట్టడు యితర సెక్షనుల వర్తింపజేయుచు న్నారు. 513 వంటి స్వల్పసెక్షన్ పెట్టివెంకయ్యగారిని జామీనులేని అరెస్టుచేయించిరి.

విచిత్రము.
ముగ్గురు కాన్స్టేబుల్లు వెంకయ్యగారిని చెజసాలగృహమునకు తీసికొనివచ్చినారట. నుమారు రాత్రి 10 గంటలయినదట. అంధకారము. అప్పుడు వెంకయ్యగారిని కోట్టులో పెట్టి నారు. కానిస్టేబుల్లుకూడ డ్రైవమహిమ యేమో కాని అందులో సిల్పియండుటయు కలుపుకేసే నరికి దానంతట అనే తాళముదిగిండుకొని పోవుటయు తటస్థించినదట. వారెంత ఆరచినను తెల్లవారిన తరువాతగాని తాళము ఎవరును తీయలేదట. రాత్రియంతయు వ్యాయాసభరితమును గాంధీ మహాత్ముడు అవతారపురుషుడనియు తత్సంబంధపు గాలతేమము నాటి రాత్రిచేసినరట. మఱువారు కోర్టులో ఫిర్యాది సాక్ష్యము అయినది. నిజము చెప్పేవాడనేగాని వెంకయ్యగారు పిదగ్గను పెట్టి వాదించినట్లునట. జిల్లాకాంగ్రెసు కార్యదర్శి బుజుగు సాంబమూర్తిగారు 2 గంటలకు రైలుమీద వచ్చుచున్నారనియు తాను వివిధముగా చెజసాలకు బోవలసియున్నదియు వారిపట్ల తెలిసికొనవలసి యున్నదనియు వెంకయ్యగారు చెప్పిరట. జామీనుమీద విడుదల చేసెదమని మేజిస్ట్రేటు పలికెనట. జామీనుకూడయ్యునంపె గునాపాతో భూచీకత్తు పు

నిన్న ఉదయమున 8 గంటలకు గంట ప్రభముగర్భ కూలిచాండ్రకు వారు తిరువత్రాపుగారును మండపాక రంగయ్య వాయుడుగారును మధ్యపాసనిషేధమునుగురించి ఉపన్యసించిరి. పట్టణములోని పాటదారుల తరపువున నొకరువచ్చి దుకాణములవద్ద గస్తీయోగవృత్తును బుర్ర తెగిరిపోవుననియు ఆ సామీప్యమునకు రానివ్వమని నాయుడుగారికి కరురువచ్చినదట. తామందఱుగూడ మధ్యపాసమును యాపుమాపుటకు ప్రాణము లర్పించుటకు సంకల్పముగా నున్నామనియు అంతవరకు రానక్కరలేకుండ తనరక్తమును చిమ్మించి, రక్తపాతము చూచి కొమ్మకొనివెల్లి మత్తుచుండు త్రాగుటకంటె యిక్కడ నుండగ నే ఆవిధముగ జేసే ఆరక్తము త్రాగుట గుంచినయొక పెద్దలనందఱును కష్టములపాలు చేయవలసియు నుపన్యసించుచుండ నొకముఖిమేష్ట్రీ లేచి "త్రాగుడువలన నవ్వుములు బోధపడినవి. ఇంతవరకే కొందరు మానివేసిరి. ముమారు 67 కూలీమేస్తులొన్నారు. ఒక్కొక్క మేష్ట్రీకింద 12 గురు మొదలు 50 వుండవరకు కూలీలుండురు. మొదట, మేష్ట్రీలందరు త్రాగుమని ప్రమాణముచేసి సంతకములుచేస్తే వారికి లాభుడిన కూలీలకూడ మానివేయుదురు. అందుచేత ఆవిధము చేయకలెనని యనెను. అంతట సాంబమూర్తిగారు లేచి అయభిప్రాయమునకు కూలీలకు మోదమువదనీ అక్కడనున్న ప్రతిమేష్ట్రీ గ్రహించినది లేనిది ప్రశ్నింపుచు 88 గురు మేస్తులచేత సంతకములు చేయించిరి. ఇతరులచేతగూడ సంతకము చేయించెదరు. త్రాగుడును మాన్పుటను గురించి తాలూకాల గ్రామము లన్నిటియందును తగు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి.

అబ్బూరిపాటలు.
కల్లుకుకాళపు పాటలు జిల్లాలో జరిగినవి. అందు గవర్న మెంటు ఉద్యోగస్థుల తొందరపాటు, పాటింపలేక పోవుటయు ఎల్లంకు దెలిసినవిషయమే. ఇప్పుడు వారు ఏగ్రామమున కాగ్రామమునందు రహస్యపుపాటలు పెట్టి దుకాణములుపొడిపజేయుచున్నారు. ఇందు వారియధికారవిజయము ఎంతయందునో నుందు వ్రాయబడును.

కృష్ణామండలసభ
కృష్ణామండలసభను కొందరు కొవ్వూరునం దంతరింప జేయదలచినను, కొదాచి శివరామకృష్ణరావుగారు తమ ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులతోపన్యాసమున నుడివిన మేరకు కృష్ణసంగమ మగుచోటును గలిగిన దివితాలూకాయం దంతరింప జేయుటెంతయు సముచితముగనున్నది. కృష్ణజేత తనశృంఖములను బంధించుకొని, నెదకశ్శేపల్లివద్ద సాధారణముగ ప్రతియేటను తనవభజాపుచుండును. అట్టి ప్రదేశముననే ఈసభకుగూడ స్వతంత్ర స్వరూపము ప్రారంభమగుట కీర్తిపదగియున్నది. ఈసభ నిరుడు నెదకశ్శేపల్లిలో జరుగుచున్న ప్రతి హిందూకుమిటి రిపోర్టు బయల్పడెటయు సహాయనిరాకరణ తీర్మానము ప్రథమముగా చింపబడుటయు తటస్థించినది. అప్పుటి నుండియు యుద్యమము దినాదినాభివృద్ధి గాంచుచున్నది. కృష్ణామండలసభ సాతకర్మధర్మలనుగాక నూతన పద్ధతులను సమంపలసియున్నది. నిరాకరణవాదులు గుంటూరు మండలసభను గోదావరి మండలసభను ఇదివరకే ఈసాలున జరిపియుండిరి. కృష్ణామండలసభను ప్రారంభించిన దాది యంతవరకు నేలెడ్డు లేకుండ ప్రతియేటను జరుపుచు వచ్చితిమి. ఈసాలుసభను బెజవాడవా రాహ్మనించి యుండిరి. ఇంతవరకు సభను జరుపు ప్రయత్నములు పొడగట్టవు. తక్కిన జిల్లాలవారికి మండలసభ అవసరముకాగా కృష్ణాపారికి అవసరము లేదా? అయితే కృష్ణా జిల్లా ప్రస్తుతము 8 కాంగ్రెసు జిల్లాలయినవిగదా? దేనికి దానికి సభ లుండవలెనా అన్నియు కలిసి ఒక కృష్ణామండల సభను జరిపిన చాలునా? యోచింపదగియున్నది. ఏదియెట్లున్నను కృష్ణా మండలసభ మేరు అంతరింపకుండ ఈసాలున ఎచ్చటనేని త్వరితముగా జరిగిన బాగుండునని మనవిచేయుచున్నాను. (మండలాభిమాని)

కోల్లా మండ్లి కరములు	అర్బిగో 24 గంటలలో	అర్బిగో 24 గంటలలో	అర్బిగో 24 గంటలలో	అర్బిగో 24 గంటలలో	అర్బిగో 24 గంటలలో
గోపాలపురం	80.8	78.1	0.82	16.85	24.41
నికాఖపట్టణము	79.7	76.5	1.07	11.54	18.41
కాకినాడ	79.0	75.0	0.14	28.88	8.65
బందరు	85.2	74.5	0.50	24.80	20.00
గుంటూరు	86.6	74.5	0.20	18.80	18.81
వెల్లూరు	93.8	77.2	...	9.52	2.85
మద్రాసు	90.3	77.7	0.02	18.76	12.72
మోదరాబాదు	82.5	72.5	0.08	18.91	20.89
అనంతపురము	81.8	74.1	...	8.70	10.88
బల్లారి	91.8	74.2	...	5.11	9.21
కర్నూలు	9.00	74.5	...	11.85	15.48
కడప	92.8	72.8	...	21.59	14.14
చెంగుళూరు	71.5	65.8	0.84	21.69	18.74
కోయంబత్తూరు	19.5	70.4	0.08	8.25	8.27
కల్లూరు	88.0	76.4	...	8.29	17.86
శీలము	82.9	71.6	0.02	88.05	0.80

సర్కారులలో వాయుభారము కొద్దిగా తగ్గి తక్కిన చోట్ల కొద్దిగా హెచ్చెను. అన్ని చోట్లను అదితక్కువను సర్కారులలో వేడి ఒక హెచ్చునగు తగ్గెను. కర్నాటకములో నొక హెచ్చునగు తక్కినచోట్ల కొంచెముగను హెచ్చెను. పశ్చిమగ్రంథమండలములు, కోరమాండల తీరము, దక్షిణాదితీరము మధ్యమార్గము మామూలుగనున్నది. దక్కనులో కొంచె మెక్కువ. సర్కారులలో చాలతక్కువ. తక్కినచోట్ల కొంచెము తక్కువ. సర్కారులలో ఈజిప్తీ చాలతక్కువగను, తక్కిన చోట్ల కొంచెము తక్కువగనున్నది. సర్కారులు మలబారు లలో రాత్రివేడిపాడతక్కువ. తక్కినచోట్ల కొద్దిగ యెక్కువ. వాయువు నందు లేదు. దక్కనులో తక్కువగను, తక్కిన చోట్ల కొంచెము యెక్కువగ నున్నది. కర్ణాటకములో నెక్కడోకొన్ని చోట్లతక్కు తక్కినచోట్లముప్పు దిట్టముగ నున్నది. పడమటను సర్కారులలోను మైసూరులోను సర్వత్రవర్షించెను. మర్కరా 8. 14, లోరాపుట్ట 2. 40, మంగుళూరు 2. 25, కార్వూరు 1. 10 నికాఖపట్టణము 107 అంగుళములవర్షము పడెను.

అభాతములో తలయెత్తిన తుపాను పడమటకు తిరిగెను. ఉత్తరమున వర్షముపడకయ్యెను.

ఎస్. ఆర్. యు. సప్తూరు.
వాతావరణ కాశ్త్రిజ్ఞాను.
శుద్ధస్వరేఖింకః— ఈ నెల 15వ తేదీ సోమవారము మొదలుకొని ప్రతిసోమవారము వాడును గుడినాడతాలూకా కవుకరము గ్రామములో శుద్ధస్వరేఖి సంక జరుగును.

విలేఖరులకు సూచన
వే. నా. శ. రా. ఆ. న. సు. కృ. క. రా. టి. ఆం. క. శిం. పి. వి. ఆర్. సి. వి. రం. గూ. న. భు. న. మ. ధృ. దం. శో. లో. నూ. కో. క్యా. బం. పి. చే. వెం. రా. వెం. చ. చిం. రా. చె. వెం. నూ. మం. సు. మా. రా. నూ. న. ఆ. రా. కొ. వెం. ల. మ. హై. వి. యల్. న. కైరేపు వాస్తవ్యుడు. మ. జ. రా. వేం. ఆర్. శ్రీ. వి. వెం. మ. పా. గ్రం. కృ. పో. న. ఆ. ర. ఖాన్. మా. వెం. మా. హ. జ. వెం. చ. ఆ. దే. సు. పా. సు. చా. వి. యు. రా. టి. మ. హు. క. వి. శ్రీ. పా. ల. న. వ. పి. వెం. రా. క. వెం. మె. స. వా. వెం. ర. వై. రా. టి. యన్. ఉ. గో. రా. బం. మా. గు. రా. బా. ప. పిం. వెం. సు. బా. వెం. దం. శో. టి. వెం. ఆర్. వా. ఆ. వెం. దు. రా. పి. న. మ. న. ఎ. వేం. నా. దా. ఆ. యి. నూ. ఎక్. శ. నూ. రా. కొ. వి. పం. వెం. బో. శో. ఆ. బా. ఎ. వేం. నా. ఏ. కే. ము. చా. రా. బ్ర. మ. రా. కొ. జో. ఉ. నే. ప్యా. పా. చు. భి. ప్రకటింపజాలము. ఆంల పి. సం.

1. "బాట బయ" ఫోటోకేమెనా, 13 ct బంగారుపాతీతో
"హెచ్చువేయ" , 14 ct ,
" " , 14 ct బంగారుపాతీతో కలది. ప్రకటనయెడి
"జేయల్" ఫోటోకేమెనా 14 కార్డర్లు బంగారుపాతీకలది. మిక్కిలి నాణ్యము.
" " గ్రాయునపుడు, గన్నులపాతీ కావలెనో, ముదుగులపాతీ కావలెనో వ్రాయవలయు
" " శోధించి చూచిన పిమ్మటనే పాతీలు ద్వారా సంపుడును. కావున, దూరమునం
" " రా హరికి కావలసిన కలకలు తెప్పించుకొనవచ్చును. కలకలువాని ఈకింది
" " ఎ. హెచ్. రావు అందు వచ్చు, తపాలాపెట్టె నెం. 99, కాకినాడ.

ఫోటోకేమెనా కలము
క. 2-10-0
2-8-0
4-12-0
7-1-0

వక్రిత స్వార్థత్యాగము

గుంటూరునుండి ఒకరిట్లు వ్రాయుచున్నారు

ఈనెల 19-వ తేదీన నేను గుంటూరుప్రెస్విటర్ డిస్ట్రిక్టుమున
 సుపుకోర్టుకు వెళ్ళియుంటిని. ప్రిదర్శ కోర్టుకు వెళ్ళుచున్నప్పుడు
 తియ్యెవరకునిజమచాడకుతూమంటడ నెయిందగాయేటు
 తూర్గుమరయితులు కొందరచటికివచ్చిరి వాదితరపు శేర
 రాజు శిలా రామయ్యపంతులుగారు ప్రతివాదితరపు కల్యాణం
 గోపాలకృష్ణయ్యపంతులుగారును ప్రిదర్శ గా నుండిరటం హాదికి
 ప్రిదర్శ గారు దావారికార్డు వారి యింటికిద్దర యిచ్చివారటం.
 ప్రతివాదిప్రిదర్శ తాను యీ వృత్తిని మానుకొంటిననిన్ని రికార్డు
 తీసుకుని వెళ్ళవలెనని వని పోస్తుకార్డువ్రాసిరటం ప్రధయిపా
 ర్టీలు ఒకేసంబంధము లేకయే వారిగ్రామవాసులు రి పంచా
 యిలిదార్డుచెప్పు తీరమానమునకు తాము బద్ధులగుదుమని
 ఒప్పుకొనిరి. ఆ సభ్యుకాలములో ప్రతివాదికీలుగారు బయట
 వచ్చి ప్రతివాదిని పిలిచి దావాసంగతులు యేమిసాక్షులు
 యెవరువచ్చినా వాఫీజుసంగతి యేమి అని అడిగిరి. దావా
 సంగతి సాక్షులసంగతి తరుకెందుకు వకాల్తుమానుకున్నామని
 మీరు నాకు కార్డువ్రాసినాడే నేనుకూడా మిమ్మును వదలు
 కుంటి మాగ్రామం వెద్రునుపులను కోరుకున్నాను. మాట్లా
 దుచున్నారనిన్ని నాకేసుతో సంబంధము తమకులేదు గనుక
 మీతో నాకు సంబంధములేదని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. అంతట
 వకీలుగారు తమపార్టీమీద కొంత అనూయపడి లోపలవెళ్లి
 అంతటితో తృప్తిసొందక దావా పిల్వనరకు వేచియుండిరి
 వీరి సమాసాతులు 4 గురు వక్రిత యేమిజరుగునో చూచుటకు
 వేచియుండిరి. కోర్టునారు సదరుదావాలోని పార్టీలను పిలి
 పింపవారంభించిరి. ఉభయదావాలు మునసపు గ రియెగుటనిల్వ
 బడిరి. సాక్షులున్నారాయని ప్రశ్నించిరి. వారు మాకుసాక్షులు
 అక్కరలేదు. ప్రిదర్శ అక్కరలేదు. మా గ్రామమువారు చెప్పే
 భర్తమీ మాకు న్యాయముఅని రికార్డు యిప్పించవలెనని వేడు
 కొనిరి. అంతలో ప్రతివాదిప్రిదర్శగారులేచి నాకు తెలియకుం
 దా రాజీవదుచున్నార తమాసాగావున్నది, మ్యాజికు చేయు
 చున్నారని న్యాయమూర్తితో చెప్పకొనెను. అందుకు వాకేమీ
 ప్రత్యుత్తరమియిలేదు. అంతలోవారికి మాట్లాడినందుకు ఫీజు
 మ్ముకుకాబోలు నాకు రాదుకాబోలునని వారిది యేమో మా
 ట్లాడుటకు పిల్వనట్టు పిలిచి వాని కద్ద రికార్డు
 లాగుకుని దగ్గర పెట్టుకొనిరి. అంతట ప్రధయిదావాలు పంచా
 యిలిదార్డు బయటకు వెళ్లి న్యాయమూర్తిగారిచ్చిన రికార్డు
 చూచి వారికి లోచిన న్యాయమును వారు తీర్మానము చేసిరి.
 ఆ సభ్యుకాలములో ప్రతివాది ప్రిదర్శగుమాస్తాగారు కొంత
 శ్రమపడి గాని యేమి ప్రయోజనము లేకపోయెను. ప్రధయ
 వాదులు తమకు వక్రితతో సంబంధము లేదు వారిని వదలు
 కుంటుమని మిమాలను న్యాయమూర్తివద్ద దాఖల్ చేసికొనిరి.
 పాపము, ప్రిదర్శ గుమాస్తాలు స్వార్థత్యాగులు నీలినికారదులు
 గనుక పార్టీలకు యెప్పుడు యేకాగితిము కావలయునన్న ప్రతి
 తమగా వ్రాసివెట్టిరి. పంచాయలిదార్డు తీర్పువ్రాసి న్యాయ
 స్థానమున వెట్టునపుడు ప్రతివాది వక్రిలుగారు లేచి రికార్డులో
 నాపేరు నోటుచేయుమని మునసబుగారితో రిక్వెస్టు చేసు
 కొనెను. అది పార్టీలకు తెలియకుండా అంగభాషలో చెప్ప
 కొనెను. వాది వక్రిలు గారు ప్రతివాది పేర తనకు
 దా వారి కార్డు లో సం బం ధ ము లేదని
 తిరిగి యింత ప్రయత్న ముచేసి శ్రమపడిన ప్రతివాదివక్రిలుగారికి
 ఫీజువస్తే సాకువస్తుందనికాబోలు యేమిమూటాడకయే పలా
 యనులైరి. వక్రితన్యాయ మిటులున్నది. ఇంకా చాలవందిపా
 ర్టీలు వచ్చియుండిరి. యెవరిని పిలిపించి మునసపుగారు విచార
 ణకు సిద్ధముగానున్నారాని అడిగినను, మాకు కోర్టువిచార
 ణ అక్కరలేదు. మా గ్రామములో ఫలానావాడు చెప్పి
 నట్లు ప్రధయిదావాలు వినుకుంటాము. రికార్డు వారికి పంపవలెనని
 వని కీవకాలు దాఖలుచేసుకునితే గాని విచారణకు గడంగు
 వారెవరు లేరయిరి. రయితులున్యాయస్థానములకువచ్చిన తమకు
 గల కష్టవృత్తులను యిప్పుడుగదా తెలుసుకొనగలిగిరి. గుం
 టూరుజిల్లాలో వంగవోలు తెనాలిలో కొందరు తమ మిగత
 కోర్టువక్రిత తాము కోర్టులకు వెళ్ళుటమీది స్వార్థత్యాగము
 చూపిరి చదునరులెరుగని విషయముకాదు- అయితే ప్రస్తుత
 స్థితిలో అయ్యో మనము ఎవరిమూటలోనిని చెడిపోతిమే తెలి
 యనిఅమానుకులైన ప్రజలు దావాలకోరకు తెచ్చిన ముల్లలు
 తిరిగి యిండ్లకు గొనిపోవుచున్నారే- ప్రస్తుత పంచాయలి
 తీర్పులు మనకు ఆకాంక్షమును గావించుచున్నవే- యీ సుఖ

ము ప్రజలకు భూర్లముగ తెలిసిన, మనము వారి బాగుకోరకు
 చదువుకొన్న యీ ప్రిదర్శవక్రిత యెందులకు వుపయోగ
 పడవలెనో తెలియకున్నదే అని. వక్రిత్రాప నిమగ్నులై
 తమలో తాము ప్రిదర్శ అందరు అనగా నేను (గాక) కోర్టుకు
 వెళ్ళుతూనే వున్నార వారెవరికి లేనిది నాకా అని ప్రజలలో
 వాడుక కలిగించి తెలియనివారిని మోహయి త్రవిస్తులను చేయు
 చున్నారు. వారు వెద్రవారి యిటులనుచున్నారు వారే వెళ్ళ
 మని దిస్కతుచేసి కోర్టుకు వెళ్ళుతూవున్నారని గుంటూరులో
 చాలామంది వెళ్ళుతూవున్నారని బాపట్లలోను కొందరు
 వెళ్ళుచున్నారని గుంటూరులోను వట్టివదంతులు కలుగ జేయు
 చున్నారు గాని దిస్కతు యెంత ప్రమాణమో న్యాయవాదు
 లకు తెలియదా! వారు చదువుకొన్న భర్తకాత్తము వారికి
 వర్తించదా! ఆదినమాట తప్పినవారిని ప్రజలు యెంత అగౌరవ
 ముగ చూచునది వారికి తెలియదా! కోర్టులకు వెళ్ళేవారు
 చేయు విమర్శ వారి మనస్సులను కలత చెందించదా! న్యాయ
 వాదు అని పేర్లు ప్రఖ్యాతి గాంచినవారి మర్యాదను వారి
 పోగొట్టుకొనిన ప్రజలు వారిని ప్రమాణులని గౌరవించెనరా!
 చదువుకున్నవాడు, అంతగొప్పవాడు, వారే సభలలో కోర్టులను
 బహిష్కరించెదవని భూరప్రమాణములు చేసి సురక్షములు
 చేసి తప్పలేదా! సామ్యువంటిన్యాయము యేది కాదు డబ్బు
 కొరకు ఎంతటి అబద్ధమునైన ఆడవచ్చునని ప్రజ లనుకొనరా!
 యిట్టి అధూరమునకు న్యాయవాదు లెప్పుడును పాల్పడక
 న్యాయాభిమానులై మెలగుదురని ప్రార్థించుచున్నాడను.
 పురవాసి.

ముఖ్య గమనింపు.
 యోగ్యతావర్తనములు. 2942
 (4) నేడ రి కలెక్టరమునకు: ది కెడుకె కురుకె కల్వ
 రి కే కాదకుమిండిని కొన్ని కేళిలో ప్ర యమ కూడ నికి,
 రోయింది. కాకికట్టముగా నుండు, యెద్దా మెడికల్ హా
 వారిచ్చి కెవరే అస్త్రామ్యుర అను కన్యక భయమ నేడ
 చుటచేత నేను ఇప్పుడు నది కన్యకలేక సాక్షులుగా
 నెన్నాను.
 రెండు కూడ, ఆర్. ఎస్. జెట్టి
 4-8-20

Big Shipme
Sofa Spring.
 Received Regularly.
 Immediate Deliveries Prices Lowest.
R. H. Vora & Co.
 Lohar Chawl Bombay.
 TELEGRAMS. "Railstores" { TELEPHONE. No. 5380.
హనుమాన్
 పోర కు న బ్బు
 హనుమాన్ గుడి
 రుక్మిణులకు వస్తువులు
 లేరియున్నది. ఇక్కడ
 బంధుకు భండ్లు, ద
 రక, గడ్డి, పాద ల
 మొదలగు, చర్మ వా
 ధులు అత్యుత్కృష్టరచుగా లొంగును, చర్మమున నమ్మదల
 మను, నువ్వును, నానెమున ఇచ్చును,
 అన్నివోట్లను క్రయమునకు దొరకును. (తెలి దిక్కు
 కూచునునా నుద్ద కాగ్రతగా గమనింతుడు.
 ఎస్. రంగనాథం శెట్టి అందు బ్రదర్స్, మదరాస్

తంత్రివిలాసము:—“క్యూరుత్” మ ద్రా సు. (3088)
 పేటంటుమందులు మూలికలు సాశ్వాత్యై ద్యవధతులకు కావలసిన కలవిధ బే వధములును తగ్గుధరలకు మావద్ద దొరకును
 కలవిధ కాడ్డీర్ అయిల్, విడ్డలకు ఉపయోగపడు ఆహారములు మొదలగునవి మావద్ద ప్రాబులో ఉన్నవి.
 వివరములకు వ్రాయుడు.

V. M. Annajee & Bros,
 Whole sale & Retail Chemists & Druggists,
 2/200, Mint Street, Madras.

మా ప్రత్యేక పు
సర్టిఫై జరులను
 వడ్డు, చెఱు, జొన్నలు,
 తుంకాయ, పొగాకు
 మొకలగు కంటలకు
 వండిం చుటకు
 ఉపయోగింపుడు.
 వ్యాజి మైన ఎరువు
 సుకయోగి చి
 మీ వంట
 లభివచ్చి క్షయము.
 చేవలపాడి యంత్రములచే
 తయారుచేయుటచేసిన
 చేల ఎలుపు
 ఎరుకల పాడి
 మొలగు బాటినికూడ
 ఉపయోగింపుడు.
 ఇతర వివరములకు భరణకు ఈ క్రింది విలాసములకు వ్రాసి తెలుపవలెను:—
ఇండియన్ ఫెరిలే సర్సు లిమిటెడ్.
 ట్రిచూరు. (మలబార్ కోస్టు)
INDIAN FERTILISERS, Limited.
TRICHUR. (Malabar Coast)
 లేక మెనరస్ మద్దూరి చలమయ్య, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా. ఎస్. డి. గొప్ప అయ్యంగురూరు,
 ద్వారక, మధురజిల్లా. పి. ఆర్. గామచ ద్రరావు, భొట్టు, నాయకల్. టి. ఆర్. గామను
 జిన్, శ్రీవేంకటరూపు, చెంగల్పట్టుజిల్లా. ఆర్. జిల్లల్కోకాచారి, తిరువారి, తుంజావూరు
 జిల్లా. టి. ఎస్. వెంకటేశ్వరయ్య, సవాసిగ్రామం, తిరువల్కేరిజిల్లా. 361

మ్యునిసిపలు
మహాసభ

8 గంటలకు బెజవాడ మ్యునిసి
ఫమెన్డి. సి. వి. నరసింహారాజు
చైర్మన్య్య. సి. ఆర్. రెడ్డి. డి. వి.
హనుమంతరావు, బాలాజీరావు నాయుడు, యతిరాజులనాయు
డు, డి. వి. ప్రకాశరావుగారు మున్నగువారును కానిటరీ డిప్టీ
కానిటరీకమిషనరులును ఈ తరగ సభిలు డిప్టీ కానిటరీ కమి
షనరును డిప్టీ కానిటరీ యింజనీరు విద్యాకాఖ డిప్టీ డైరెక్టరులు
ను వచ్చిరి. కృష్ణ, గుంటూరు, గోదావరీ, విశాఖపట్టణము జిల్లా
బోర్డులకును విజయనగరము, విశాఖపట్టణము, ఏలూరు, రాజ
మండ్రి, నరసాపట్నము, పెద్దాపురము, గుడివాడ, నర్సాపురము
బెజవాడ, సార్వజీవురము, భీమవరము, తెనాలి, నెల్లూరు, తా
లూకాబోర్డులకును విశాఖపట్టణము, ఏలూరు, నర్సారావుపేట,
పెద్దాపురము, కాకినాడ, బెజవాడ, రాజమండ్రి, శ్రీకాకుళము
(గంజాం), గుంటూరు, భీమునిపట్నము, పాలకొల్లు, నెల్లూరు
మ్యునిసిపాలిటీలకును ప్రతినిధులు సభకువచ్చిరి. డి. వి. హను
మంతరావుగారు స్వాగతోపన్యాసమును వదిలిరి. 50 మంది
ప్రతినిధులువచ్చిరి. అధ్యక్షుడవారికి నరసింహారాజుగారిని సూచించు
చుచు బాలాజీరావు నాయుడుగా రుపపాదించిరి. ప్రకాశ
రావు, గోపాలకృష్ణయ్యగారు ర్లనువదించిరి. అధ్యక్షునియొస
న్యాసమంతయు విషయములతో నిండియుండెను. ఉదయము
విషయ నిర్ధారక సంఘసభ్యులు 25 మంది 1-30 గంటకు సమా
వేశ మయ్యెదరు. 28 వ తేదీని 80 వేలమంది స్నానముచేసిరి.
(ఈ తిథివార్త 28 వ తేదీ ముద్ర గలిగి యుండియు ఏలూ
నేడు మాతావృష్టానముకు పంపబడెను)

హాస్పేటకాంగ్రెసు కమిటీ
గత నెల 25 మొదలు 30 వ తేదీవరకును శ్రీవేదకరాయి
స్వామిదేవాలయమున హరికథలు జరిగినవి. 1 వ తేదీని ప్రేక్ష
కులవలన 40-45 వసూలైనది. 1 వ తేదీని స్త్రీలకు మాత్రమే
హరికథ జరుగునుమిట్టకీర్తనకేసరివర్గమువారుబర్లారికివెళ్లెదరు.

అనంతపురమండల జాతీయసంఘ ఆదాయవ్యయ నిశే
దిక:- 1920-21 సం॥ మేసెల ౬ తేదీనుండి ఆగస్టు 31 తేదీవరకు
జమ వివరము:- ఆంధ్రరాష్ట్ర సంఘమువారినుండి 1020
00లకు స్వరాజ్యనిధి జిల్లాలో వసూలు 1338-14 గ్రామసంఘ
ములనుండి వసూలైనవసూలు 120. ఖర్చులపట్టెలనుండి వాచసు
జమలు 87. ఖర్చు వివరము ప్రచారకుల జీతములు ఖర్చులు
878-5-11 అఫీసుఖర్చులు, సిబ్బంది జీతములు 174-11-10
జమపట్టెలలో తగిన మనియార్డరు కమిషనులు 1-11-0 వాచసు
రాతగిన అద్వాన్సులు 110. రుటుములు, మగ్గముల ఖర్చులు
67-12-0. ఆంధ్రరాష్ట్రసంఘమునకు పంపినది 625-4-0. అచ్చు
ఖర్చులు 67-10-0. పుస్తకములు తెప్పించిఖర్చులు 28-12-0.
ట్రస్టీ ఓబలేనప్పకట్టు నిలువ 470-12-3. అధ్యక్షుని స్వాధీనం
లో నిలువ 95-14-5 వెరసిఖర్చు 2515-14-0.

S. S. L. C. Public Examination, 1922.
(3093) Group A-Telugu.
KAMSANASANAM
By M.R.Ry, K. Venkataramana Kavi, Price Rs. 0-10-0.
Apply to:-
M. V. Ramana & Co., Book-Sellers, Nellore.
M. P. Sarma, 331, Thambu Street, Madras.

మలయచందనము
గనేరియా
కృష్ణమూలము, కిరీటాకీతో తయారు
యెలమి, తెలుపు, పచ్చ, కడ మూల
విభముల నెగరొగమను మూల ప్త
కులతో తయారు. స్త్రీల తయారు
కావడలకు కూడ ఇది రాజోపకరము
తగ్గి 1-5 రు 2-4-5
1 చంకిరీ (మలయచందనమున కలహామము) తొమ్మి 2-5-5
1251 బుసుబుకోధక
ముకుకుల మున్నగు గొప్పకాయ దోమములను శా
గట్టి సంతాపము నొసంగు చింతామణి. దర్పా 2-0-0
వీ యూ ప ము
రాకీ, టి, కొలొలకు బదులు. మంధి మహాగన
గుణము గల ఆయుర్వేదయోగము. దర్పా 0-12-0
గంధర్వభార్య, రాజువరం, (గోదావరి).

అమృతము. తక్కువ ధరలు. అమృతము.

ఈలాటి పేరులతో నున్న ప్రకటనలను చూచుటకు మీ కందరికి మిక్కిలి ఆనంద
ముగా నుండును. వీలనగా అట్టి సమయములయందు మీకు కావలసినవాటిని మిక్కిలి
తక్కువధరల చొప్పున తీయుటకు వీలుండును.
ఎవరైనను లాభములేనిదే విక్రయించ రను స్వల్పసంగతి మీ కెల్లరికిని బాగుగా
తెలియును. సాధారణముగా ప్రతిదినము అమృతము ధరలు బహు ఎక్కువగా నుండుటచే
మీరు తక్కువ ధరల అమృతమునకై ఎదురు చూచుచుండురు.
అయితే ఎల్లకాలములందును మిక్కిలి తక్కువ ధరలకులు సామానులు విక్ర
యించబడు స్థల మొక్కటియున్న దని తెలిసికొనుటకు మీరు మిక్కిలి సంతోషించెదరు.
ఇట్టి స్థలమును మీ రెచ్చటను కనుగొనలేరు. మఱియు ఇచ్చటి ధరలు మిక్కిలి ఖరారైనవి.
సామాను లన్నియు గలిగిన ఇది ఒక మిక్కిలి గొప్ప అంగడి. మీకు కావలసినట్టి
ఎట్టివస్తువైనను తప్పక దొరకును. ఇవి అన్నియు మీ యొక్క దేశీయులవలననే తయారు
చేయబడినవి.

దయచేసి రత్న బజారు రోడ్డునం దుండు నెం 9, 10, 11 రులు గల
మిక్కిలి సరసమైనట్టియు, పెద్దదైనట్టి, బహు పురాతనమైనట్టి
చల్లారాం గయానుచందుచారి అంగడికి రెండు
హిందూ దేశము, విదేశము సరకుల వర్తకులు.

తక్కులేని సామానులు గల గొప్పప్రదర్శనమును చూచి, ఇతరచోట్లయం దుండు ధరలకు
వీటిని పోల్చిచూచిన, ఇచ్చటి ధరలు మిక్కిలి తక్కువ యనియు, మఱియు ఇక్కడఎప్పుడును

శాశ్వతమైన పరిష్కారమైన అమృతము

ఉన్నట్లు స్పష్టముగా తెలియును. 2300

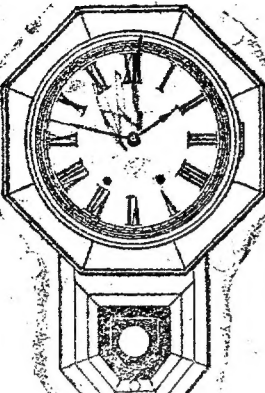
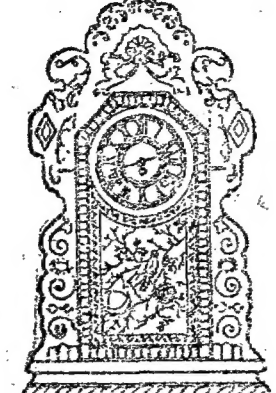
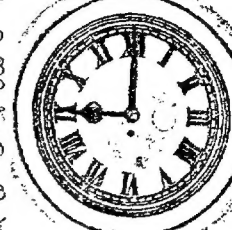
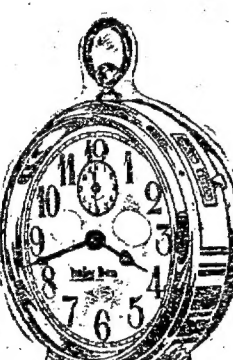
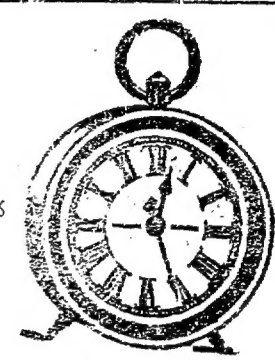
బట్టలరకములో మీకు కావలసినది 1880 సం॥
గొన్ని వందలలోనే యిప్పటి వద్దకి తగినట్టిది, నమ్మకమైనట్టిది, విలువగలది అగు బట్టలు
మావద్ద దొరకు నను విఖ్యాతి మా కేర్పడినది. తక్కువ ధరలో నుంచివి తప్పక మావద్ద
దొరకు నను నమ్మకముతో వేలకొలది కారాదాడులు మా యొద్దకు సరిగా వచ్చుచుండురు.
దీనివలన మా కుత్సాహము మెండైనదిగాన, మే మీ విఖ్యాతిని నిలుపుకొనుట కేమియును
వెనుదీయును లేదు. మా వద్ద పురుషులకు, స్త్రీలకు, పిల్లలకు గూడ నుపయోగించు నుంచి
రకములు కట్టు, నూలు, ఉన్ని, వారజట్టు లనేకములు గలవు. (2930)
మీరది స్వయంబుగా వచ్చి చూచిన వాని విలువ తెలియ గలదు.
విలువగల పట్టుబట్టలు నూలు బట్టలు
చీరలు రవికలు అంగవస్త్రములు పద్మబట్టలు ధోవతులు జునియకులు
ధావణలు ధోవతులు పువ్వులుచారలుగుడ్డలు కోటు అంగవస్త్రములు దుక్కుట్టు
పావాడలు కోటుగుడ్డలు ముఖములు గుడ్డలు బెక్కులు తునాళ్లు సాటిచులు
కాకెట్లు పద్మగుడ్డలు ఉరకవేయదగిన పట్టు ములులు కేంబ్రేకానులు కెటోనులు
జపాను, చీనా, బెంగళూరు, కాంచీపురం, మధుర, ధర్మవరముల నుండి పురుషాక్షిగా మాదిరి
లను తెప్పించి ప్తాకచేసియున్నాము. ఎడన్ మల్ లేఖరాజ్ అండు కో.,
జపాను సిల్క్ హౌసు, 44, రథన్ బజారు రోడ్డు, మదరాసు.

శ్రీ బాలగంగాధర తిలకుగారి
(547) నెక్కూరటికేను (1437)
స్వరాజ్య ఉపన్యాసములు
ప్రతి 1-5 రు 0-14-0.
పండిత మదన మోహన మాభవ్య
గారి జీవితము, పంజాబు ఆల్బరి
ప్రతి 1-5 రు 0-8-0.
వాదిల్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్,
393, ఎస్.బి.రోడ్, కన్యాపురి. ఈ
కవి అక్షరము:-కాదిల్ల, మదరాసు.

832 మహాత్మ గాంధీ 3084
WRITING LETTER PAPER.
100 కాగితములు చేర్చి అట్టబెండు చేసిన ప్యాడు 1-5 10 అ
ప్యాడు 12-5 రు 6. వి. పి. చార్మి చేరు.
తిలక్, గాంధీ, లజపతి రాయ, దాస్, అరిసోదరుల
పటములు 2½ అణా స్టాంపులకు పంపబడును.
The PICTORIAL & Co, Mint Post, Madras. E.
ప్రకటన (3120)
మా వద్ద 36 హార్డు పతన హార్డు వీ అయిల్ ఇంజన్
అమృతముగల గలదు. కలమువారు ఈ దిగువ విలువమునకు
ప్రాసినయెడల యావత్తు విషయములు తెలుపబడును.
తమన వెంకటసర్వేసు అండ్ తమన శ్రీరాములు.
ఏలూరు

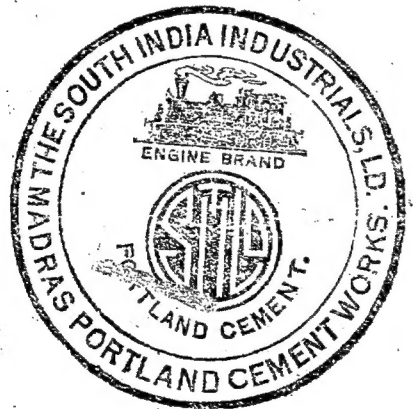
అన్ని కార్యములకును నమ్మకమైన గడియారములు

మీరు ఒక గడియారమును కొనుటకు మునుపు, అడినువారు 1883 సం॥ రమునుండి వాటిని విక్రయించుచున్నా గనుటకు జ్ఞప్తియందుకొనవలెను. వారి అనుభవము మీకు ఎక్కువ లాభకారిగా నుండును. మరియు వారు సలహా ఉచితముగా నిచ్చెదరు. అడినువారితో వ్యాపారము చేయుటకలన గొప్పలాభము గలదు.

<p>సెల్ థామస్ డ్రాఫ్ట్ ఆక్టగన్ గడియారము.</p> <p>సెం. 1112. సెల్ థామస్ 8 దినముల కొకసారి బీగము యివ్వవలెను. గంటలు కొట్టును. 12 అంగుళములు డయలు మహా గనికేసు గలది. 1-కి ధర రూ. 55-0-0.</p> <p>సెం. 1113. 10 అంగుళములు డయలు గలది. 1-కి ధర రూ. 50.</p>	<p>ది "కె" గడియారము, వాటర్ బరి.</p> <p>"కె" గడియారము వాటర్ బరి కంపెనీవారిచే ఓరుకట్టలో తయారుచేయబడినది. 8 దినముల కొకసారి బీగ మివ్వవలెను. గంటలు కొట్టును. 6 అంగుళములు డయలు, 22 అంగుళములు ధైర్వ గలది. వై.కా.ల్యము 14 1/2 అంగుళములు. 1-కి ధర రూ. 27-8-0.</p>	<p>ది "గ్రాహమ్"</p> <p>వాస్తవముగా ఇది సరియైన కాలమును చూపునట్టి గడియారము. గ్రాహమ్ అన్ సోనియా కంపెనీవారిచే 8 దినముల కొకసారి బీగ మివ్వవలెను. 12 అంగుళముల డయలు, పెండులము గలది. గంటలను, అరగంటలను కొట్టును. 1-కి ధర రూ. 40-0-0.</p>
<p>"బిగ్ బెన్"</p> <p>అన్ని విషయములందును "బిగ్ బెన్" కు సమానమైనదియే. 8 అంగుళములు ఎత్తుగలది. 1-కి ధర రూ. 15.</p>	<p>ఇన్ జెన్ సాల్ "రెవల్వీ"</p> <p>రెవల్వీ రైట్ అలారము గడియారము.</p> <p>ఈ గడియారము పూర్తిగా నిక్కలు లోహములతో తయారైనది. చూపునకు "బిగ్ బెన్" కు సమానమైనదిగా నుండును. దినమున కొకసారి బీగ మివ్వవలెను. గంటల పెనుక భాగమునందు గలదు. రేడియం డయలు గలది. డయలు వై.కా.ల్యము 4 1/2 అంగుళములు. 1-కి ధర రూ. 16-8-0.</p> <p>ది "టూట్" అలారము టైముఫీసు. 2 1/2 అంగుళము డయలు గలది. పెనుక భాగమునందు గంటగలదు. నికిల్తో చేయబడినది. సరియైన కాలమును చూపును. 1-కి ధర రూ. 12-8-0.</p>	<p>"బి"</p> <p>ఇన్ జెన్ సాల్ "బి" అన్ సోనియా కంపెనీవారిచే తయారుచేయబడినది. ది "బి" టైముఫీసుకు ప్రతిదినము బీగ మివ్వవలెను. నికిల్ కేసు గలది. ధర 9-8-0.</p>

ADDISON & Co, Ltd., Mount Road, MADRAS.

ప్రఖ్యాతిపొందిన మాయొక్క "బ్రాండ్ పోర్టులాండ్ సిమెంటు" "ENGINE" BRAND PORTLAND CEMENT

గవర్నెంటు డిపార్టుమెంటులు
హిందూ రాజ్యములు
గనులు, త్రొవ్వ కంపెనీలు
కంట్రాక్టరులు

మదరాసు కార్పొరేషన్
మదరాసు పోర్టు ట్రస్టు
మునిసిపాలిటీలు
ఇంజనీరింగ్ వారు

- అందరును విశేషముగా వాడుచున్నారు. ఏలననగా:—
1. మాయొక్క "ఇంజిన్" బ్రాండు పోర్టులాండ్ సిమెంటు శుద్ధమైన మూలకస్తులతో చేయబడుచున్నది.
 2. బ్రిటిష్ స్టాండర్డ్ స్పెసిఫికేషన్ (British Standard Specification) ప్రకారము శుద్ధముగా చేయబడుచున్నది.
 3. అనేకరకముల చేయక, ఒక్క టైప్ కము ఎంతబాగుగా చేయవచ్చునో అంతబాగుగా చేయబడుచున్నది.
- వైదొలిన కారణములచేత అందరును దీనినికొని కట్టడములకు వాడుచున్నారు. కట్టడముల బలము సిమెంటులా యొన్నదని అందరికిని తెలిసియున్నది.
- సిమెంటు తీయునప్పుడు "ఇంజిన్" బ్రాండు అడిగి తీసికొనినయెడల కట్టడములందు ఏల పనులు కలగ వలెవు. సిమెంటు వాడుటయందు ఏసందేహములు యుండినను మాకు వ్రాసిన వివరముగా వ్రాసు.

ది మదరాసు పోర్టులాండ్ సిమెంటు వర్క్స్
సొంతదారులు:
ది సాత్ యిండియా యిండస్ట్రియల్స్, లిమిటెడ్
పోస్టు పెట్టె 101, మదరాసు.
THE MADRAS PORTLAND CEMENT WORKS.
Proprietors.
THE SOUTH INDIA INDUSTRIALS, LTD.
Post Box 101, MADRAS.
International Ad. Service S-83.

ఇది చూడవద్దు
చూచినచో మరువవద్దు
వైద్యరత్న పండిత
డి. గోపాలాచార్యులుగారి
ఇకాఫుయెకాజా
కలరా పేగు
వ్యాధులకు జగత్ప్రసిద్ధి చెందిన
ఆయుర్వేదవిద్యోగధములు
మా కలరా, ప్లేగు మందులకు
ముఖ్యప్రాశస్త్యము
20 వత్సరములుగ ఇండియా, బర్మా, సిలోన్, పాకిస్థాన్ మొదలగుచోట్ల అనేక వేల ప్రాణులను, కలరా, ప్లేగునుండి
కాపాడుటయే
కలరా శెట్టు 1-కి రు. 1-2-0
ప్లేగు శెట్టు 1-కి రు. 2-2-0
ఇకాఫుయెకాజా శెట్టు 1-కి రు. 1-12-0
క్యాబులగు ఉచితము. ప్యాకింగు పోస్టు ఖర్చులు ప్రత్యేకము.
ఆయుర్వేదాశ్రమం,
41 ఆచారప్పగోవింద్, బి. మదరాసు.

DUNCAN STRATTON & Co.

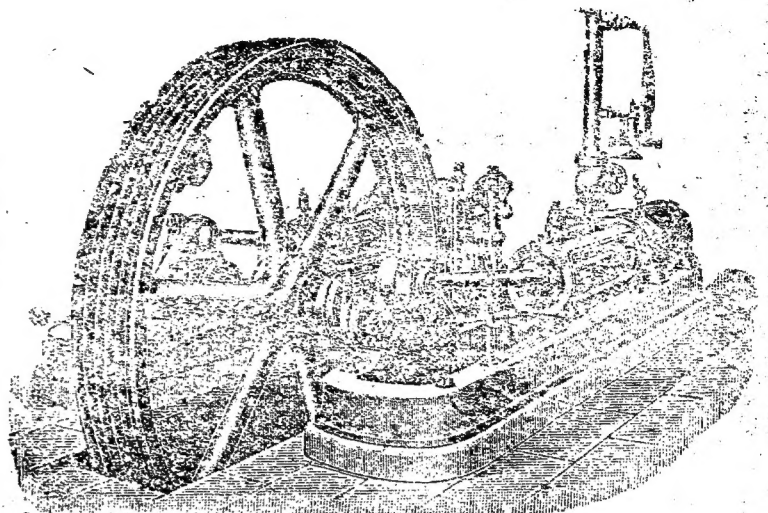
డన్ కన్ స్ట్రాటన్ అండ్ కో.

(2412)

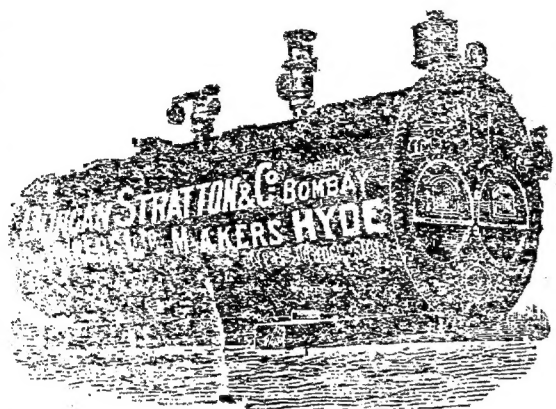
ఎంజనీర్లు, మెషినరీ ఇంజనీర్లు, 9 మెయిన్ వీధి, బొంబాయి.

పొడవు 10 అడుగులు
మొదలు 24 అడుగుల వరకు
మందన — డయామీటరు
ఆ 4. మొదలు 6 అ. 6 అం.
వరకు యందును.
స్ట్రోక్ లకు వెనరు
80 పానులు మొదలు
160 పానులవరకు మందన.

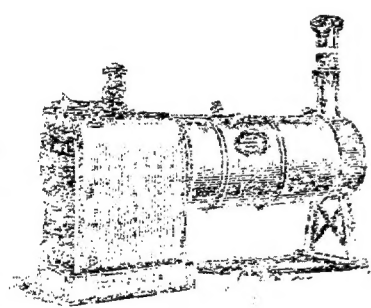

హైక్రాను స్ట్రీట్ కార్మిక్ బాయిలర్లు.

హైక్రాను స్ట్రీట్ లంకామెరు బాయిలర్లు.
పొడవు 28 అ. మొదలు 82 అ. వరకు మందన.

డయామీటరు 6 అ. మొదలు 8 అ. 6 అం వరకు మందన.
స్ట్రోక్ లకు వెనరు 100 పానుల వరకు మందన.

లోకో మోటార్ బాయిలర్లు.
స్ట్రోక్ లకు వెనరు 80 పానులు మొదలు
100 పానుల వరకు మందన.

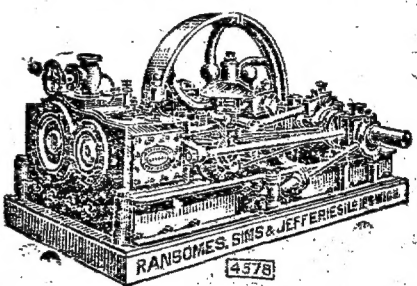
వర్తికల్ బాయిలర్లు.

డయామీటరు 8 అ. మొదలు 10 అ. వరకు మందన.
స్ట్రోక్ లకు వెనరు 100 పానుల వరకు మందన.

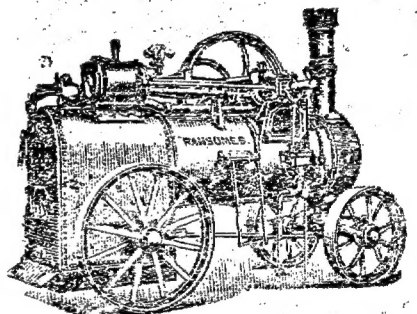
ఈ క్రింద తెలుగుబడిన వాటిని
సప్లయి చేయుదుము. |
దూది జిన్నింగు మెషిన్, వాటిసామానులు
దూది వెస్టింగు మెషిన్
దూది స్పిన్డింగు మెషిన్
దూది వీవింగు మెషిన్ |
అన్నిరకముల స్టీము ఎంజిన్లు
అన్నిరకముల స్టీము బాయిలర్లు
కోల్డ్ ఫ్లవర్ మిల్లింగు మెషిన్
నూనె మిల్లు మెషిన్
మంచుగడ్డచేయు మెషిన్ [నలు
వడ్డు బియ్యముచేయు మెషిన్ వాటి సామా
అన్నిరకముల పంపింగు మెషిన్లు
శాగము, వ్యవసాయ సంబంధమైన కొరములు
కిరణన్ నూనె తురుడు ఆయిల్ ఎంజిన్లు
ఎలక్ట్రిక్ లైటింగు (ప్లాంట్) కొరములు
తేలులు తుక్కుపాపు కొరములు
స్టీలు పాప్టింగు, కట్టింగులు, వెడెట్టులు
కాట్ బరన్ అండ్ కాస్టు బరన్ ఫుల్లిలు.
తగయరా అన్నిరకముల సామానులు.

నైట్ బైనెట్ కాంపాండు
'హిందూస్థాన్' ఎంజినులు.

(కాన్ గ్రూపు మొనముడి పోటో తీయబడినది.)
ఇందులో సింగిల్ సిలిండరు ఇంజినులు కూడ గలవు.

హెస్టింగ్స్ కాంపాండు ఎంజినులు.

పోర్ట్ బల్ స్టీము ఎంజినులు.
సింగిల్ సింగిల్, డబుల్ సిలిండరు గలవి.
స్టీము వెనరు 120 పానులు గలవి.
కాంపాండు — హె, లో వెనర్ సిలిండరు.
స్టీము వెనరు 150 పానులు గలవి.

వివరములకు, ధరలకు బొంబాయిలో యుండు డన్ కన్ స్ట్రాటన్ కంపెనీ కైనను లేక

బెజవాడ (కృష్ణాజిల్లా)లో యుండు ఇంగ్లీషు స్టోర్స్ ఇంజనీరింగు కంపెనీ ప్రాప్రైటరు గారైన
మానేజర్ బాపనయ్యగారికైనను వ్రాయవలెను.

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు దివ్యమృతము.

దగ్గు, తైలము, కడికము, రొమ్మకడికము, తలనెప్పి, వాయువునొప్పులు,
పోట్లు, బెణుకులు, బిల్లులు మొదలగు నొప్పులకు దివ్యమృతము.
చక్కని దబ్బితో నూజు పలు రుచు 0-10-0; దబ్బితో 1-3 రుచు 5-12-0. పోట్లభర్తలు కలు.

అమృతాంజనం డిపో. } 109, ఫ్రెరి రోడ్డు, బొంబాయి,
6, తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.